

A BÉKÉSI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE ELSŐ JEGYZŐKÖNYVE ÉS ANNAK MELLÉKLETEI
1696–1809 (1839)

EDITIONES ARCHIVI DISTRICTUS REFORMATORUM TRANSTIBISCANI XXIII.

REDIGIT: STEPHANUS SZABADI

**A BÉKÉSI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
ELSŐ JEGYZŐKÖNYVE ÉS ANNAK MELLÉKLETEI
1696–1809 (1839)**

A bevezető tanulmányt írta és a kötetet szerkesztette:

HEGYI ÁDÁM

A forrásszövegeket gondozta:

HEGYI ÁDÁM, SZABADI ISTVÁN, TÓTH LEVENTE, VERES TÜNDE

DEBRECEN,

TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET LEVÉLTÁRA

2021

A kötet megírását és megjelenését a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs
Hivatal FK-123974 számú témapályázata támogatta.

A borítón az egyházmegye első jegyzőkönyvének címlapja látható. Lelőhelye:
Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára (Debrecen) I.29.a.1. Békés-bánáti
egyházmegye iratai. Közgyűlési jegyzőkönyv (1712–1778) omniáriummal 1696–
1809

ISBN 978 963 8209 31 3

ISSN 1417-4928

DOI: 10.14232/9789638209313

Nyomdai előkészítés és kivitelezés:
Innovariant Nyomdaipari Kft., Algyő
Felelős vezető: Drágán György
www.innovariant.hu
<https://www.facebook.com/Innovariant>

1. Bevezető tanulmány: jegyzőkönyvvezetés a Békési Református Egyházmegyében a 18. században

1.1. A békési egyházmegye első jegyzőkönyve és mellékletei

A református egyházmegyék jegyzőkönyvei különösen értékes forrásai az egyháztörténet-írásnak, mert sokszor csak segítségükkel lehet rekonstruálni a reformáció regionális folyamatát, az egyházigazgatás fejlődését és a hitélet alakulását. Sajnos az évszázadok során a legkorábbi jegyzőkönyvek gyakran elkallódtak, szerencsés esetben másodpéldányokból ismerjük azok egykori tartalmát. Jól mutatja ezt a beregi egyházmegye 16–17. századi jegyzőkönyveinek az esete: miközben az esperesség a reformáció története szempontjából igazán sok érdekes adattal szolgál, az eredeti protokollumok ma már nem fellelhetőek.¹ Ennek ellenére a kutatás kevésbé érdeklődik az egyházmegyei jegyzőkönyvek iránt, az utóbbi években inkább az egyházlátogatási iratok, összeírások, zsinati és parciális zsinati határozatok kerültek publikálásra.²

Noha a Békési Református Egyházmegye a hitújítás során szintén jelentős események helyszíne volt, a török hódoltság viszontagságai miatt 1696-ot megelőző időszakból semmilyen irata nem maradt fenn. Igaz, az esperesség körrendeleti jegyzőkönyve több 17. századi törvény szövegét is tartalmazza, viszont ezek a törvények nem az egyházmegyében keletkeztek, ezért semmit sem árulnak el a traktus történetéről. Ráadásul a körrendeleti jegyzőkönyv írásképe arra enged következtetni, hogy a 17. századi szövegeket csak a 18. században másolták abba be.³ Az egyházmegye legkorábbi – és egyben autográf – jegyzőkönyvét a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára őrzi. Ebben a kötetben az első bejegyzés 1696-ban készült.⁴ A jegyzőkönyv nem az eredeti formájában maradt fenn, mert azt 1884-ben Szeremlei Sámuel egyházmegyei levéltáros felvágta, újra köttette és megváltoztatta az ívek sorrendjét. Az eredeti címlap elé Szeremlei új, díszes címlapot készíttetett, amelyen feltüntette a kötetben található szövegek új sorrendjét. A jegyzőkönyv eredeti kötéstáblája megsemmisült, de az azon található feljegyzéseket Szeremlei lemásolta, és lejegyezte azokat az eredeti címlap verzójára. 1886-ban Szeremlei útmutatásai alapján a jegyzőkönyvhöz Császár Péter tárgy-, név- és helymutatót készített.

A levéltári kutatások során két olyan dokumentum is előkerült, amelyek kiegészítik az első jegyzőkönyvet. Az egyik az egyházmegyébe 1812-től kezdve

1 KISÉRY – SZABADI, 2002.

2 A református forráskiadásról összefoglalóan lásd: TÓTH, 2015.

3 TtREL I.29.f.1.

4 TtREL I.29.a.1.

beiktatott lelkipásztorok névsora,⁵ a másik Szentmiklósi Sebők Sámuel alesperes által vezetett szolgálati napló.⁶ Kötetünkben az egyházmegyei jegyzőkönyv 1884-ben összeállított sorrendje alapján közöljük a protokollum paratextusait és teljes szövegét, valamint a tartalmilag hozzá kapcsolódó alesperesi naplót és lelkészi névsort. Az egyházmegyei jegyzőkönyvben található díjlevelek szövegét részben kiadta Kósa László,⁷ és Kis Bálint egyháztörténeti munkája⁸ is adatokat közöl belőle, de a teljes jegyzőkönyv most lát először napvilágot.

1.2. A békési egyházmegye a 18. században

A békési egyházmegyét az évszázadok során többféleképpen is hívták. Debreceni Ember Pál makói esperességként említi, de békési, körös-marosközi, alsóföldi, alsóvidéki egyházmegyeként is ismeri.⁹ A makói dioecesis, alföldi tractus vagy Körös-Maros Közi Szent Társaság elnevezések szintén felváltva fordulnak elő a forrásokban.¹⁰ 1734-ben a II. Carolina resolutio rendelkezései alapján hivatalosan is békési egyházmegye („Békési senioratus”) lett a neve, amelyet 1821 után Békés-bánáti egyházmegyére módosítottak.¹¹ Az egyházmegye első jegyzőkönyvében csak a „békési vagy makói” jelző fordul elő, a többi névvariáns nem. A jegyzőkönyvben viszont sehol sem nevezik meg az egyházmegye pontos határait. Az egyházkerületi jegyzőkönyvben szerencsére megtaláljuk ezeket az adatokat. A II. Carolina resolutio értelmében 1734-ben a békési egyházmegye a következő egyházközségekből állt: Makó, Hódmezővásárhely, Szentes, Algyő, Békés, Gyula, Öcsöd, Szentandrás, Gyoma, Tarcsa, Fás, Vésztő, Doboz, Vári, Gyarmat, Nagyzerind, Bélzerind, Vadász, Ágya, Erdőhegy, Gyorok, Sebes.¹² A gyülekezetek száma az évtizedek során többször is változott, de földrajzi kiterjedése nagyjából folyamatosan a Körös – Maros közötti területre korlátozódott. A földrajzi határok annyiban módosultak, hogy a 16–17. század során a Hunyad-Zarándi Református Egyházmegye még önálló esperesség volt, 1734 után viszont megszűnt, és egyes gyülekezeteit a békési egyházmegyéhez csatolták.¹³ A Türelmi rendelet kihirdetése után a Marostól délre eső részekben is létrejöttek új egyházközségek. Ezáltal a

5 TtREL I.29.c.15. A békési tiszteletes egyházi vidék protocolluma, melyben fel vannak jegyezve azoknak a tiszteletes tudós prédikátor uraknak neveik, akik ezen egyházi vidékben a szent hivatalra törvényesen exmittáltak. H[ód]M[ező]Vásárhelyen d[ie] 8-a Maii 1812-től kezdve

6 TtREL I.29.c.14. Esperesi magános protocollum de a[n]no 1787.

7 KÓSA, 2008, 164.

8 KIS, 1992, 241–260.

9 DEBRECENI EMBER, 2009, 459.

10 KIS, 1992, 69–70, 87–91.

11 KIS, 1992, 69. TtREL I.1.a.3. p. 15–39.

12 TtREL I.1.a.3. p. 18–19.

13 BARCSA, 1908, 86. RÁCZ, 1880, 94–97. NAGY – CS. SZABÓ, 2000, 55.

Bánság is a békési egyházmegye része lett, de az első jegyzőkönyvben csak egyetlen egy bánsági faluról (Magyarittele) találunk adatokat.¹⁴

1.3. Jegyzőkönyvvezetés a békési egyházmegyében

Hivatalosan az egyházmegyei jegyzőkönyv az egyházmegyei gyűlésekről készített jegyzőkönyveket tartalmazza, amelyben megnevezik a gyűlés helyét és idejét, közlik a jelenlévők névsorát, és pontokba szedve felsorolják az üléspontokat, amelyek alá bejegyzik az elhangzott észrevételeket és az elfogadott határozatot.¹⁵ A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyve egyáltalán nem felel meg ezeknek a kritériumoknak, inkább omniáriumnak tekinthető. Valójában a korai korban ez általános jelenség volt, a kálvinista esperességek iratkezelési gyakorlata nem különítette el a különböző ügymenetekhez tartozó irattípusokat, ezért a mindenekelőtt ordinációs listáktól kezdve egyházfegyelmi bíróságok jegyzőkönyvein át nagyon sok mindennel találkozunk.¹⁶ Ez azzal is magyarázható, hogy az egyházi iratok készítői nem voltak tisztában az adott irat formai követelményeivel. Jó példa erre, hogy a dunamelléki egyházkerületben valódi egyházkerületi jegyzőkönyvet csak 1814-től kezdve kezdtek vezetni, ennek köszönhetően 1814-ig a protokollum nem csupán jegyzőkönyv, hanem rengeteg irattípus gyűjteménye volt, amelyekben vallási sérelmek, egyházfegyelmi ügyek, egyházkerületi ülések jegyzőkönyveinek a szövegei találhatóak meg. Annak ellenére, hogy a Dunamelléken az első jegyzőkönyvet 1626-ban nyitották, valójában csak 1731-től kezdve van egyházkerületi szinten jegyzőkönyvvezetés, amely – mint láttuk – igazából 1814 után tekinthető formai értelemben is jegyzőkönyvnek.¹⁷ A jegyzőkönyvvezetésben nemcsak a formai jegyek keveredése, hanem az emberi hanyagság is okozhatott gondot. Például a Tiszántúlon Zoványi György püspök akadályozta a protokollum szabályos vezetését.¹⁸ Az egyházi iratképzésben általánosan jellemző volt ez a fajta hanyagság, ennek ellenére viszonylag sok 18. századi jegyzőkönyv maradt ránk.¹⁹

Az egyházkormányzási hierarchia közepén elhelyezkedő egyházmegyéknél – nemcsak Békés esetében, hanem a többi esperességben is – csak a 18. század közepétől lehet komolyabb iratanyagot találni. A Dunamelléken Csáthi Dániel püspök kötelezte az espereseket arra, hogy a traktusok vezessenek saját jegyzőkönyveket.²⁰ A Tiszántúli Református Egyházkerületben 1762-ben részletesen szabályozták az egyházmegyék iratkezelési gyakorlatát. Ebben előírták, hogy a traktus gyűléseiről

14 Kis, 1992, 79–81.

15 MOLNÁR, 1995, 269–274.

16 IVANYOS, 1982, 147–148.

17 SZATMÁRI, 2004, 83–84.

18 TÓTH, 1894, 97.

19 RÉVÉSZ, 1860, 58–97. ZOVÁNYI, 1904, 24–39.

20 SZATMÁRI, 2004, 89, 96.

jegyzőkönyvet kell vezetni és az egyházlátogatások során feltett kérdéseket szintén külön protokollumba kellett vezetni.²¹ Az 1791. évi budai zsinat 9. kánonja megerősítette a kialakult gyakorlatot és minden egyházkerületet és egyházmegyét kötelezett jegyzőkönyvek vezetésére, és külön felhívta az esperesek figyelmét arra, hogy az egyházmegyei levéltárban irattári rendet kell kialakítaniuk.²² Az esperesek évente kötelesek voltak az egyházkerület számára írásos beszámolót készíteni az egyházmegyében történekről, de ezek elkészítését gyakran szabotálták.²³ Szintén a budai zsinat kánonjaiban szerepelt, hogy az egyházmegyék kötelesek az egyházkerület utasításait végrehajtani, amely azt jelentette, hogy a superintendenstől, főjegyzőtől vagy a főgondnoktól rendszeresen kaptak körrendeleteket.²⁴ A vezetői feladatok megkövetelték egyéb írásos dokumentumok készítését is, így például az esperes körleveleket intézett a lelkészekhez, a napi ügyekről úgynevezett esperesi naplót vezetett, a gyülekezetek vezetői leveleztek az esperessel, a vitás ügyekről beadványokat, jelentéseket, panaszokat készítettek.²⁵ 1781 után ismét általános gyakorlattá vált az egyházlátogatás is, így a legtöbb egyházmegyében vizitációs jegyzőkönyvek készültek.²⁶

A békési egyházmegye első jegyzőkönyvében az egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyvein kívül megtaláljuk a gyülekezetekbe exmittált lelkipászorok jegyzékét, eskümintákat, a prédikátorok díjleveleit, a beiktatott rektorok névsorát, az egyházmegye számadásait és az erdélyi fejedelmek által a kálvinista lelkészek nemességével kapcsolatban kiállított oklevelek jegyzékét. 1884-ben és 1886-ban Szeremlei Sámuel ezekhez egy új címlapot és tárgymutatót készíttetett. A felsorolásból és a fentebb említett egyházi törvényekből látható, hogy a protokollumban megtalálható irattípusok – az erdélyi fejedelmi oklevelek kivételével – egytől egyig az esperesi feladatkörhöz tartoztak. Ez azt jelenti, hogy a békési egyházmegyében az egyházi törvények előírásaiban szereplő ügymenetet betartották, de az írásbeliség alacsony foka miatt az iratok nagyon leegyszerűsített formában készültek el. Ez magyarázza meg azt, hogy az egyházmegyei gyűlésekről – formai értelemben – valódi jegyzőkönyvet nem készítettek.

A békési egyházmegyében a 18. század végére az ügykezelés professzionalizálódása figyelhető meg, mert ekkor fokozatosan szétváltak az irattípusok: 1787-ben megnyitották a valóban csak az egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyveit

21 TÓTH, 1964, 68.

22 RÉVÉSZ, 1860, 58–62.

23 BARCSA, 1908, 122.

24 RÉVÉSZ, 1860, 58–62.

25 MOLNÁR, 1989, 328–333.

26 BÁRTH, 2017, 13–14.

tartalmazó jegyzőkönyvet.²⁷ 1786 után önálló jegyzőkönyvbe kezdték el vezetni az egyházlátogatásokat.²⁸ 1790-ben megalapították az egyházmegye első nyugdíjalapját.²⁹ 1793-tól kezdve a számadási iratokat³⁰ elkülönítették a többi esperesi irattól, majd 1798-ban megnyitották az egyházmegyei pénztár számadási könyvét is.³¹ Ennek ellenére az első jegyzőkönyvet 1809-ig tovább használták, de abban az 1780-as évek után már csak a lelkipásztorok ordinációit tartották nyilván.

Mivel 1884-ben Szeremlei Sámuel átalakította az egyházmegye első jegyzőkönyvét, nem tudjuk pontosan, milyen iratokat vezettek abban. Azonban az első protokollum töredékesen fennmaradt tartalomjegyzéke alapján úgy tűnik, hogy az egyházmegyei gyűlések, az erdélyi fejedelmek oklevelei, a lelkészi díjlevelek és a lelkészek, valamint a rektorok névsora alkotta az eredeti jegyzőkönyvet. Ezekhez illeszthette be Szeremlei az egyházmegyei számadásokat és a makói rektor díjlevelét. Mindezeket figyelembe véve úgy gondoljuk, hogy a békési egyházmegye jegyzőkönyvvezetési gyakorlata a 18. század során felületes és elnagyolt volt, hiszen a protokollum kevesebb mint nyolcvan oldalán elfért az esperesi ügyintézés összes dokumentuma. Ez még akkor is igaz, ha figyelembe vesszük azt a két dokumentumot (alesperesi napló, 1812-ben nyitott ordinációs lista), amelyek formailag nem voltak a jegyzőkönyv részei, de az esperesi munkakör közé tartozott elkészítésük.

1.4. Paratextusok

A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyvének viszonylag kevés paratextusa van: díszes címlap, 1729-ben készített tartalomjegyzék, Szeremlei Sámuel által a megsemmisült eredeti kötetstábláról lemásolt feljegyzések és Császár Péter által összeállított név- és tárgymutató.

Az egyházmegye első jegyzőkönyvének paratextusai több kéztől származnak, amelyek közül egyértelműen meghatározható Szeremlei Sámuel, hiszen többször is megnevezi magát a kötet módosítójaként. Ezek szerint 1884. július 20-án távolította el az eredeti kötetstáblát és a címlapot. Ekkor új, aranyozott bőrkötést készíttetett a protokollumhoz, és egy díszes címlapot is megrajzoltatott. Szintén megnevezi magát Császár Péter hódmezővásárhelyi tanító, aki 1886 szeptemberében készítette el a jegyzőkönyv név- és tárgymutatóját. A jegyzőkönyv első oldalán található bejegyzés szerint 1729-ben egy mutatót (tartalomjegyzéket) készítettek a

27 Valójában 1787 és 1789 között még omniarium jellege volt a jegyzőkönyvnek, mert abba körrendeleteket, vizitációkat, leveleket és egyéb iratokat is bemásoltak. 1789. március 12-én viszont határozatot hoztak arról, hogy ettől a dátumtól kezdve csak jegyzőkönyvként fog a kötet funkcionálni. TtREL I.29.a.2.

28 TtREL I.29.h.1.

29 TtREL I.29.k.1.

30 TtREL I.29.m.4.

31 TtREL I.29.m.2.

kötethez, amelyet 1743-ig tovább bővítettek. Ennek készítője nem nevezi meg magát, de mivel egyházmegyei dokumentumról van szó, ezért feltételezhetjük, hogy az esperes vagy a jegyző volt annak lejegyzője. 1728. április 10-én választották meg Olcsai Andrást esperessé, Pápai Ferencet pedig egyházmegyei jegyzővé, így valamelyikük lehetett a szöveg összeállítója.³² A paratextusok utolsó keze Juhász Istvántól származik, de ez nem autográf, mivel az eredeti kötéstáblán lévő bejegyzés megsemmisült, de azt Szeremlei Sámuel lemásolta: „A korábbi kötéstáblájára belől Juhász Ist[ván] esp[eres] kezével ezek voltak írva.”

A jegyzőkönyv új címlapja növényi keretmintába foglalja az egyházmegye nevét, de azt nem a 18. században használt névalakban adja meg, hanem az 1884-ben érvényes „békésbánáti” elnevezést használja. Az új címlap egyben tartalomjegyzék is, mert megadja a kötetben lévő iratok pontos oldalszámát is.

Az 1729-ben összeállított mutató szerint létezett két másik olyan kötet („n[ota] b[ene] még két kötetb[en]”), amelyek lelkipásztori díjleveleket tartalmaztak. Ez az adat azért jelentős, mert ezek szerint a 18. század első felében még használatban volt két másik jegyzőkönyv is. Sajnos ezek ma már nem fellelhetők. Feltételezhetjük, hogy egyházlátogatási jegyzőkönyvek voltak, és nem csak lelkészi díjleveleket tartalmazó protokollumok. Ezt az állításunkat arra alapozzuk, hogy 1743-ban egyházlátogatás során írták össze a prédikátorok jövedelmeit, vagyis az egyházlátogatás része volt a lelkészek vagyoni helyzetének felmérése is.³³ Könnyen elképzelhető, hogy ebben a két kötetben a díjleveleken kívül az egyházközségek állapotával kapcsolatban is voltak feljegyzések.

A Császár Péter által 1886-ban összeállított mutató már az újrakötött jegyzőkönyv oldalszámozását veszi figyelembe. Császár a protokollumban szereplő összes személyt kigyűjtötte, és több szempont alapján is visszakereshetővé tette őket: nemcsak a családnevek alapján rendezte őket abc sorrendbe, hanem helyszín és téma szerint is.

Tudjuk, hogy Juhász István esperes érdeklődött az egyháztörténet iránt, mert amikor 1801-ben Gyulán tűzvész pusztított, egyik első feladatának tartotta, hogy emlékezetből leírja a gyulai református gyülekezet történetét.³⁴ Az egyházmegye első jegyzőkönyvének kötéstáblájára ezért készített Juhász feljegyzéseket a traktus múltjáról: kiderítette, mikor voltak egyházmegyei gyűlések és összeállította az esperesek névsorát.

32 TtREL I.29.a.1. p. 24.

33 TtREL I.29.a.1. p. 39.

34 KÓSA, 2008, 13.

1.5. Az erdélyi fejedelmek oklevelei

A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyvébe másolták be Zoványi György püspök körlevelét, amelyben tételesen felsorolta az egyházkerület tulajdonában lévő okleveleket. Ezeket az iratokat az erdélyi fejedelmek állították ki, amelyek a református lelkipásztorok kollektív nemességét szabályozták. Nem tudjuk, ki másolta be az egyházmegye protokollumába ezt a jegyzéket, és magából a szövegből az sem derül ki, hogy a jegyzéket Zoványi állította össze. A másoló egyedül annyit jegyzett meg, hogy a lelkipásztorok kiváltságainak bizonyítékeként tartja szükségesnek a lista lejegyzését. A szöveg eredetét Kiss Kálmán nyomán sikerült megállapítani, mert Kiss kisebb eltérésekkel ugyanezt a szöveget találta meg a szatmári egyházmegye levéltárában, viszont a Kiss által megtalált dokumentumban fel van tüntetve Zoványi György püspök a jegyzék összeállítójaként.³⁵ A békési egyházmegye jegyzőkönyvében Szeremlei Sámuel egy belső címlapot helyezett el a jegyzék elé, amelyben a szöveg eredetét nem jelezte, csak utalt arra, hogy a református lelkészek nemességével kapcsolatos feljegyzések találhatóak a szövegben.

Közismert, hogy a 17. században az erdélyi fejedelmek több rendeletben is foglalkoztak a protestáns lelkipásztorok jogállásával. A lelkészek ezekre a fejedelmi rendelkezésekre úgy tekintettek, mint amelyek kollektív nemességgel ruházzák fel őket. Ezek alapján úgy gondolták, hogy a nemesi kiváltságok rájuk és örökösükre is érvényesek.³⁶ A királyi Magyarországon viszont ezek a rendeletek sohasem voltak érvényben. A török hódoltság megszűnése után a Partiumban élő lelkipásztorok kettős jogigazgatás alá kerültek, hiszen a 17. században az Erdélyi Fejedelemséghez tartoztak, míg az ország újraegyesítésével visszakerültek a Magyar Királyság közigazgatása alá. A szilágyi egyházmegye 18. századi története a legjobb példa, hogy a lelkészi kar folyamatosan azért küzdött, hogy visszakerüljenek az erdélyi egyházkerülethez.³⁷ Mivel a békési egyházmegyéhez 1734-ben az egykori Hunyad-Zarándi Református Egyházmegye néhány gyülekezetét hozzácsatolták,³⁸ ez a kettős tudat a békési traktusban is megjelent. Minden bizonnyal ezért találjuk meg az egyházmegye első jegyzőkönyvében az erdélyi fejedelmeknek a református lelkészek nemességével foglalkozó okleveleinek jegyzékét.

Nincsen viszont annak nyoma, hogy a lelkipásztorok komolyabban lobbiztak volna érdekeik érvényesítéséért. Az egyházmegye levéltárában nincs ezen kívül másik dokumentum, amely a prédikátorok nemesi státuszával foglalkozna. Ráadásul ez a jegyzék csak felsorolja az oklevelek címet, azok szövegét nem közli.

35 Kiss, 1878, 36–37.

36 DÁNÉ, 2014, 59–74. SIPOS, 2014, 75–84.

37 SZABADI, 2013, 31–37.

38 Kis, 1992, 69. TtREL I.1.a.3. p. 15–39.

Egyedül az egyházmegye körrendeleti jegyzőkönyvében³⁹ szerepelnek a 17. századi vallásügygel kapcsolatos törvények szövegei, amely alapján feltételezhetjük, hogy a lelkészek tudatosan összegyűjtötték a jogállásukkal kapcsolatos dokumentumokat, de nem tudjuk, ténylegesen milyen lépéseket tettek érdekeik érvényesítése érdekében. Az egyházmegye első jegyzőkönyvének 1729-ben összeállított tartalomjegyzéke alapján az erdélyi fejedelmek okleveleinek listája már akkor is a jegyzőkönyv része volt, de elképzelhető, hogy korábban a többi 17. századi vallásügyi törvénnyel együtt egy másik protokollum részét képezték, amelyeket talán az egykori zarándi egyházmegye lelkészei hoztak magukkal a békési traktusba. Ha ez így van, akkor ez megmagyarázza, miért foglalkoztak Békésben is az erdélyi fejedelmi oklevelekkel, hiszen azok Hunyad-Zarándban érvényben voltak, míg Békésben nem.

1.6. Esküminták

A békési egyházmegye első jegyzőkönyvében maradt fenn a lelkészek eskümintája. A szöveg datálatlan, elképzelhető, hogy a 17/18. század fordulóján keletkezett, mert a protokollum ordinációs nyilvántartása szerint a két első lelkész 1696-ban és 1712-ben írta alá lelkészi névsort, tehát feltételezhető, hogy számukra készült ez az esküforma. Ennek ellentmond az, hogy a jegyzőkönyv 1729-es tartalomjegyzéke nem említi az eskümintát, csak a Szeremlei Sámuel által 1884-ben összeállított tartalomjegyzékben szerepel először. Feltételezhetjük, hogy 1729-ben még nem volt a jegyzőkönyv része, de már használták a lelkészek felszentelésekor. Az eskü szövegébe utólag toldották be a református egyház szimbolikus könyveire való eskütételt, amely arra enged következtetni, hogy az egyházmegye gondolkodásában valamikor konzervatív fordulat következett be, amely az ortodox református dogmatikához ragaszkodott, a teológiai újításoktól elzárkózott. Az ortodoxia léte viszont nem segít az eskü keletkezésének datálásában, mert ilyen jellegű teológiai gondolkodás a 17. és 18. században is jelen volt.

1.7. Az első ordinációs lista

A tiszántúli egyházkerületben a lelkésszé válás kritériumait a Geleji-kánonok szabályozták. Ezek szerint lelkésszé úgy válhatott valaki, ha rendelkezett külső (gyülekezeti) és belső (isten) meghívással, ezt követően nyilvános vizsgán kellett számot adnia a tudásáról és erkölcséről. Amennyiben sikeresen levezsgázott, akkor a püspök az egyházkerületi gyűlés – korabeli kifejezéssel: zsinat – előtt kézrátétellel lelkésszé avatta, és kiküldte őt az igehirdetésre és a szentségek kiszolgálására. Mindezt egy papi diplomával hitelesítették, és gyakran a lelkész is adott

³⁹ TtREL I.29.f.1.

egy reverzálist arról, hogy megtartja az egyházi törvényeket.⁴⁰ 1715-ben viszont az uralkodó megtiltotta, hogy protestánsok zsinatokat hívjanak össze, ezért a lelkészavatás is nehézségekbe ütközött. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy az egyházmegyék kezébe került a lelkészavatás, viszont a mindenkori tiszántúli püspökök igényt formált arra, hogy ő szentelje föl a lelkészjelölteket.⁴¹ Ebből adódóan a türelmi rendelet kihirdetéséig az egyházmegyék voltak a lelkészavatások elsődleges helyszínei, noha az egyházkerület előtt is történtek ordinációk, mert az egyházkerületi jegyzőkönyvben is rendszeresen feltűnnek ordinációs jegyzékek.⁴²

A békési egyházmegye első jegyzőkönyvében 1696 és 1809 között vezették az ordinált lelkészek névsorát, vagyis a türelmi rendelet kihirdetése után is fennmaradt a kialakult lelkészszentelési gyakorlat. Mivel 1781 után már nem ütközött akadályba a püspöki szentelés, ezért az egyházmegye jegyzőkönyvében vezetett tanúsítványok már nem helyettesítő szerepet töltek be, hanem arra voltak alkalmasak, hogy az esperesség pontosan tisztában legyen a területén megválasztott lelképásztorok jogállásával. 1787-től kezdve az egyházmegyébe beiktatott lelkészeket az egyházmegyei gyűléseken kebelezték be, amelyekről egyházmegyei határozatok hoztak, 1787 előtt viszont ilyen bekebelezési határozatok nem születtek, csak az ordinációs listában vezették a lelkészek adatait.⁴³

Az egyházmegye első jegyzőkönyvében található ordinációs lista a Békési Református Egyházmegyébe 1696 és 1809 között bekebelezett lelképásztorok neveit tartalmazza. A jegyzékben vannak érdekes bejegyzések is. Ezek közül a legjelentősebb Bökényi János makói prédikátor 1712-ben készült önéletírása. Az önéletírásról azért tételezhetjük fel, hogy 1712-ben keletkezett, mert a jegyzőkönyvben közvetlenül az önéletírás után Bökényi esperessé választása található, amelyre 1712. április 10-én került sor. A kéziratban javítva van a dátum, ezért elképzelhető, 1713 a helyes olvasat, viszont valószínűbb, hogy az egyházmegyei gyűlés (1712. április 10.) után hagyta jóvá az egyházkerület az esperesválasztást, és nem fordítva: 1712. szeptember 28-án a debreceni zsinaton Bökényi Jánost megerősítették a makói egyházmegye élén.⁴⁴

A szöveg különlegessége, hogy mottóként Titus Maccius Plautus ókori vígjátékíró *Hetvenkedő katona* című művéből egy sort idéz,⁴⁵ majd ezt követően az eleusisi misztériumok főpapi méltóságára, a hierophantesre utal, és a Zsidókhoz írt levél 13.5-6. részét idézi. Feltételezhetően azért teszi ezt, mert arra kívánt utalni, hogy a Zsidókhoz írt levél a hellenisztikus kultúrában élő közösséghez íródott, amely a kereszténységen kívül a görög (eleusisi) és más vallásos szokásokat

40 KÖBLÖS, 2016, 84.

41 TÓTH, 1894, 97.

42 TÓTH, 1894, 29–33.

43 TtREL. I.29.a.2. Hódmezővásárhely, 1796. április 22.

44 TtREL I.1.a.2. p. 224. TÓTH, 1894, 93.

45 Vö.: STEWART, 2012, 181.

is ismert. A zsidókhöz írt levél viszont megmutatta nekik az egyedüli helyes istenhitet.⁴⁶ Minden bizonnyal ezt analógiaként a saját korára is igaznak tartotta: egyedül a református tanításokról gondolta, hogy azok üdvösséghez vezetik az embert. A szöveg értelmezésével kapcsolatban további kutatási feladat annak kiderítése, hogy Bökényi miért Pál apostolt tekintette a Zsidókhöz írt levél szerzőjének, hiszen Kálvin cáfolta Pál szerzőségét.⁴⁷ Ma már egyértelműen tudjuk, hogy a 18. század elején Kálvin kommentárja a Zsidókhöz írt levélről ismert volt a református lelkészek körében.⁴⁸ A magyar református bibliafordításokban viszont van arra példa, hogy Pált tekintik a szerzőnek, és arra is, hogy nem.⁴⁹ Nem tudjuk Bökényi teológiai műveltségét rekonstruálni, de ez a rövid szövegrész rávilágít arra, hogy a Szentírás idézési módjai sok támpontot nyújtanak a magyar prédikátorok teológiai tájékozottságáról. Mivel Bökényi állást foglalt Pál szerzősége mellett, ezért olyan képzésben kellett, hogy részesüljön, amely nem értett egyet Kálvin állásfoglalásával.

Bökényi latin nyelvű önéletírását 1979-ben magyarul kiadták, ezért annak részletes ismertetésétől eltekintünk.⁵⁰ A szöveg lényege, hogy Bökényi 1675-től a makói református eklézsia prédikátori tisztét töltötte be. 1675 előtt viszont Biharagybajomban rektorként szolgált. A török háborúk miatt Bökényi kénytelen volt Makóról elmenekülni. Először Debrecenben húzta meg magát, majd 14 éven át szülővárosában szolgált lelkipásztorként. (Sajnos viszont nem nevezi meg, hogy hol született.) 1701-ben visszatért Makóra, ahonnan elhurcolták Szegedre. Innen rövid fogság után kiszabadult, és tovább szolgált Makón.

Bökényi önéletírását a makói presbiteri jegyzőkönyvbe is bemásolták. A makói egyházközség 1787-ben nyitott presbiteri jegyzőkönyvének első lapjaira bejegyezték a gyülekezet lelkipásztorainak a névsorát. A lista készítője nagy valószínűséggel Szirbik Miklós makói lelkipásztor volt, aki ugyan nem nevezi meg magát a szöveg írójaként, viszont ismert történetírói munkássága: 1835-ben megírta Makó történetét. Ebben a munkájában közli latinul Bökényi önéletírását.⁵¹ Minden bizonnyal a presbiteri jegyzőkönyvbe ő másolta be a szöveget, amelyből aztán később Makó történetéhez felhasználta Bökényi életrajzát. A szöveg két kéz írása: az első kéz Szirbik Miklós makói működéséig vezet a szöveget, Szirbik halálát követően a második kéz folytatja az események leírását. A szöveg Bökényi János esetében közli, hogy az egyházmegye első jegyzőkönyvéből lettek kimásolva az életrajzi adatok.⁵²

46 RAVASZ, 1991, 249–251.

47 KÁLVIN, 2010, 20–24.

48 ÓSZ, 2014, nr. 247–264.

49 RMNy 971, p. 1229–1240. RMNy 652, p. 196–206.

50 SZIRBIK, 1979, 47–48.

51 SZIRBIK, 1979, 47–48, 113–114.

52 MBRE I.250.b.1.

Bökényi életrajzi adatait történetírók és a szakirodalom is többször felhasználta. Érdekes, hogy egyedül Kis Bálint használta az eredeti egyházmegyei jegyzőkönyvben található életrajzot,⁵³ a többi történetíró a makói példányból dolgozott. A 19. század végén Szöllősi Antal makói lelképásztor a makói presbiteri jegyzőkönyvben lévő Bökényi önéletírásra támaszkodva írta meg a makói egyházközség 17/18. századfordulójának történetét.⁵⁴ Borovszky Samu Csanád vármegye történetének feldolgozásához a makói presbiteri jegyzőkönyvben található Bökényi életrajzot vette figyelembe, és közölt belőle rövid részletet. Szintén ismerte Bökényi önéletírásának makói példányát Gilicze János valamint Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna.⁵⁵ Reizner János szintén a makói jegyzőkönyvben található életrajz alapján ismertette Makó 1686 körüli pusztulását.⁵⁶ Makó történetének legkorszerűbb feldolgozásában Szakály Ferenc is említi Bökényi életrajzát, de hivatkozásában csak Reiznerre és Borovszkyra utal.⁵⁷

Néhány esetben a békési egyházmegye első jegyzőkönyvében található ordinációs listában más aláírók is közölnek életrajzi adatokat, de azok Bökényi önéletírásához képest sokkal rövidebbek. Így például Szentmiklósi Sebők Sámuel esetében megtudjuk, hogy külföldön tanult, és korábban a nagykunsági egyházmegyében szolgált. Szintén közöl biográfiai adatokat Mező István feketegyarmati lelképásztor bejegyzése is, akiről megtudjuk, hogy korábban Tiszalökön szolgált.

Az aláírók neve mellett nem minden esetben szerepel, melyik gyülekezetbe kerültek, ezért a lelkészi szolgálat helyszínének megállapításához további forrásokat kell felhasználni, amely ennek a kiadványnak nem feladata. Az aláíró lelkészek névsorából kiderül, hogy a 18. század elején még anyaegyházközségnek számított Algyő, Fás és Gella (Gerla/Gyéla) is, viszont az 1750-es évekre ezek közül mindegyik megszűnt.⁵⁸

A lelkészi névsorban szerepel egy segédlelkész aláírása is: 1774-ben Dobsa Ferenc „coadjutorként” írta alá a nevét. A korabeli terminológia szerint az egyházmegye vezetője az esperes (senior) és a világi főgondnok (coadjutor curator) volt. Hitéleti kérdésben az esperes, más ügyekben a főgondnok szavazata döntött.⁵⁹ Ebben az esetben viszont a coadjutor nem a világi gondnokot jelenti, hanem a latin kifejezés szó szerinti értelmezését, vagyis segítőt. Az egyházmegyei jegyzőkönyvben található díjlevelek között 1768-ban Békésen Szappanos Mihályt szintén

53 Juhász István esperes 1828-ban rendeztette az egyházmegye levéltárát, és ennek során Szentesen köttették be a jegyzőkönyveket. Kis Bálint ekkor minden iratot kézbe vett, és ezek alapján írta meg az egyházmegye történetét. Kis, 1992, 96–97, 104.

54 SZÖLLŐSI, 2000, 9–10.

55 BOROVSZKY, 1896, 312–313. GILICZE – PÁL, 2002, 85.

56 Reizner nem olvasta a makói kéziratot, hanem azt Szöllősi Antal lelképásztor közléséből ismerte meg. Vö.: REIZNER, 1892, 32.

57 SZAKÁLY, 1993, 287.

58 HEGYI, 2019a, 104.

59 BARCSA, 1908, 47. SZENTPÉTERI KUN, 1948, 80.

coadjutorként említik. Ha Szappanos világi gondnok lett volna, akkor nem állapították volna meg az éves fizetését, tehát Dobsáwhoz hasonlóan ő is segédlelkész volt.⁶⁰

Az egyházmegye lelkészi névsorában utólagos bejegyzést fűztek Kocsi Tamás dobozi lelkész nevéhez. Ezek szerint a lelkipásztor gonosztevő lett, de pontos bűnét nem jegyezték föl. A szakirodalom erről csak annyit tud, hogy 1722-ben a faluban többen is tanúskodtak a lelkipásztor ellen.⁶¹

A névsorban találunk arra példát, hogy az egyházmegye csak évekkel az egyházkerületi ordináció után kebelezett be valakit: 1713. június 8-án a csatári zsinaton Lenth Pált Hódmezővásárhelyre ordinálták⁶², de az egyházmegye csak 1718. november 15-én iktatta őt be a lelkipásztori karba.

A lelkészi névsor 24. oldalán egy olyan szövegrész is szerepel, amely nem az ordinációs lista része, hanem valójában egy egyházmegyei gyűlésen történt választások jegyzőkönyve. Ezek szerint egyházmegye 1728-ban új esperesnek választotta Olcsai Andrást. Ennek köszönhetően változott az egyházi főjegyző személye is: Pápai Ferenc szentesi lelkész lett a nótárius. Az esperes és a jegyző mellett tanácsbírói hivatalt viselt: Páti Miklós, Vecsei György és Sukorói István.

Néhány esetben előfordult, hogy a lelkész nem a bekebelezésekor írta alá az egyházmegye protokollumát, illetve a lelkész helyett az esperes írta be a prédikátor nevét. Nagy valószínűséggel az ordinációs jegyzékben szereplő lelkipásztorok ordinációjának dátuma nem minden esetben valós, amelyet Boros István bejegyzése mutat, ugyanis más forrásokból⁶³ és a szakirodalomból⁶⁴ tudjuk, hogy Magyaritbén 1776-ban még nem létezett református gyülekezet, a jegyzőkönyvben szereplő beírás szerint mégis 1776-ban nevezték ki őt Magyaritbére lelkésznek.

1.8. Díjlevelek

A békési egyházmegye első jegyzőkönyvében lelkészi díjlevelek is találhatóak. A díjleveleket tartalmazó lapokat 1884-ben Szeremlei Sámuel kiemelte a jegyzőkönyvből, és új sorrendben helyezte azokat vissza. Az 1729-ben készült tartalomjegyzék szerint ezek a díjlevelek nem egymás után következtek, hanem közöttük állt a rektorok névsora. Kis Bálint 1836-ban azt állította, hogy az 1712-ben illetve 1714-ben Szentesen tartott egyházmegyei gyűlésen Kabai Dániel

60 Kis Bálint is észrevette a terminus kettős értelmezését, mert az egyházmegye 1771-ben hozott határozatai alapján feltételezte, hogy már ekkor volt világi gondnoka az egyházmegyének, de azt is elképzelhetőnek tartotta, hogy a határozat szövege szerint a coadjutort az esperes segítőjének, tehát ebben az esetben az egyházi jegyzőnek kell tekinteni. Kis, 1992, 112.

61 ERDMANN, 2002, 50.

62 TtREL I.1.a.2. p. 229. TÓTH, 1894, 95.

63 TLN 1. kötet

64 SZEKERNYÉS, 2013, 202.

egyházmegyei jegyző Makón, Hódmezővásárhelyen, Algyón, Szentesen, Öcsődön, Békésen, Gerlán, Dobozon, Vésztőn, Gyulán, Feketegyarmaton, Zerénden⁶⁵, Vadászon, Erdőhegyen, Ágyán, Köröstarcsán valamint Gyulaváriban szolgáló lelkészek fizetését összeírta.⁶⁶ Jelenleg azonban sem a díjleveleket tartalmazó lapokon, sem a jegyzőkönyv egyéb részein nincs arra vonatkozó feljegyzés, hogy ezeket a díjleveleket valóban 1712 és 1714 között írták le, és a lejegyző nevére sincs semmilyen hiteles adat. A díjlevelek strukturáltságából és írásképből arra következtethetünk, hogy három különböző időpontban készültek.⁶⁷ A legelsőt 1719 és 1720 körül jegyezték le, amelyet a Gyulaváriban szolgáló lelképásztor díjlevelére alapozva állíthatunk, ugyanis a szöveg szerint ez 1719-ben készült. Az öcsödi prédikátor díjleveléhez utólag szúrták be annak keltezését: 1720. szeptember 18. Az írásképből és a jövedelmi összeírások stílusa alapján feltételezhetjük, hogy ugyanebben a két évben készült el Hódmezővásárhely, Algyó, Szentes, Békés, Gerla, Doboz, Vésztő, Gyula, Feketegyarmat, Zerénd, Vadász, Erdőhegy díjlevele, és valamilyen okból ekkor üresen hagyták a gyomai és köröstarcsai lelképásztorok díjleveleinek fenntartott részt. A második összeírás dátumára semmilyen adatunk nincs, csak a kézírásból és a szöveg eltérő tagolásából feltételezhetjük, hogy nem azonos időben készült. Ekkor Ágya és Köröstarcsa lelkészeinek fizetéseit rögzítették. A harmadik sorozatot viszont egyértelműen lehet datálni, mert a lejegyző rögzítette, hogy az 1743-ban az egyházlátogatás során készült, és az eredeti jegyzőkönyv 1729 után készült tartalomjegyzéke is ezt állítja. Mivel Szeremlei önkényesen megváltoztatta a lapok sorrendjét, így az 1743-as dátum nem a vizitációs bizottság által először meglátogatott gyülekezeténél szerepel, de az írásképből és az összeírás stílusa alapján feltételezhető, hogy a korábbi lapokon szereplő díjlevelek is ekkor készültek. Összefoglalva a harmadik összeírás díjlevelei a következő egyházközségeket tartalmazza: Doboz, Gyula, Gyulavári, Feketegyarmat, Nagyzerénd, Vadász, Bélzerénd, Ágya, Hódmezővásárhely, Szentes, Makó, Öcsöd, Békésszentandrás, Gyoma, Mezőberény, Fás, Köröstarcsa, Vésztő, Békés, Erdőhegy, Algyó.

A díjlevelek a készpénzbeli és természetbeni jövedelmeket minden esetben rögzítették. A gyülekezet anyagi erejétől függően évente átlagosan 20 és 100 forint közötti összeget fizettek a lelkészeknek, amelyeket egyéb juttatásokkal egészítettek ki, mint például gabona, méz, tűzifa. Külön meghatározták a papi szolgáltatások díjait is, így például a temetés típusától (prédikációs vagy egyszerű) függően annak díjazását, és sok esetben rögzítették, hogyan támogatják a prédikátornak az éves egyházmegyei gyűlésre való elutazását. A díjlevelek a legtöbb esetben nem határozták meg egyértelműen a természetbeni jövedelmek pontos nagyságát, amely

65 Az egyházmegyében két Zerénd nevű gyülekezet is létezett: Bélzerénd és Nagyzerénd.

66 KIS, 1992, 134, 241.

67 A díjleveleket tartalmazó első lapon (p. 28.) két sor más kézzel írt összeírás is olvasható, elképzelhető, hogy tollpróbának szánták, mert a természetbeni járandóságok tipikus adatait tartalmazza: „Két heti fejés tej. Őrlés elegendő.”

alapján feltételezhetjük, hogy a lelkészek és a gyülekezet közötti megállapodások szóbeli kiegészítéseket tartalmaztak a valós nagyságokról. A díjlevelekben ezt leginkább akkor érhetjük tetten, amikor csak annyit jegyeztek le, hogy „elegendőt” adnak egy-egy járandóságból. Ezek a szóbeli megállapodások viszont később a feledés homályába merültek, ezért a 19. század elején már gondot okozott azok betartatása.⁶⁸

A lelkészi javadalmak összeírásai azért is érdekesek, mert bizonyítják, hogy az egyházmegyében a türelmi rendelet előtt is végeztek egyházlátogatásokat. Jól tudjuk, hogy a református egyház nem gyakorolhatta az egyházlátogatást, mert azt mindkét Carolina resolutio megtiltotta a számukra. Helyettük a területileg illetékes katolikus püspök ellenőrizte a református gyülekezeteket. Ezt mind a váci, mind a váradí, mind a csanádi püspök meg is tette. A 18. század során többször is meglátogatták a reformátusokat a Körös-Maros vidékén.⁶⁹ A Békési Református Egyházmegye levéltárában nem is található II. József uralkodása előtt készült egyházlátogatási jegyzőkönyv. Az egyházmegye gyűléseinek határozataiból (1742, 1743) viszont tudjuk, hogy az esperest kötelezték egyházlátogatás lefolytatására, és 1772-ben és 1773-ban Szikszai György betegségére hivatkozva kért elnézést, amiért nem tudta a canonica visitatiót lefolytatni, vagyis az esperes korábban rendszeresen látogatta az egyházközségeket. Szórványos adataink arra utalnak, hogy az esperesi vizitáció rendszeres lehetett, mert a hódmezővásárhelyi gyülekezet jegyzőkönyvében 1765-ben, 1766-ban és 1768-ban is bejegyezték a canonica visitatio tényét.⁷⁰ Az egyházmegye első jegyzőkönyvében lévő egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyve szerint 1720. december 21-én és 1721. december 19-én Szentesen az egyházlátogató bizottság előtt valóperes tárgyalást folytattak le.⁷¹ A díjlevelek közül az 1743-ban készült összeírások azt bizonyítják, hogy abban az évben az egyházlátogató bizottság végig látogatta a gyülekezeteket, hiszen a díjlevél fejléce azt egyértelműen közli. Az 1743 előtt készült díjlevelek esetében nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy azok a vizitáció során készültek volna el, mivel nincs erre utaló adatunk. Feltételezhető, hogy a lelkészi javadalmak 1743 előtti összeírásaikor is történt egyházlátogatás, de az is elképzelhető, hogy ezeket az adatokat körlevél formájában kérte be az esperes a gyülekezetektől. Mindenesetre az megállapítható, hogy a korábbi kutatási eredményekkel⁷² ellentétben az nem állja meg a helyét, hogy az esperes 1781 előtt nem látogatta meg a gyülekezeit, bár az adatok szórványos mivolta továbbra is arra enged következtetni, hogy az egyházlátogatás nem ért el minden egyházközséget.

68 1836-ban Kis Bálint erre a problémára hívta fel a figyelmet. Kis, 1992, 241.

69 HOLL, 2004. KOVÁCS, 2011, 210, 216. TRKEL Conscriptio, 1778.

70 HÓRE I.180.b.2.

71 Kis Bálint történeti munkája is erre utal. Vö. Kis, 1992, 97.

72 HEGYI, 2019b, 10.

1.9. Számadások

A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyvében fennmaradt egyházmegyei számadásokat 1744-ben kezdték el vezetni. Mint ahogy már korábban szó volt róla csak a 18. század végén nyitottak önálló kötetet az egyházmegyei számadások számára, de az egyházmegye első jegyzőkönyvében csak 1773-ig található meg a beadások és kivételek. Az 1773 és 1798 közötti időszak anyaga egyelőre nem fellelhető.⁷³ Az 1729-ben elkezdett tartalomjegyzék nem említi az egyházmegyei számadásokat, ezért minden bizonnyal csak 1884-ben Szeremlei közreműködésével kötötték be azokat az első jegyzőkönyvbe.

Az egyházmegye első jegyzőkönyvében kezdetben csak az éves zárszámadások eredményét jegyezték föl. Ennek alapján az egyházmegyei kiadások a következőképp alakultak:

1744-ben 73 rajnai forint és 23 krajcár. 1755-ben 365 rajnai forint és 18 krajcár. 1755-től kezdődően egyre többször részletesebb feljegyzések is készültek. Így például 1755-ben már nemcsak a záróösszeget tüntették föl, hanem Szódi István költségeire kiadott összeget is. 1760-ban Füredi Mihály a költségvetés vizszenőleges kiigazításával kapcsolatban fűzött megjegyzéseket a számadáshoz. 1768. március 8-án 40 rajnai forintot adtak a bécsi ágens számára, mely után maradt 47 rajnai forint és 9 krajcár.

1772. december 2-án a békési egyházmegye tőkeösszege 500 Ft-ot tett ki, amely összeget Szőnyi Benjámint beleegyezésével a makói egyházközség számára kölcsönadtak. 1792-ben Kuthi Ádám egyházmegyei jegyző bejegyzése szerint a hiteltörlesztésből 100 forintot átengedtek a makói gyülekezet templomfelújítására.

1773. szeptember 21-én a múlt évi szentesi ágensi pénzt számolta el Nagy Mihály, amely 23 rajnai forint és 23 krajcár volt. A jegyzőkönyvbe bejegyezték Szapannos Mihály 1768. évi juttatását, amely a következőket tartalmazta: 100 forint készpénz, 31 köböl és 1 véka búza, ugyanannyi árpa, 8 sertés, 20 font faggyú, 8 icce méz és vaj, 16 szekér széna, fél mázsa só.

A számadások között megtaláljuk Sente Pál költségeit is, aki a bihari egyházmegyéből, a füzesgyarmati egyházközségből érkezett a békési egyházmegyébe azért, hogy a meghalt Lovasi Péter bizonyoságleveleit kikérje. A bejegyzés szerint a békési egyházmegye kiállította az igazolásokat, amelyeket az egyházmegye vezetői közül Szikszai György esperes, Dobsa Tamás jegyző és tanácsbírók írtak alá. Valószínűleg nemcsak Sente kért másik egyházmegyéből anyakönyvi kivonatot, mégis csak ezt az egy esetet jegyezték fel az egyházmegyei számadások közé. Elképzelhető, hogy az ilyen jellegű kérelmeket az egyházközségek maguk intézték, és ezért nem kerültek be annak adatai az egyházmegyei számadások közé.

73 TtREL I.29.m.2.

Érdekes, hogy az egyházmegye pénzügyi nyilvántartásai között egy lelkési díjlevelet is megtalálunk: 1768-ban határozták meg Szappanos Mihály békési segédlelkész fizetését. Nem tudjuk, miért szerepel itt ez a díjlevél. Maga a jelenség megerősíti azt, amiről már korábban is írtunk, hogy az egyházmegye jegyzőkönyvvezetési gyakorlata nem volt professzionális. Amennyiben Szappanos díjlevelét az egyházlátogatás során írták össze, akkor annak ott kellett volna szerepelnie. A békési egyházmegye első jegyzőkönyvében az 1743 után összeírt díjlevelek között kellene ennek szerepelnie, mivel az egyházlátogatások során rendszeresen leírták a lelkészek javadalmazását. Elképzelhető viszont az is, hogy az egyházmegyei jegyzőkönyv ekkor Békésen volt, hiszen az esperes, Szikszai György Békésen szolgált.⁷⁴ Ebben az esetben Szikszai valami miatt – talán papírhiány – nem a gyülekezeti iratokba, hanem az esperesi dokumentumokba írta be Szappanos fizetését.

A számadások közé egyházmegyei gyűlések határozatai is bekerültek. A jegyzőkönyvvezetés formai előírásainak be nem tartása miatt viszont nem tudjuk, miről döntöttek Gyomán 1767. március 25-én. Elképzelhető, hogy a gyűlésről vezettek valódi jegyzőkönyvet is, de az 1884-es rendezés miatt az elkallódott. Jelenleg az egyházmegye első jegyzőkönyvében található egyházmegyei gyűlési határozatok között az 1767-es gyomai tanácskozás nem szerepel, ezért erről az egyházmegyei gyűlésről csak a számadásokból értesülünk. Egyedül annyit tudunk meg, hogy 87 rajnai forintot és 38 krajcárt adtak az ágens számára, illetve Szikszai György számára a debreceni útjéért napidíjat 6 rajnai forintot, a püspökválasztásra pedig 2 rajnai forintot adtak, mely után az egyházmegyénél 20 rajnai forint és 14 krajcár maradt. A Füredi Mihály által küldött és az Öcsödön lévő pénzzel együtt 368 rajnai forint folyt be, de Füredi továbbra is tartozott 21 rajnai forinttal.

Az 1771. június 5-i egyházmegyei gyűlésről máshonnan is értesülünk, mert arról az első jegyzőkönyvben fennmaradt egy feljegyzés. A számadások szerint ekkor a meghalt Füredi Mihálynál maradt összeget Szikszai Györgynél helyezték el, de kötelezték rá, hogy azt őrizze meg. Ez az összeg 389 rajnai forintot tett ki. Továbbá az 1766-tól esperes Szikszai a nála lévő 108 rajnai forintról elszámolást is adott.

1.10. Egyházmegyei gyűlések

Az egyházmegye első jegyzőkönyvében 1712 és 1778 közötti időszakból maradtak fenn az egyházmegyei gyűlések határozatai és jegyzőkönyvei. Az esperesség számadásaival foglalkozó fejezetben említettük, hogy a Gyomán 1767-ben tartott tanácskozást nem említik az egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyvében. Az 1712 és 1778 között vezetett jegyzőkönyv formai szempontból két részre osztható: az első időszakban csak rövid feljegyzések, határozatok születtek. A második

74 HEGYI, 2019a, 105.

időszakban már formai szempontból is jegyzőkönyvek készültek az egyházmegyei gyűlésekről.

Kis Bálint kivonatolta a békési egyházmegye első jegyzőkönyvében található egyházmegyei gyűlések határozatait, bár sok esetben nemcsak a protokollumban található szövegeket regesztázta, hanem jó kompilátorként egyéb iratokat is felhasznált.⁷⁵ Az egyházmegyei gyűlések regesztái közé ugyanis beszúrta a tiszántúli egyházkerület 1762-ben készült szabályzatát, amely az egyházmegyék működését részletesen meghatározta. Forrása minden bizonnyal a békési egyházmegye levéltárában őrzött dokumentum a „Constitutiones Trans Tibiscanae 1762”⁷⁶ lehetett, ugyanis ez egy másolata az egyházkerület által kiállított utasításnak.⁷⁷ A kor iratkezelési szokásainak megfelelően az esperesek minden egyházkerületi utasítást bemásoltak az úgynevezett körrendeleti jegyzőkönyvbé.⁷⁸ Ehhez a körrendeleti jegyzőkönyvhöz Kis könnyedén hozzájutott, hiszen tanácsbíróként, majd esperesként hivatalból rendelkezésére álltak ezek az iratok.⁷⁹ Ez azt jelenti, hogy Kis az egyházmegyei határozatok regesztájának elkészítésekor egyszerre dolgozott az egyházmegye gyűléseinek jegyzőkönyveiből és a körrendeletek protokollumából.

Az egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyvét 1712 és 1778 között igen hiányosan vezették: 1712 és 1742 között csak váloperekkel kapcsolatos döntéseket jegyeztek föl, noha Kis szerint a Hódmezővásárhelyen 1713-ban tartott tanácskozáson választották meg Bökényi Jánost esperesnek.⁸⁰ Valójában nem az egyházmegyei gyűlési határozatok, hanem a békési egyházmegyébe ordinált lelkészek aláírásai között találjuk meg Bökényi megválasztását. A váloperek között sorolják föl például a makói lakos, Vatai János válóperes beadványát 1712-ből. Ugyanebben az évben az algyői Banga Anna kérte a vőlegényével való eljegyzés felbontását, és a hódmezővárosi Thot János a házasságtörő feleségétől vált el. De nem minden kérelem végződött válással. A szentesi lakos, Becsi János válási kérelmét nem engedélyezték, de a békési Balogh István sem tudott elválni. 1713 novemberében Becsi a válást ismét követelte, majd 1714 októberében harmadjára is. Végül 1717. január 25-én mondták ki válását hűtlenség miatt. A határozatok indoklásai között

75 Kis, 1992, 134–138.

76 Szeremlei Sámuel 1886-ban a békési egyházmegye levéltárának rendezése során a felsőbbhatósági rendeletek protokollumát két külön kötetbe rendezte: I.29.f.1. jelzeten az 1606 és 1763 között készült törvények és helytartótanácsi rendeletek másolatai találhatóak. I.29.f.2. jelzeten a tiszántúli egyházkerület utasításai találhatóak 1762-ből. Az egyházmegyék iratkezelési rendeleteiről lásd: TÓTH, 1964, 68.

77 Az eredeti dokumentum: TtREL I.1.s.8. fol. 5–19. Idea visitationes R. D. Seniorum, 1761. október 7.

78 MOLNÁR, 1989, 328–333.

79 Kis a békési egyházmegye történetének elkészítésekor (1836) esperesként szolgált, míg korábban főjegyzőként és tanácsbíróként szintén hozzáfért ezekhez az iratokhoz. Vö.: LABÁDI, 2014, 7–22.

80 Kis, 1992, 134. Korábban megállapítottuk, hogy Bökényi esperessé való választása nem 1713-ban, hanem 1712-ben történt. Vö. 44. lábjegyzet.

a házastársi, vagy éppen jegyesi kötelék felbontásának indokaként a házasságtörés mellett megtalálhatjuk még a paráználkodást és az impotenciát is. A válóperekből azt is megtudhatjuk, hogy reformátusok katolikus városokban is letelepedtek. Így például 1723-ban Szúnyog Erzsébet elhagyta férjét, Nagy Mihályt és Budára költözött. 1724-ben Kis Erzsébet Makóról Szegedre majd Temesvárra települt át. Érdekes, hogy mindkét hölgy végül Belgrádba szökött, feltételezhetően azért, mert így a magyar hatóságok nem tudták őket utolérni.

A történeti hagyomány szerint 1712-ben Szalontai István esperes elrendelte a lelkészi díjlevelek összeírását.⁸¹ Jelenleg azonban ez a határozat nem található meg a jegyzőkönyvben. Mivel Szeremlei Sámuel 1884-ben átköttette az egyházmegye első jegyzőkönyvét, elképzelhető, hogy ezeket az adatokat tartalmazó lapok elkallódtak.

Formai szempontból az egyházmegyei gyűlésekről 1712 és 1742 között vezetett feljegyzések nem tekinthetők jegyzőkönyvnek, mert nem nevezik meg a jelenlévőket, és a jegyzőkönyv készítőjét, sokszor még a gyűlés helyszínét sem tüntették föl. Egyedül a házassági ügyekkel kapcsolatos határozatokat rögzítették írásban. A jegyzőkönyvek fejlécei szerint 1712-ben „synodust” 1713-ban „partialis synodust” tartottak, 1714-ben pedig egyáltalán nem neveztek meg a gyűlés típusát. Ezt követően egészen 1742-ig legfeljebb „congregatio” névvel illették az egyházmegyei gyűléseket, de sokszor még ezt a megnevezést sem használták. Mivel a 18. század elején az egyházi terminológia még nem alakult ki teljesen, ezért ebben az esetben „synoduson” és „partialis synoduson” egyházmegyei közgyűlést kell értenünk, míg „congregatió” az esperes vezetésével néhány lelkész jelenlétében tartott kisebb gyűlést. Ez utóbbiak az 1720-as és 1721-es feljegyzések alapján egyházlátogatások során készültek, mert a döntések szövegében a „tempori visitationis” kifejezés arra utal, hogy a vizitáló bizottság rögtönzött egyházmegyei kisgyűlést is tartott. Ezt erősíti meg, hogy 1742-ig az egyes határozatok mindig egy-egy településhez kötődnek („causa Vadásziensis, causa Vásárhelyiensis,” stb.). Így például 1719. február 13-án Gerlán, majd 1719. március 3-án Hódmezővásárhelyen döntöttek házassági ügyekről. Ezek szerint a kisgyűléseket a mozgásban lévő esperes hívta össze, amikor egyházlátogatási körúton volt. Ez viszont azt jelenti, hogy 1714 után valódi, teljes egyházmegyei gyűlést a békési esperességben nem tartottak. A kisgyűlések 1728-ig a jegyzőkönyvben nyomon követhetők, viszont 1728 és 1742 között semmilyen gyűlésfajtaának nem maradt nyoma a kötetben, ezért egyetértünk Kis Bálint azon megállapításával, amely szerint 1728-ban megtiltották a gyűlések és vizitációk tartását, mert az 1742-ben tartott egyházmegyei gyűlésen, – amelyet ekkor „acta in sessione” megnevezéssel tituláltak – feljegyezték, hogy

81 Kis, 1992, 134.

azért nem írtak a jegyzőkönyvbe semmit, mert 1728-ban megtiltották bármilyen egyházi gyűlés és egyházlátogatás megtartását.⁸²

A kézirat további részében 1742 és 1778 között összesen hat egyházmegyei gyűlés jegyzőkönyve maradt fenn. 1742-ben Szentesen, 1743-ban Makón „sessiót” tartottak. Valószínűleg azért használták ezt a megnevezést, mert a „synodus” és a „partialis synodus” megnevezéssel továbbra sem lehetett egyházi gyűléseket tartani.⁸³ 1758-ra Gyulán megnevezés nélkül hívtak össze egy gyűlést, majd 1771-ben, 1774-ben és 1778-ban „congregatio” terminussal illették a tanácskozásokat. Meg kell itt jegyeznünk, hogy az egyházmegyei számadások között két alkalommal szintén congregatióknak hívták azokat az alkalmakat, amikor az éves zárszámadásokat elkészítették. Ezek szerint az egyházmegyei pénztár kezelése nem különült el az egyházmegyei gyűléstől. A synodusról, partialis synodusról és congregatiókról – kivéve a zárszámadásokat – készült feljegyzések formai szempontból már valóban jegyzőkönyvnek tekinthetők: pontokba szedik a határozatokat, és már a jegyzőkönyv készítője is megnevezi önmagát: 1771-ben Szőnyi Benjámín volt a jegyzőkönyv készítője. Egyik esetben sincs arra vonatkozó adatunk, hogy az esperesség összes lelképásztora részt vett-e ezeken a tanácskozásokon, pedig a Tiszántúli Református Egyházkerületben 1762-ben előírták, hogy a traktus gyűléseiről jegyzőkönyvet kell vezetni, vagyis évente lehetőleg az összes lelkész részvételével tanácskozásokat kellett volna tartaniuk.⁸⁴ Mivel az állam és a katolikus egyház 1781-ig folyamatosan akadályozta a református egyház működését,⁸⁵ nem meglepő, hogy ez nem valósult meg, de azt is figyelembe kell vennünk, hogy az írásbeliség alacsony színvonala miatt elképzelhető, hogy nem is volt igény a rendszeres jegyzőkönyvezésre. Mindezt tetézhette az is, hogy a türelmi rendelet kihirdetése előtt hasznosabb volt nem leírni a gyűlések határozatait, mert így azokba sem az állam, sem a katolikus egyház nem tudott beleszólni.

Az 1742-ben Szentesen tartott gyűlésen tette le az esküt Vecsei György esperes, Füredi Mihály egyházmegyei jegyző, valamint a tanácsbírák (Balogi Gergely, Szikszai György, Erdélyi Sámuel, Dávidházi Mihály, Szikszai János, Berhidai János és Makai Dobsa Tamás). Elhatározták, hogy a lelkészek és rektorok megválasztásának ideje Szent György napjára fog esni. Intézkedtek arról, hogy az egész egyházmegyében egységesíteni kell a keresztelés módját és annak adminisztrálását. A javaslat kidolgozásának határidejét március elsejében jelölték ki. Kötelezték az esperest, hogy az egyházmegyei jegyzővel együtt végezze a vizitációt. Megbüntették Hajdu János lelképásztort, mert túl magas díjat kért el a házasságkötésekért és túl magas taksát rótt ki a hívekre.

82 KIS, 1992, 134–135.

83 ZOVÁNYI, 1904, 24–39. TÓTH, 1894, 97.

84 TÓTH, 1964, 68.

85 BARÁTH, 2016, 11–14.

Az 1743-ban Makón tartott gyűlésen Füredi Mihályt esperessé, Szikszai Györgyöt jegyzővé és Gyulai Jánost tanácsbíróvá választották. A határozatokban utaltak arra, hogy az előző egyházmegyei gyűlés elrendelte, hogy az esperes a jegyzővel együtt végezze az egyházlátogatásokat, ezért a vizitációból befolyó jövedelem kétharmad részét az esperesnek, egyharmad részét pedig a jegyzőnek adták.

Gyulán 1758-ban tartott tanácskozáson felsorolták a tanácsbírákat: Kulin Demeter, Gáll István és Szőnyi Benjámín. Egy házassági ügyet is felvettek a határozatok közé: Bende Szabó András sarkadi lakos és Sás András lánya, Erzsébet eljegyezték egymást. Valószínűleg azért rögzítették ezt egyházmegyei szinten, mert Sarkad nem tartozott az esperességhez, ezért a nem helybeli vőlegénynek igazolnia kellett, hogy más egyházmegyében nem jegyzett még el senkit. Végül a nagyzeréndi egyházat és lelkészét, Tunyogi Józsefet kizárták az egyházmegyei testületből, mert azok – pontosan meg nem határozott – egyházi törvényeket nem tartottak be, hanem szembeszálltak azokkal.

Az 1771-ben lezajlott megbeszélés helyszínét nem jegyzeték föl, de felsorolták a résztvevők neveit: Szikszai György esperes, Szőnyi Benjámín jegyző, Dobsa Tamás, Pap Ferenc, Gál András és Király Márton tanácsbírók. Azt sajnos nem tudjuk, vajon az egyházmegyei funkcióval nem bíró többi lelkész részt vett-e az ülésen. A tanácskozás először a Szabolcs vármegyei Kántorjánosi, továbbá az Ugocsa vármegyei Radvác református egyházainak ügyét tárgyalta: a két egyházközség templomuk felépítésére adományokat kért, ezért ezt a gyűjtést az egyházmegye összes gyülekezetében ki kívánták hirdetni. A megbeszélésén tárgyalták a rossz anyagi helyzetben lévő Borossebesen és Gyulaváriban lévő egyházközségek megsegítésének lehetőségét, ugyanis kiderült, hogy a gyülekezetek nem képesek a lelkészi díjlevélben meghatározott fizetségek megadására. Ennek kárpótlására egyházmegyei szintű gyűjtést rendeltek el. Szintén meghatározták, milyen formában és mekkora mértékben fogják támogatni az esperesnek az egyházkerületi gyűlésre történő utazását. Ezek szerint évente egy alkalommal az egyházmegye napidíjként 6 rajnai forintot fizetett, valamint 4 rajnai forintot az esperest kísérő tanácsbíróknak. Megszavazták azt is, hogy az egyházkerületi jótékonyági alapba 45 rajnai forintot fognak befizetni. Elrendelték egy-egy harangláb felállítására való gyűjtést is: az egyik Borossebesen a másik Gyulaváriban épült volna fel. Végül kötelezték az újonnan bekebelezett rektorokat arra, hogy a rektorok az esperes számára adjanak egy kötelezvényt, amelyben vállalják a tanítói szolgálatot.

1774-ben Szentesen Szőnyi Benjámint választották meg esperesnek, Szapanos Mihály lett a következő jegyző. A meghalt esperes, Szikszai György után a makói egyháznál maradt 500 rajnai forint, amelyhez még hozzáadtak 107,28 Ft-ot. Ezt az összeget az új esperesnek, Szőnyinek adták oda. A gyűlésen végül úgy határoztak, hogy a gyomai egyház támogatására átadják ezt az összeget, kivéve 100 Ft-ot, mely kölcsönként van náluk. A tanácskozás megtárgyalta azt, hogy Szikszai be-tegeskedése miatt 1772-ben és 1773-ben nem tartottak egyházlátogatást, amelynek

következtében az egyházkerület jótékonyági alapjába nem gyűjtötték össze az adományokat. Egyedül Hódmezővásárhely és Öcsöd fizette rendesen ezeket az adományokat. Békés, Gyoma és Mezőberény esetében az esperes eltörölte a gyülekezetek jótékonyági alapba fizetendő tartozásait, mert ezek az egyházközségek a saját templomaik építésével voltak elfoglalva.

Az 1778-ban Köröstarcsán tartott gyűlésen nem jegyezték fel a résztvevők neveit, csak a határozatokat, amelyek mindkét esetben templomépítéssel kapcsolatosak. Ezek szerint a makói gyülekezet számára adott 500 forintos kölcsönből 100 forintot elengedtek. A gyomai templom építésére 120 forintot szavaztak meg.

Az egyházmegyei gyűlések 1712 és 1778 között vezetett határozataiból megállapíthatjuk, hogy az esperességben keveredtek az egyházlátogatások és az egyházmegyei gyűlések egymással. A 18. század első felében készült határozatok valójában egyházlátogatások során keletkeztek. Az 1740-es évektől kezdve már a vizitációktól függetlenül önálló egyházmegyei gyűléseket is tartottak. Ebben az időszakban több határozatot is hoztak azzal kapcsolatban, milyen módon kell az egyházlátogatásokat megtartani. A díjlevelekkel foglalkozó fejezetben már megállapítottuk, – amelyet az egyházmegyei határozatok elemzése megerősített – hogy a békési esperességben a türelmi rendelet kihirdetése előtt is rendszeres volt az egyházlátogatás. Tehát nem igaz a szakirodalom azon állítása, amely szerint ebben az időszakban csak a katolikus főesperesek, püspökök látogatták a református gyülekezeteket.⁸⁶

1.11. Rektori névsor

A békési egyházmegye jegyzőkönyvében a gyülekezeti iskolákba kibocsátott rektoroknak is alá kellett írniuk az egyházmegye törvényeit. Mivel a jegyzőkönyv nem tartalmazza az egyházmegye törvényeit, így a szabályokat valószínűleg szóban ismertették a rektorokkal, az aláírások mellett viszont több esetben is megtalálható, hogy az egyházmegye törvényeit elfogadják. Az aláírások különlegessége, hogy az egyházmegyét (tractus) több esetben is egyházkerületként (districtus) nevezték meg, illetve felváltva használták az egyházmegye megnevezésére a makói illetve a békési traktus kifejezéseket.

A jegyzőkönyv 1712 és 1741 közötti időszakból tartalmaz aláírásokat, de nem folyamatos: 1729 és 1738 között egyáltalán senki sem írta be a nevét a rektorok közé. Nem egyértelmű viszont, miért nem szerepelnek benne olyan gyülekezetek rektorai, ahol biztosan működött 1712 és 1741 között rektor. Például Szathmári Deák Mihály 1732-ben Algyőn szolgált rektorként,⁸⁷ mégsem szerepel a neve az aláírók sorában. A gyülekezet nagysága nem feltétlenül függ össze az

⁸⁶ HEGYI, 2019b, 10.

⁸⁷ TAKÁCS, I., 2001, 72.

aláírásokkal, mert kisebb lélekszámú egyházközségek (Nagyzerénd, Ménes) tanítói is szerepelnek a listában. Igaz, az esetek többségében a jelentősebb református eklézsiák iskoláit nevezik meg: Hódmezővásárhely, Makó, Szentes, Gyula, Békés.

A rektori névsor azért is jelentős, mert a ménesi református egyház 18. századi működéséről nagyon kevés forrásunk maradt fenn, ezért Almási Mátyás 1715-ben készült rektori aláírása bizonyítja a 19. századi szakirodalomban elterjedt állítást, amely szerint Ménesen létezett egyházközség. A történeti munkák szerint a ménesi reformátusok Gyorokra menekültek a 18. század elején, de nem sokkal ezután a gyoroki egyházközség is megszűnt.⁸⁸ Figyelembe kell viszont azt venni, hogy a békési egyházmegye első jegyzőkönyve szerint 1725-ben Gyorokon Balsai István házassági perét tárgyalták. Mivel korábban már megállapítottuk, hogy a házassági perekről hozott határozatok egyházlátogatások során készültek, ezért kijelenthetjük, hogy 1725-ben még működött egyházközség Gyorokon, hiszen az egyházlátogató bizottság csak anyaegyházközségekbe ment el. A lelkéspénztári iratok szerint 1733-ban is éltek még reformátusok Gyorokon, Ménesen viszont már nem.⁸⁹ Az ugyan ebben az időszakban feloszlott zarándi egyházmegye történeti katasztere nem ismeri sem Ménest, sem Gyorokot, holott Rác Károly szerint Gyorok a zarándi egyházmegyéhez tartozott.⁹⁰ Ez azért lehetséges, mert a zarándi egyházmegye iratai annyira megrongálódtak, hogy nem maradt fenn irat Ménesről és Gyorokról. A türelmi rendelet kihirdetése után viszont vannak arra vonatkozó adataink, hogy Ménesen reformátusok is éltek, de nem önálló egyházközségben, hanem az erdőhegyi gyülekezet részeként.⁹¹ A békési egyházmegyében viszont már csak a gyoroki egyházközség újjászervezése történt meg a 18. század végén, Ménesen nem jött létre önálló gyülekezet.⁹² Valószínűleg erre azért nem került sor, mert a 19. században a két falu egyesült egymással.⁹³

A rektorok névsorát végül egy utólagos bejegyzés zárja, amelyben Szőnyi Benjámint az 1742 és 1747 között Hódmezővásárhelyen szolgált rektorok névsorát és életrajzi adatait adja meg.

1.12. A makói rektor iratai az egyházmegyei iratok között

A békési egyházmegye első jegyzőkönyvének utolsó lapján maradt fenn a makói tanító díjlevele. Sajnos a díjlevél datálatlan, így csak annyit állapíthatunk meg, hogy valamikor a 18. század során készült. A tanító ezek szerint évente 40 forintot kapott készpénzben, amelyet természetbeni szolgáltatások egészítettek ki,

88 RÁCZ, 1875, 9–13.

89 SPRENGER – WALLON, 1971, 81.

90 BUZOGÁNY – ŐSZ, 2017. RÁCZ, 1880, 188.

91 MNL OL C76 F. 4. Nr. 7. Arad vármegye (1789)

92 BARCSA, 2. köt. 1908, 250–251.

93 HÖRK, 1892, 376.

mint például a perpetua coquiua, vagyis a lakosok rendszeresen főztek a tanítójuk számára. A díjlevél után különböző töredékes egyházmegyei számadások találhatóak, amelyek közül egy esetben dátum (1742) is szerepel. Végül Szeremlei Sámuel bejegyzése zárja a forrást, amely szerint 1884-ben a makói rektor díjlevele lett az utolsó bejegyzés a jegyzőkönyvben.

1.13. Alesperesi napló

A szakirodalom által régóta ismert tény, hogy Szőnyi Benjámín esperes-lelképásztor ellen 1787-ben Hódmezővásárhelyen Nyéki István és Füles Mihály jegyzők vezetésével komoly támadást intéztek, amelynek eredménye az lett, hogy Szőnyi kénytelen volt lemondani prédikátori állásáról. Igaz, esperesi tisztségét megtarthatta, de az egyházmegye vezetését helyette valójában az alesperesnek választott Szentmiklósi Sebők Sámuel látta el.⁹⁴ Az alesperesi napló keletkezése nagy valószínűséggel összefügg ezzel az ügygel, mert a kézirat címe szerint Szentmiklósi Sebők Sámuel pont abban az évben kezdte el azt vezetni, amikor Szőnyi elleni támadások megindultak és kénytelen volt alesperest választani maga mellé.

Szentmiklósi Sebők Sámuel által vezetett alesperesi naplóban feljegyzéseket találunk az 1787 és 1788 közötti időszakból a békési egyházmegye belső ügyeivel kapcsolatban. Az alesperesi naplónak csak a töredéke maradt fenn, mert a kézirat hiányzó részeit 1884-ben Szeremlei Sámuel eltávolította. Jelenleg a teljes eredeti kézirat nem rekonstruálható, az egyházkerületi levéltárban egy kötéstábla nélküli, de összefűzött lapokból álló kéziratot találunk.⁹⁵ Véleményünk szerint saját címlapja nincs, hanem a borítólapra írták át a dokumentum címét („Consignatio et brevis extractus...”), amelyhez Szeremlei 1884-ben egy magyarázó címet írt: „Esperesi magános protocollum.” Érdekes a kézirat oldalszámozása, mert 103-tól 128-ig számozza az oldalakat. Nem tudjuk, hol található a füzet többi 102 oldala, de az egyházmegyei jegyzőkönyv oldalszámozása 77-tel végződik, amely alapján feltételezhetnénk, hogy a két kézirat korábban összetartozott. Ennek ellenére mégsem valószínű, hogy az alesperesi napló az egyházmegye első jegyzőkönyvében volt eredetileg, ugyanis az egyházmegyei jegyzőkönyv legkorábbi tartalomjegyzéke egyáltalán nem utal rá. 1787 előtt vezetett esperesi napló pedig eddig nem került elő, a békési egyházmegyének ezt követően csak 1816-ból maradt fenn esperesi naplója.⁹⁶ Sokkal valószínűbb, hogy az alesperesi napló eredetileg a körrendeleti jegyzőkönyv része volt, ugyanis Szeremlei 1886-ban azt is felvágta és néhány levelet áthelyezett belőle máshová.⁹⁷ Mivel a Szentmiklósi-féle alesperesi napló címe

94 IMRE, 2012, 394–396, 405–407, 412–413. IMRE, 1984, 667. SZEREMLEY, 1890, 143–144, 172, 194, 197–199.

95 TtREL I.29.c.14. Esperesi magános protocollum de a[nn]o 1787.

96 TtREL I.29.o.1.

97 TtREL I.29.f.1.

szerint eredetileg az „kerülő leveleket” vagyis körrendeleteket is tartalmazott, ezt a feltételezésünket ez alátámasztja.

Összegezve ez azt jelenti, hogy formai szempontból a Szentmiklósi-féle napló nem volt része az egyházmegyei jegyzőkönyvnek. Közlését mégis fontosnak tartjuk, mert bepillantást enged a békési egyházmegye hétköznapjaiba: segítségével megtudhatjuk, hogyan vezette Szentmiklósi az esperességet, milyen felsőbb utasításokat kapott, hogyan intézte el a konfliktusokat.

Maga a napló két részből áll: az alespereshez érkezett püspöki körlevelekkel kapcsolatos ügyek intézésével, és az egyházközségek ügyes-bajos dolgaival kapcsolatos feladatok rövid ismertetésével. Formáját tekintve megfelel az esperesek által használt szolgálati naplók követelményeinek, mert Szentmiklósi keltezte a hozzá beérkezett körleveleket illetve egyházközségi instantiókat, majd azokat röviden ismertette, végül feljegyezte az ügyek elintézésének módját. A történetkutatás előtt jól ismert ez a forrástípus, mert a református egyházban a legtöbb egyházmegyében vezettek az esperesek ilyen szolgálati naplót.⁹⁸

Az egyházkerulettől érkezett körlevelek többek között Szőnyi Benjámint eltávolításának ügyével foglalkoznak, de nemcsak helyi jelentőségű ügyeket regisztrált Szentmiklósi, mert például II. József által felvetett közös templomhasználatban is találunk információkat. Ez országos szintű probléma volt, mert a pragmatikus uralkodó szerint a fennálló templomhiányt azzal lehetett volna orvosolni, ha a katolikusok és a protestánsok közösen használták volna a másik felekezet templomát.⁹⁹ Láthatóan Szentmiklósi ezen igen felháborodott, mert azt jegyezte be a naplóba, hogy „ez semmiképpen meg nem eshetik.” Szintén II. József észszerűsítő egyházpolitikájának a nyomait találjuk meg körlevelek között a keresztelésért járó stóla csökkentésében, és a válaszok polgári törvénykezés irányába való terelésének igényében is. Mindezeket túl a naplóban a német nyelv bevezetésével, a gyülekezeti gondnokok szigorúbb ellenőrzésével, és az elemi iskolák összeírásával kapcsolatban is vannak bejegyzések.

Az egyházközségek dolgaival foglalkozó rész egész biztosan nem tartalmazza az alespereshez beadott kérvények összességét, mert a teljes egyházmegyéből csak Hódmezővásárhellyel, Gyulavárral, Bélzerénddel, Békésszentandrás-sal, Borossebessel, Magyaritébével, Gyulával, Feketegyarmattal, Erdőhegygel és Ágyával kapcsolatban vannak bejegyzések. Bizonyos gyülekezetek esetében üresen hagyták a naplóban a feljegyzések helyét, mint például Békés és Mezőberény. Más gyülekezeteket viszont fel sem vettek a naplóba, így például Makót sem. Ez azt jelenti, hogy Szentmiklósi nem rögzített minden olyan kérvényt, feljelentést, panaszt és egyéb iratot, amelyek hozzá a gyülekezetekből érkeztek. Elképzelhető, hogy azért nem, mert Szőnyi változatlanul esperesként működött, tehát hozzá

98 MOLNÁR, 1989, 328–333.

99 KIS, 1992, 140.

is érkezhettek hivatalos iratok, amelyeket nem adott át Szentmiklósinak. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a hivatali írásbeliség még nem volt fejlett, ezért Szentmiklósi nem feltétlenül tartotta szükségesnek minden hozzá befutó iratot nyilvántartani.

A napló alapján megtudjuk, hogy sikkasztási gyanúba keveredett az ágyai lelkipásztor és a Gyulaváriban szolgáló prédikátor is. Sokkal súlyosabb ügy volt viszont a békésszentandrásai tanító esete, aki olyan súlyosan bántalmazta egyik diákját, hogy az belehalt sérüléseibe. Borossebesen nem fordult elő ilyen rendkívüli eset, viszont Mészáros András lelkipásztor arra panaszkodott, hogy a gyülekezete nem hajlandó a számára járó jövedelmet biztosítani. Ehhez hasonlóan Fekete-gyarmaton a stóla összegével kapcsolatban keveredett vitába gyülekezetével a lelkipásztor. Szentmiklósi részletesen írta le a gyulai egyházközség rubrikájába, hogyan szabályozta az uralkodó a vegyesházasságokat, amely azért érdekes, mert az ilyen szolgálati naplókban ritkán fordul elő részletes jogszabálymagyarázat. Végül meg kell említenünk, hogy a gyülekezeti ügyek számának arányában Hódmezővásárhellyel kapcsolatban találjuk a legtöbb beadványt. Ezek mindegyike Szőnyi Benjámin elmozdításával kapcsolatos, láthatóan a mezőváros lakói mindent elkövettek azért, hogy elkerüljék a prédikátorukat.

1.14. A második ordinációs lista

A békési egyházmegyébe beiktatott lelkipásztorok névsorát 1696 és 1809 között az egyházmegye legelső jegyzőkönyvében vezették. 1787-ben megnyitották az esperesség második jegyzőkönyvét,¹⁰⁰ de abban nem folytatták tovább a lelkési névsort, hanem továbbra is az első kötetbe írták azt be. 1812-ben egy másik kötetben ismét elkezdték a prédikátorok jegyzékét vezetni, de ez a jegyzék tartalmát és formáját tekintve jelentősen eltér az első kötetben lévő névsortól, ugyanis az első kötetben alapvetően kétféle feljegyzéssel találkozunk: az egyházmegye törvényeit elfogadók aláírásaival illetve tanúsítványokkal. Az előbbi esetén a beiktatott lelkipásztor kötelezte magát, hogy az egyházmegye törvényeit betartja, míg a tanúsítványnál azt is rögzítették, hogy a prédikátort melyik gyülekezet választotta meg, valamint azt, hogy sikeres vizsgát tett az egyházmegye illetve a püspök előtt. Végül rögzítették, hogy a jelöltet beiktatták lelkipásztornak.¹⁰¹

Az 1812-ben nyitott kötetben 1839-ig vezették a lelkipásztorok névsorát.¹⁰² Ebben nem szerepelnek olyan aláírások, amelyek az első kötethez hasonlóan csak az egyházmegyei törvények elfogadását rögzítik. Találhatóak benne viszont

100 TtREL I.29.a.2.

101 A lelkésszentelés folyamatáról lásd: KÖBLÖS, 2016.

102 TtREL I.29.c.15. A békési tiszteletes egyházi vidék protocolluma, melyben fel vannak jegyezve azoknak a tiszteletes tudós prédikátor uraknak neveik, akik ezen egyházi vidékben a szent hivatalra törvényesen exmittáltak. H[ód]M[ező]Vásárhelyen d[ie] 8-a Maii 1812-től kezdve

tanúsítványok, kötelezvények, lelkészi életrajzok, összeírások és esküminták. Nem tudjuk, miért szakadt meg 1809-ben az első kötetben a lelkipásztorok névsora, mindenesetre árulkodó tény, hogy pont abból az időszakból nem maradt fenn nyilvántartás (1809 és 1812 között), amikor Gyarmathi Ferenc vezette az egyházmegyét.¹⁰³ Az 1812-ben nyitott új kötet esetében Kiss András esperessé választásával hozható összefüggésbe az új névsor, mert a kézirat elején az esperesválasztásról találunk egy rövid bejegyzést, majd az egyházmegye pontos lelkészi karának összeírását találjuk. Az új esperes rögzítette, hogy megválasztásának évében az anyaegyházközségek élén kik álltak, és mekkora lélekszámú gyülekezeteket vezettek, egyben közölte azt is, hogy Saator János volt a traktus világi főgondnoka. Ez azt jelenti, hogy az 1812-ben nyitott füzet abban az értelemben az első jegyzőkönyv folytatásának tekinthető, hogy ebben folytatták a lelkipásztorok nyilvántartását. A kötetben vezetett jegyzék egész biztosan nem teljes, mert 1821 után egyetlen egy lelkipásztort sem vezettek be a kötetbe. 1839-ben viszont néhány prédikátor önéletrajzi adatait írta abba be, tehát a lelkészi nyilvántartást 1821 után nem folytatták.

Az 1812-ben nyitott lelkészi nyilvántartásban a Kis András által készített összeírás után a lelkészjelöltek, az egyházmegyei jegyző és a tanácsbírák eskümintái szerepelnek. 1812 és 1819 között a beiktatott lelkipásztorok tanúsítványait vezették, amelyet nem minden esetben a beiktatott prédikátor írt be a kötetbe. A lelkészek között káplánt (segédlelkészt) is találunk: Szentesi Nagy Józsefet 1817-ben választották öcsödi káplánná. A kötetben szereplő kötelezvények minden esetben magyar nyelvűek. Ezekben a békési egyházmegye valamelyik gyülekezetébe megválasztott lelkipásztorok megfogadták, hogy az egyházi törvényeket és a református hitelveket betartják. A dokumentum végén néhány lelkészi önéletrajz található. A szöveggörnyezetből sajnos nem derül ki, miért kérték a lelkipásztorokat arra, hogy foglalják össze életük történetét, de azt tudjuk, hogy a 19. században a református egyházban ez nem volt példa nélküli: a tiszáninneri egyházkerületben 1807 és 1808 között írták össze a prédikátorok életrajzát.¹⁰⁴ A békési egyházmegyében 1839-ben készült életrajzi összeírás láthatóan csonka maradt, amelyet Makai István bejegyzése tömören foglal össze: „Hogy ki voltam, és ki vagyok, erről több rendbeli írárok tesznek tanúbizonyságot.” Pedig az életrajzírók között olyan is akad, aki komolyabban foglalkozott a történelemmel. Ilyen volt Gacsári István füzesgyarmati lelkész, aki szolgálati helyének történetét írta meg.¹⁰⁵ Önéletrajzában viszont mélyen hallgat erről.

103 ZOVÁNYI, 1939, 180.

104 UGRAI, 2004.

105 DUSNOKI-DRASKOVICH, 2000, 166.

2. A források közlésének módja

A kora újkori magyar, latin és német nyelvű forrásszövegek kiadásával kapcsolatban a hazai történettudomány többször is állást foglalt. Ezeket az iránymutatásokat kötetünk szerkesztése során figyelembe vettük, és ennek megfelelően a következő átírási szabályokat alkalmaztuk.¹⁰⁶ A magyar nyelvű szövegek esetében a szókezdő nagybetűk írásmódjakor a mai magyar helyesírási szabályokat alkalmaztuk. A mássalhangzókat betűhíven írtuk át, még akkor is, ha az ellenkezett a mai helyesírás szabályaival (pl. *ekklézsia*, *olhyan*, *ehez*, *halgató* stb.) A *tz* és a *ts* betűket nem írtuk át *c* és *cs* betűkké. Ahol a hangértéke megköveteli, ott az *s* betűt *sz*-vé (*ekklésia* – *ekklézsia*), az *i* betűt *j*-vé (*ifjú* – *ifjú*) a *dj* betűket *gy*-vé (*edj* – *egy*) írtuk át. A magánhangzók hosszúságának vagy rövidségének megadásánál mindig a mai helyesírás szerint tettük ki az ékezeteket. A magyar szavak egybe- és különírásakor a mai helyesírás szabályait vettük figyelembe. A szövegek központosításában a mai mondat szerkesztési elveket vettük figyelembe, vagyis a mondatrészeket elválasztó vesszőket, pontosvesszőket kitettük, függetlenül attól, hogy az eredeti szövegben megtalálható volt-e vagy sem. A többtagú hely- és személyneveket a mai helyesírás szabályai szerint egybeírtuk, de az eredeti nagy kezdőbetűket meghagytuk (például: *HódMezőVásárheh*). A latin főneveket a latin nyelv szabályai szerint ékezetek nélkül írtuk át, de a latin tövű, viszont magyarul ragozott igék toldalékaira kitettük az ékezeteket. Függetlenül attól, hogy milyen nyelven íródott, a folyószövegben szereplő megszólításokat kisbetűvel írtuk, de a címzésben és levélcímben szereplő megszólításokat nem. Magyar nyelvű szövegek esetében a hónapok neveit kisbetűvel írtuk.

A szöveg értelmezését zavaró rövidítéseket feloldottuk. A feloldásra []-lel hívtuk fel a figyelmet. A latin nyelvű forrásoknál az *u*-, *v*-, *i*-, *j*- betűket a kiejtésnek megfelelően írtuk át. A nyilvánvaló elírásokat [!] -el, az általunk tett kiegészítéseket [] -el, az olvashatatlan részeket [...] -el jelöltük. A kihúzásokra és egyéb szövegbeli módosulásokra lábjegyzetben hivatkoztunk. A kézirat oldalszámát szögletes zárójelben közöltük. Az utólagos megjegyzéseket, betoldásokat dőlt betűvel szedtük. A korabeli nyelvhasználatban sok szakkifejezést latin tövű, de magyar raggal ellátott főnevekkel fejeztek ki, ezért a kötet végén ezek megértésének könnyítésére egy szószedetet adunk.

106 BAK, 2000. BENDA, 1974. BUZOGÁNY, 2001. OBORNI, 2000. SOÓS, 2000. SZÁZADOK, 1920.

3. A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyve 1696–1809

3.1 A jegyzőkönyv paratextusai

3.1.1. A jegyzőkönyv címlapja és 1729-ben készült mutatója

[cl. r.] A békésbánáti református egyházmegye jegyzőkönyve

I. kötet

1696–1809

Tartalom:

Nr. 1. Az Erdélyi fejedelmek okleveleiről, melyekben a ref[ormátus] lelkészeknek nemesség adományoztatik lapszám 1.

Nr. 2. A felszentelendő lelkészek eskümintái lapszám 3.

Nr. 3. A hivatalba lépő lelkészek aláírásai. (Elöl Bökényi János önéletrajza) lapszám 5.

Nr. 4. Lelkeszi fizetéslevelek lapszám 27.

Nr. 5. Egyházmegyei számadások lapszám 46.

Nr. 6. Egyházmegyei gyűlési végzések 1712–1778 lapszám 55.

Nr. 7. Hivatalba lépő iskolarektorok aláírásai lapszám 71.

Nr. 8. A makai isk[olai] rektor fizetéslevele lapszám 77.

[p. 1.] *E könyv korábbi kötésének címlapja ez volt:* Ebben a diariumban ezek vagynak 1729-től fogva

1. Erdélyi fejedelmek kik voltak, akik a magyarországi p[rédi]kátorokat nobilitáltak in partibus a Tiszáig.
2. A régi prédikátorok subscriptióji a tractusban ab a[nn]o 1696–1809.
3. Egynéhány tractusgyűlési acták.
4. Prédikátori saláriumok a l[eg]régebbi idők[ből]. N[ota] b[ene] még két kötetb[en] taláthat[na]k újabbak ú[gy] m[int] Makón, Vásárhelyen, Győn, Szentesen sat[öb]bi
5. Series rectorum tractus Békés ab a[nn]o 1712

6. Egynéhány ek[lézsiá]kban miképpen fizették 1743-ban a p[rédi]kátórokat, ú[gy] m[int] Vásárhelyen, Szentesen, Makón, Ötsödön, Sz[ent] Andráson, Gyomán etc. canonica visitationának feladva

E könyv tartalmát a fentebbi sorozat biányosan adta elő[...] mint a kézírás mutatja, e címlap nem egykorú a könyvvel. 1884-ben a kötés bőrsarokból és keményítáblából állott, melyet azonban a moly és a használat igen megviselt, úgybogy rongyos és széthulló állapotban volt, pedig a kötés is később[i] kor[ú]nak látszott a jegyzőkönyvnél. Ez utóbbiban imitt-amott feles számú (...reten] 27 levél) tiszta papír is volt még az eredeti időkből. E tiszta papírt akkor eltávolítottam s az íveket – az eredeti sorrendet lehetőleg meghagyván – tartalmuk szerint csoportosítottam.

Jegy[e]z[tem] H[ód]mezővásárhelyen, 1884. júl[ius] 20.

Szeremlei Sámuel e[gyhá]z[me]gyei levéltárnok

[p. 2.] *A korábbi kötéstáblájára belől Juhász Ist[ván] esp[eres] kezével ezek voltak írva: „1728-tól fogva 1742-ig semmiféle synodustartás nem volt az idő mostohasága miatt amint oda alább feljegyződik. Nehéz hát kitanulni, ha Bökényi János seniortól fogva volt-e más Vecsei Györgyig, vagy csak akkor tájban – 1740 táján – lett a tractualis synodusnak újontani organizatiója, amint ezt láttatik azok a[zz] alább tett régi jegyzés bizonyítani ad a[nno] 1742. Ismét 1743-ban megszűntek a synodusok és 1758-ig nem tartódtak az akkori szomorú eklezsiái környüállások miatt lásd alább ab a[nno] 1743.”*

Ugyanezen táblára ez is volt írva (Juhász Ist[ván] kezével):

Seniorok:

1712-ben Bökényi János

(más kézzel: a[nno] 1728 Andr[ás] Olcsai, m[is]t[e]r Makón[iensis]

(fentebbi kézzel): 1740 táján Vecsei György

1743. Füredi Mihály

1766. Szikszay György

1774. Szőnyi Benj[ámin]

Sebők Szentmiklósi Sám[uel]

Kuti Ádám

Gyarmathi Ferencz

Kiss András

Juhász István

Lemásolta 1884. július 20-án Hódmezővásárhelyen Szeremlei Sámuel e[gyhá]z[me]gyei levéltárnok.

3.1.2. Szeremlei Sámuel által készített mutató

[p. 4.] Betűsoros tárgy- és névmutató
(A számok a könyv lapjait mutatják)¹⁰⁷

(Az egy betű körébe tartozó tárgyak és nevek nem szoros betűsorban, hanem időrendben vannak elősorolva.)

- Abonyi And[rás] gyevi pap 1712 – 7.
Algyóvi lelk[ipásztori] díjlevél 1712 – 28.
Ágyai lelk[ipásztori] díjlevél 1719 – 34, későbbi – 38.
Almási Mátyás ménesi isk[ola] rekt[ora] 1715 – 72.
Ábrahám György és Égető Erzs[ébet] békési jegyese 1817[sic! 1717] – 56.
Ágyai házastársak, Szombathi I[stván] és Varga Erzs[ébet] 1718 – 57.
Ágyai jegyesek, Sütő Ist[ván] és Kis Ilona 1719 – 57.
Ágyai lelkész, Bósházi János 1723 – 10.
Algyóvi lelk[ész] díjlev[él] 1743 – 45.
Ágyai lelk[ész], Sente Pál 1771 – 16.
Ágyai lelkész, Madarassi Imre 1772 – 16.
Agentialiek két évi fizetése alól az egyházak felmentetnek 1774 – 67.
Ágyai lelk[ész], Kúthy Lajos 1807 – 25.
Bocskai István fejedelem adom[ányozó] leveléről 1606 – 1.
Békési lelk[ész], Kabai Dán[iel] 1711 – 7.
Békési férj, Balog István 1712 – 55.
Balogi Gerg[ely] borossebesi lelkész 1712 – 8.
Banga Anna gyevi m. a. elvásztatik 1712 – 55.
Bécsi János szentesi lakos 1712 – 55.
Békési lelk[ész] díjlevél 1712 – 30.
Bécsi János válópere 1713 – 55.
Bécsi János szentesi férj. 1714 – 56.
Békési isk[ola] rekt[ora], Gönczi Ján[os] 1715 – 71.
Békési lelk[ész], Debreczen[i] K. János 1716 – 9.
Békési jegyesek, Ábrahám Gy[örgy] és Égető Erzs[ébet] 1717 – 56.
Békési jegyes[ek], Kovács Gy[örgy] és Csillag A[nna] 1717 – 56.
Békési rektor, Tatai F. János 1717 – 72.
Bécsi János nejtől elvásztatik 1717 – 56.
Balogi Márton neje, Téli K[atalin] elvásztatik 1717 – 56.
Békési isk[ola] rektor[a], Komáromi B. János 1721 – 73.
Bósházi Ján[os] ágyai rekt[or] 1723 – 10.

107 Szeremlei Sámuel által megadott oldalszámokat az átírásban is közöljük, viszont azok ebben a szövegkiadásban nem használhatók, hiszen a jegyzőkönyv nyomtatott tördelése nem egyezik meg a kéziratos kötettel.

Balog Ján[os] és Szűcs Borb[ála] vásárhelyi jegy[esek] 1723 – 58.
 Bélzerindi lelk[ész], Szentgyörgyi József 1724 – 11.
 Berhidai Ján[os] gyomai lelkész 1728 – 10.
 Békési lelk[ész], Győri Sám[uel] 1732 – 12.
 Békési lelk[ész], Szikszai Gy[örgy] 1732 – 12.
 Békési lelk[ész], Kaszás Mih[ály] 1736 – 12.
 Bélzerindi lelk[ész], Kállai Ján[os] 1737 – 12.
 Békési rekt[or], Czeglédi K. Pál 1740 – 74.
 [p. 5.] Bélzerindi lelk[ész]i díjlev[él] 1740 – 38.
 Balogi Georg[ius] t[anács]bíró lesz 1742 – 61.
 Berhidai János 1742 – 61.
 Bálint Gergely lelk[ész] 1743 – 13.
 Békési lelk[ész]i díjlevél 1743 – 44.
 Bende Szabó And[rás] sarkadi vől[egény] jegyes[étől] elvál[asztatik] 1758 – 63.
 Békési lelk[ész], Szappanos Mihály 1760 – 16.
 Bélzerindi lelk[ész], Takács And[rás] 1760 – 15.
 Borossebesi lelk[ész], Tóth Istv[án] 1760 – 15.
 Bartha Józ[s[ef]] vésztői lelk[ész] 1765 – 16.
 Berényi lelk[ész], Molnár János 1768 – 16.
 Borossebesi és várii egyházak segélyezendők 1771 – 65-66.
 Bélzerindi lelk[ész], Losonczy József 1773 – 16.
 Borossebesi lelkész, Jancsó András 1773 – 17.
 Boros István ittebei lelk[ész] 1776 – 18.
 Bottos Mihály gyulai lelkész 1776 – 17.
 Bartha Sán[dor] k[örös]tarcsai lelk[ész] 1778 – 17.
 Békési lelk[ész] Dömény Ján[os] 1780 – 17.
 Békési lelk[ész], Lőcső Andr[ás] 1780 – 17.
 Borossebesi lelk[ész], Mészáros András 1782 – 19.
 Bélzerindi lelk[ész], Fábíán Mih[ály] 1791 – 18.
 Bereczk Péter h[ód]m[ező]vásárhelyi lelkész 1796 – 21.
 Berei István m[ező]berényi lelkész 1809 – 25.
 Csanádi Istv[án] várii férj nejétől, Nagy Erzs[ébettől] elvál[ik] 1718 – 57.
 Czeglédi K. Pál békési rekt[or] 1740 – 74.
 Csáki Mihály lelk[ész] 1803 – 23.
 Császár József vésztői lelk[ész] 1805 – 25.
 Dobozi lelk[ész], Tatai Mih[ály] 1711 – 8.
 Dékány Anna vásárhelyi menyasszony elvál[ik] 1712 – 55.
 Dobozi lelk[ész] díjlev[ele] 1712 – 31.
 Debreczeni Istv[án] zeréndi lelk[ész] 1715 – 9.
 Debreczeni K. János békési lelk[ész] 1716 – 9.
 Dobozi lakos, Kis János jegyesétől elvál[ik] 1717 –

Dobozi lelk[ész], Szoboszlai Bordány Gergely 1717 – 9.
 Dobozi lelk[ész], Vas Sámuel 1717 – 9.
 Debreczeni Istv[án] öcsödi lelk[ész] 1718 – 9.
 Diószegi K. Mih[ály] szentesi rekt[or] 1719 – 7.
 Dóra Sebestyén vásárhelyi férj elvál[ik] 1719 – 57.
 Dobozi lelk[észi] díjlevél 1719 – 35.
 Debreczeni Ján[os] zeréndi isk[ola] rekt[ora] 1720 – 72.
 Dobozi lelk[ész], Kocsi Tamás 1721 – 10.
 Dobozi házastársak, Tóth István és Szíjgyártó Erzs[ébet] 1722 – 58.
 Dávidházi Mih[ály] szentandrás lelkész 1724 – 10.
 Dobozi lelkész, Lévai Zsig[mond] 1726 – 11.
 Dura vásárhelyi lak[os] elvál[ik] 1742 – 62.
 Dávidházi Mih[ály] és Dobsa Tamás t[anács]bíróvá választatnak 1742 – 61.
 Debreczen[i] János szentandrás lelk[ész] 1745 táján – 13.
 Dobozi lelk[ész], Szödényi Nagy József 1766 – 16.
 Dobsa Tam[ás] e[gyház]m[egyei] t[anács]bíró, tarcsai lelk[ész] 1771 – 65.
 [p. 6.] Dobozi lelk[ész], Márton Sánd[or] 1772 – 17.
 Dobsa Ferenc s[egéd]lelkész lesz 1774 – 17.
 Dömény János békési lelk[ész] 1780 – 17.
 Dávidházi Ján[os] lelk[ész] lesz 1800 – 21.
 Daróczy Sándor¹⁰⁸ János 1801 – 23.
 Esperessé választatik Bökényi János makói lelk[ész] 1713 – 7.
 Erdőhegyi lelk[ész], Kőszegi István 1713 – 9.
 Erdőhegyi lelk[észi] díj[levél] 1719 – 33.
 Erdőhegyi lelk[ész], Maklári Mih[ály] 1722 – 10.
 Erdélyi Sám[uel] vásárhelyi isk[ola] rekt[ora] 1725–1725 – 73.
 Endrédi Sám[uel] vásárhelyi isk[ola] rekt[ora] 1726–1727 – 73.
 Esperessé választatik Olcsai András 1728 – 24.
 Endrédi Sám[uel] vásárhelyi rekt[or] lelkész lesz 1728 – 11.
 Endrődi And[rás] lelk[ész] lesz 1732 – 11.
 Egyházlátogatást az esperes és e[gyház]m[egye] főjegyző[je] teljesítsék 1742 – 62.
 Erdőhegyi lelk[észi] díj[levél] 1743 – 45.
 Egyházm[egyei] pénztár számadás 1744–1772 – 46.
 Egyházm[egyei] pénztár számadás 1774 – 67.
 Egyházm[egyei] pénztár számadás 1778 – 70.
 Egyh[áz]ker[ületi] adóba (charitativium sup[plementum]) az e[gyház]m[egye] ez
 évre 45 Rh[énus] f[o]r[í]ntot fizet 1771 – 66.
 Egyh[áz]kerületre utazó esperesnek évenként egyszer 6 frt, társának (az e[gyház]
 m[egye] jegyzőnek) 4 frt útiköltség fizetendő 1771 – 66.

108 Áthúzva.

Egyh[áz]látogatás az esperes betegsége miatt elmarad 1774 – 67.
 Faragó Istv[án] és Salánki Erzs[ébet] makói házastársak 1712 – 55.
 Faragó Istv[án] és Salánki Erzs[ébet] makói házastársak 1717 – 56.
 Fogarasi István sebesi lelkész 1762 – 15.
 Földvári Sz. János makói rekt[or] 1715 – 72.
 Forgó Miklós és Bakai Kata szentesi házastársak elvál[anak] 1715 – 57.
 Földvári Ján[os] rektor és Kérdő Zsuzs[a] öcsödi jegyesek 1720 – 57.
 F[ekete]gyarmati lelk[ész], Szoboszlai Gy[örgy] 1720 – 10.
 Füredi Mih[ály] h[ód]m[ező]vásárhelyi rekt[or] 1730 – 12.
 F[ekete]gyarmati lelk[ész], Zilahi János 1732 – 11.
 Fási lelk[ész], Sallai István 1735 – 11.
 Földesi K. Mikl[ós] szentesi rekt[or] 1741 – 74.
 Füredi Mih[ály] scriba feleskettetik 1742 – 61.
 Füredi Mih[ály] esperessé választatik 1743 – 63.
 Fási lelk[észi] díjlevél 1743 – 43.
 Ferenczi Ján[os] vásárhelyi rekt[or] 1745–1746 – 75.
 Fek[ete]gyarmati lelk[ész], Kállay Józ[s]ef 1778 – 18.
 Fábrián Mih[ály] bélzerindi lelk[ész] 1791 – 18.
 Fek[ete]gyarmati s[egéd]lelk[ész], Mező Istv[án] 1796 – 21.
 Gyulai lelk[észi] díjlevél 1712 – 31.
 Gyarmati lelk[észi] díjlev[él] 1712 – 32.
 Gellai lelk[észi] díjlevél 1712 – 31.
 Gyevi pap, Abonyi András 1712 – 7.
 Gyevi menyassz[ony], Banga Anna elvál[ik] 1712 – 55.
 Gellai lelk[ész], Újlaki János 1713 – 8.
 Gyarmati lelk[ész], Szatmári P. Sám[uel] 1713 – 8.
 Gönczi János békési isk[ola] rekt[ora] 1715 – 7.
 Gyulai lelk[ész], Szendrei Gergely 1715 – 9.
 Gyulai lelk[ész], Toronyai Andr[ás] 1716 – 9.
 Győri János gyarmati lelk[ész] 1718 – 9.
 Gellai férj, Nyikos Mih[ály] elvál[ik] 1719 – 57.
 Gyulai lelk[észi] díjlev[él] 1719 – 35.
 Gyarmati lelk[észi] díjlev[él] későbbi – 36.
 Gellai lelk[ész], Patai István 1720 – 10.
 Gyulai rekt[or], Mándoki Istv[án] 1721 – 72.
 Gellai lelk[ész], Erdődi János 1723 – 10.
 Gyoroki lakos, Szalasi Istv[án] elvál[ik] 1725 – 59.
 [p. 7.] Gyevi lelkész, Veszprémi Ján[os] 1725 – 10.
 Gyomai lelk[ész], Berhidai Ján[os] 1728 – 10.
 Gyulai János öcsödi lelk[ész] 1730 – 12.
 Győri Sámuel békési lelk[ész] 1732 – 12.

Gyomai lelk[ész], Hajdu János 1741 – 13.
 Gyomai lelk[észi] díjlevél 1743 – 63.
 Gyulai Ján[ost] t[anács]bírónak választ[ják] 1743 – 63.
 Gál István lelkész lesz 1746 – 13.
 Gyomai lelk[ész], Olcsai Gál Andr[ás] 1748 – 15.
 Gál Istv[án] szentesi lelkész[t] t[anács]bírónak kineveztetik – 63.
 Gyulai lelk[ész], Szőke István 1770 – 16.
 Gál Andr[ás] gyomai lelk[ész] e[gyhá]m[egyei] t[anács]bíró 1771 – 65.
 Gyomai lelk[ész], Marialaki Dán[iel] 1773 – 17.
 Gyomai egyház[község] 100 f[o]r[in]tnyi kamat nélküli kölcsönt kap 1774 – 67.
 Gyulai lelk[ész], Bottos Mihály 1776 – 17.
 Gyomai egyháznak 120 f[o]r[in]t tartozása elengedtetik 1778 – 70.
 Gyarmati Fer[enc] lelkész lesz 1783 – 19.
 Gyulai lelk[ész], Nagy István 1784 – 19.
 Gyulai lelk[ész], Juhász István 1792 – 19.
 Hajdu Mih[ály] és Keskey Anna vadász házastársak 1728 – 59.
 Hajdu János gyomai lelk[ész], 1741 – 13.
 Hajdu János az esketésért nagy stólat vévén annak egy részét adja vissza 1742 – 62.
Házassági válóperek – 55.
 Ittebei lelk[ész], Boros Istv[án] 1776 – 18.
 Isk[ola] rektorok az esperesnek és társainak hivataluk szerinti szolgálattal tartoznak 1771 – 66.
 Ittebei lelk[ész], Szentpéteri Márton 1792 – 20.
 Kabai Dániel békési lelk[ész] 1711 – 7.
 Kőszegi Istv[án] erdőhegyi lelk[ész] 1713 – 9.
 Kéri Dávid leányának válópere 1714 – 56.
 Kiss Miklós vésztői férj elvál[jik] 1714 – 56.
 Kulcsár Mih[ály] szentesi férj elvál[jik] 1715 – 57.
 Kis Ján[os] és Szabó Erzs[ébet] sarkadi jegyesek elválnak 1717.
 Kovács György és Csillag Anna békési jegyesek elválnak 1717 – 56.
 Kisfalvi Ján[os] vásárhelyi rekt[or] 1718 – 72.
 Kocsi Tamás dobozi lelk[ész] 1721 – 10.
 Komáromi B. János békési rekt[or] 1721 – 73.
 Kis János és Kovács Erzs[ébet] vadász házastársak elválnak 1722 – 58.
 Király Andr[ás] és Pályinkáns Borbála vadász jegyesek 1722 – 58.
 Kodormány és Csókás Erzs[ébet] vásárhelyi házastársak elvál[anak] 1723 – 59.
 Kaposi Márton öcsödi lelk[ész] 1735 – 11.
 Kaszás Mih[ály] bélzerindi lelk[ész] 1736 – 12.
 Kállai János bélzerindi lelk[ész] 1737 – 12.
 Keresztesi Józ[s]ef dobozi lelk[ész] 1741 – 13.
 Keresztelési stóla az egész egyházmegyében egy máriásra határozatlik 1742 – 62.

Kulin Demeter makói lelk[ész] 1743 – 15.
 Kisberényi lelk[észi] díjlevél 1743 – 42.
 Királyi Márton öcsödi lelk[ész] 1749 – 14.
 Kisberényi lelk[ész] Paksi János 1758 – 15.
 Kulin Dem[eter] makói lelk[ész] t[anács]bíróvá választatik 1758 – 63.
 Királyi Márton öcsödi lelk[ész] e[gyház]m[egyei] tanácsbíró 1771 – 65.
 Kántorjánosi és radváczi egyházak adakozásra ajánltatnak 1771 – 65.
 Kállai Józ[s]ef f[ekete]gyarmati lelk[ész] 1778 – 18.
 Kis Andr[ás] vásárhelyi lelk[ész] 1788 – 19.
 Kútassy Józ[s]ef ittebei lelk[ész] 1792 – 20.
 Kolláth Mih[ály] vésztői lelk[ész] 1794 – 20.
 Kis Bálint lelkész 1800 – 22.
 Kúthy Lajos ágyai lelk[ész] 1807 – 25.
 Kis János lelkész 1805 – 23.
Lelkészeknek nemesség adományoztatik 1606 – 1.
 Lenth Pál vásárhelyi lelk[ész] 1713 – 7.
 Losonczi Dán[iel] vásárhelyi rekt[or] 1714 – 7.
 Liszkai S. Pál vésztői lelk[ész] 1720 – 10.
 Lévay Zsig[mond] dobozi lelk[ész] 1726 – 11.
 [p. 8.] Lelkészek és tanítók változásainak idejéül Szent György napja határoztatik 1742 – 62.
 Lázár Pál vári lelkész 1772 – 16.
 Losonczy Józ[s]ef bélzerindi lelk[ész] 1773 – 16.
 Lendvay Ján[os] vásárhelyi lelk[ész] 1796 – 21.
 Lócsó Andr[ás] békési lelk[ész] 1780 – 17.
 Margitai Istv[án] vásárhelyi lelk[ész] 1710 – 7.
 Makai lelk[észi] díjlevél 1712 – 27.
 Makai házastársak, Faragó István és Salánki Erzs[ébet] elválnak 1712 – 55.
 Makai rekt[or], Polgári Sám[uel] 1713 – 71.
 Makói lelk[ész], Bökényi Ján[os] esperessé választatik 1713 – 7.
 Makói lelk[ész], Bökényi Ján[os] életrajza 1713 – 5.
 Ménesi rekt[or], Almási Mátyás 1715 – 72.
 Makói rekt[or], Földvári Sz. János 1715 – 72.
 Mocsai Pál vásárhelyi rekt[or] 1716 ó–17 – 72.
 Molnár Ján[os] Kocsis Anna jegyesek elválasztatnak 1717 – 56.
 Makai rekt[or], Nádudvari Szabó Pál 1718 – 72.
 Makói lelk[ész], Olcsai Andr[ás] 1718 – 9.
 Makói isk[ola] rekt[ora], Szikszai Ján[os] 1720 – 72.
 Makói isk[ola] rekt[ora], Vári András 1720 – 72.
 Márkus Istv[án] és Kocsi Erzs[ébet] vadászai házastársak elválnak 1721 – 58.
 Mándoki Istv[án] gyulai rekt[or] 1721 – 72.

Maklári Mih[ály] erdőhegyi lelk[ész] 1722 – 10.
 Makói lelk[észi] díjlevél 1722, 1743 – 27.
 Mocsay Sám[uel] öcsödi lelk[ész] 1724 – 10.
 Makói rekt[or] Berhidai Ján[os] 1727 – 73.
 Makói isk[ola] rekt[ora], Sallai Ágh Istv[án] 1728 – 73.
 Martonfalvi György várii lelk[ész] 1734 – 12.
 Makói isk[ola] rekt[ora], Szatmári Mih[ály] 1738 – 74.
 Makói isk[ola] rekt[ora], Szikszai Istv[án] 1740 – 74.
 Makai Dobsa Tamás szentesi lelkész 1741 – 13.
 Makói isk[ola] rekt[orának] díjlevél 1742 – 77.
 Makói Dobsa Tamás t[anács]bíróvá választatik 1742 – 61.
 Makói lelk[ész], Kulin Demeter 1743 – 15.
 Makói lelk[ész], Kulin Demeter t[anács]bírónak kineveztetik 1758 – 63.
 Makói lelkész, Vánai Márton 1763 – 16.
 Molnár János berényi lelk[ész] 1768 – 16.
 Makai egyháznak az egyh[áz]m[egye] 500 f[o]r[in]t[ot] kölcsönöz kamat nélkül,
 melyből később 100 f[o]r[in]tot le is enged 1772 – 54.
 Madarasi Imre ágyai lelk[ész] 1772 – 16.
 Márton Sánd[or] dobozi lelk[ész] 1772 – 17.
 Márialaki Dániel gyomai lelk[ész] 1773 – 17.
 Makói egyház 500 f[o]r[in]t tartozása Szikszai Gy[örgy] halálával fennáll 1774 – 67.
 Makói egyháznak tartozásából 100 f[o]r[in]t elengedtetik 1778 – 70.
 Mészáros Andr[ás] b[oros]sebesi lelk[ész] 1782 – 19.
 Mező Istv[án] fe[k]ete]gyarmati s[egéd]lelk[ész] 1796 – 21.
 Molnár János lelk[ész] 1798 – 22.
 M[ező]berényi lelk[ész], Berei Istv[án] 1809 – 25.
 Nagyzeréndi lelk[észi] díjlev[él] 1712 – 32.
 Nagyzeréndi lelk[észi] díjlev[él] későbbi – 37.
 Nagy János dobozi vőlegény 1713 – 55.
 Nádudvari Szabó Pál makói isk[olai] rektor 1718 – 72.
 Nyikos Mih[ály] gellai férj 1719 – 57.
 Nagyzeréndi rekt[or], Debreczeni I[stván] 1720 – 72.
 Nagy Mih[ály] és Szúnyog Erzs[ébet] nagyzeréndi házastársak 1723 – 59.
 Nagyzeréndi lakosok, Sabócz Ján[os] és Gyapai Kata elválnak 1728 – 59.
 Nagyzeréndi lelk[ész], Vetési Istv[án] 1744 – 13.
 Nagyzeréndi egyház és lelkésze Tunyogi József engedetlenség[e]kért az e[gyház]
 m[egye]ből kirekesztetnek 1758 – 63.
 Nagy Mih[ály] szentesi lelkész 1764 – 14.
 Nagy Istv[án] gyulai lelkész 1784 – 19.
 Németi Sámuel lelkész 1798 – 22.
 Négyesi Nagy István 1800 – 22.

Daróczi János lelkész 1801 – 23.
 Nagy Sámuel lelkész 1803 – 23.
 [p. 9.] Öcsödi lelk[ész]i díjlevél 1712 – 29.
 Öcsödi lelk[ész], Debreczeni Istv[án] 1718 – 9.
 Olcsai Andr[ás] makói lelk[ész] 1718 – 9.
 Öcsödi jegyesek Földvári János rektor és Kérdő Zsuzs[anna] elválnak 1720 – 57.
 Öcsödi lelk[ész], Mocsay Sámuel 1724 – 10.
 Olcsai Andr[ás] esperessé választatik 1728 – 24.
 Öcsödi lelkész, Gyulai János 1730 – 12.
 Öcsödi lelk[ész], Kapossi Márton 1735 – 11.
 Öcsödi lelk[ész]i, díjlevél 1743 – 41.
 Olcsai Gál András gyomai lelk[ész] 1748 – 15.
 Öcsödi lelk[ész], Királyi Márton 1749 – 14.
 Öcsödi lelk[ész], Királyi Márton t[anács]bíró 1771 – 65.
 Olcsai Andr[ás] e[gyház]m[egyei] t[anács]bírónak választatik 1774 – 67.
 Páti Miklós szentesi lelk[ész] a törvényeknek aláír 1696 – 7.
 Polgári Sám[uel] makói isk[ola] rekt[ora] 1713 – 71.
 Polgári K. János szentesi rekt[or] 1714 – 71.
 Püspöki Sámuel vári lelk[ész] 1717 – 9.
 Pápai István szentesi rekt[or] 1720 – 72.
 Pápai Ferencz szentesi lelk[ész] 1720 – 10.
 Patai István gellai lelk[ész] 1720 – 10.
 Páti Miklós e[gyház]m[egyei] t[anács]bíróvá választatik 1728 – 24.
 Pápai Ferencz e[gyház]m[egyei] jegyzővé választatik 1728 – 24.
 Putnoki János vásárhelyi isk[ola] rektor[a] 1729 – 74.
 Paksi János kisberényi lelk[ész] 1758 – 15.
 Pap Ferenc sz[en]tandrászi lelkész e[gyház]m[egyei] t[anács]bíró 1771 – 65.
 Pákozdi Márton lelkész lesz 1796 – 21.
 Radváczi és kántorjánosi egyházak segélyezésre ajánlatnak 1771 – 65.
 Rectorok az esperesnek és társainak hivataluk szerinti szolgálattal tartoznak 1771 – 66.
 Somlyai Istv[án] szentesi iks[ola] rektor[a] 1713 – 71.
 Simontornyi Gy[örgy] makói isk[ola] rektor[a] 1714 – 72.
 Sukorói István makói lelkész 1719 – 10.
 Sütő István és Kis Ilona ágyai jegyesek elválnak 1719 – 87.
 Sebesi házastársak, Szalasi Istv[án] és Imre Erzs[ébet] elválnak 1724 – 59.
 Sukorói István e[gyház]m[egyei] t[anács]bíróvá választatik 1728 – 24.
 Sallai Ágh István makai isk[ola] rektor[a] 1728 – 73.
 Sebőcz Ján[os] és Gyapai Katalin nagyzerindi lakosok 1728 – 59.
 Sallai István fási lelk[ész] 1735 – 11.
 Sikó Ferencz sebesi lelkész 1748 – 13.

Sarkadi vőleg[ény] Bende Szabó And[rás] jegyesétől elvál[ik] 1758 – 63.
 Sebesi lelk[ész] Fogarasi István 1762 – 15.
 Sári Mihály lelkész lesz 1796 – 21.
 Soltész Mihály lelkész 1797 – 22.
 Szentesi lelk[ész], Patai Miklós 1696 – 7.
 Szentbenedeki István véstői lelkész 1711 – 8.
 Szerényi József szentesi rektor 1712 – 7.
 Szentesi lelk[észi] díjlevél 1712 – 29.
 Szathmári P. Sámuel gyarmati és zeréndi lelk[ész] 1713 – 8.
 Szentesi rekt[or], Somlyai Istv[án] 1713 – 71.
 Szentesi rekt[or], Polgári K. János 1714 – 71.
 Szentesi házastársak, Forgó Mikl[ós] és Balai Kata 1715 – 57.
 Szendrei Gerg[ely] gyulai lelk[ész] 1715 – 9.
 Szentesi férj, Kulcsár Mih[ály] 1715 – 57.
 Szőnyi Lőrincz szentesi rekt[or] 1717 – 72.
 [p. 10.] Szoboszlai Bordány Gergely dobozi lelkész 1717 – 9.
 Szentesi János szentesi rekt[or] 1718 – 73.
 Szombati Jakab és Varga Erzs[ébet] ágyai házastársak 1718 – 57.
 Szabó István vadászi férj 1719 – 57.
 Szentesi isk[ola] rekt[ora], Diószegi K. Mihály 1719 – 72.
 Szentesi lelk[ész], Sukorói Istv[án] 1719 – 10.
 Szoboszlai Gy[örgy] f[ekete]gyarmati lelkész 1720 – 10.
 Szikszai Ján[os] makói isk[ola] rekt[ora] 1720 – 72.
 Szentesi isk[ola] rekt[ora], Pápai Istv[án] 1720 – 72.
 Szentesi lelk[ész], Pápai Fer[enc] 1720 – 10.
 Szentesi jegyes, Tóth Istv[án] 1721 – 58.
 Solthi Mih[ály] isk[olai] rekt[or] 1723 – 73.
 Szilasi János és Takács Sára vásárhelyi jegyesek 1724 – 59.
 Szentgyörgyi József bélzerindi lelkész 1724 – 11.
 Szentandrás lelk[ész], Dávidházi Mihály 1724 – 10.
 Szalasi István és Imre Örzsi elválnak, sebesi lakosok 1724 – 59.
 Szalacsi Andr[ás] rekt[or] (hol?) 1725 – 73.
 Szikszai János tarcsai lelk[ész] 1725 – 10.
 Szalasi István gyoroki lakos elvál[ik] 1725 – 59.
 Szikszai György békési lelk[ész] 1732 – 12.
 Szigeti Istv[án] ágyai lelk[ész] 1736 – 12.
 Szatmári Mih[ály] makói isk[ola] rekt[ora] 1738 – 74.
 Szőnyi Ján[os] vásárhelyi rektor 1740 – 74.
 Szikszai Istv[án] makói isk[ola] rekt[ora] 1740 – 74.
 Szentesi isk[ola] rekt[ora], Földesi K. Miklós 1741 – 74.
 Szentesi lelk[ész], Makai Dobsa Tamás 1741 – 13.

Szatmári A. József vásárhelyi rekt[or] 1742 – 75.
 Szőnyi Benj[ámin] vásárhelyi lelk[ész] 1742 – 14.
 Szikszai Gy[örgy] e[gyház]m[egyei] jegyzőnek választatik 1743 – 63.
 Szatmári A. József Szőnyi helyettese a lelkészségben 1743 – 75.
 Szatmári József lelk[ész] lesz 1743 – 13.
 Szentesi lelk[észi] díjlevél 1743 – 40.
 Szentandrás lelk[észi] díjlevél 1743 – 41.
 Szentandrás lelk[ész] Debreczeni Ján[os] 1745 táján – 13.
 Szoboszlai Gerg[ely] lelk[ész] lesz 1748 – 13.
 Szőnyi Benj[ámin] vásárhelyi lelk[ész] e[gyház]m[egyei] t[anács]bírónak neveztetik ki 1758 – 63.
 Szappanos Mih[ály] békési lelk[ész] 1760 – 16.
 Szentesi lelk[ész], Nagy Mihály 1764 – 14.
 Szikszai György lelk[ész] lesz 1765 – 15.
 Szilágyi János lelk[ész] lesz 1765 – 14.
 Szödényi Nagy József dobozi lelkész 1766 – 16.
 Szikszai Sám[uel] lelk[ész] lesz 1770 – 16.
 Szőke István gyulai lelk[ész] 1770 – 16.
 Szőnyi Benj[ámin] e[gyház]m[egyei] jegyző 1771 – 65.
 Szikszai Gy[örgy] esperes 1771 – 65.
 Szenté Pál ágyai lelk[ész] 1771 – 16.
 Szentandrás lelk[ész], Pap Ferenc e[gyház]m[egyei] t[anács]bíró 1771 – 65.
 Szőnyi Bénéámin vásárhelyi lelkész esperesnek választatik 1774 – 67.
 Szappanos Mih[ály] e[gyház]m[egyei] jegyzőnek választatik 1774 – 67.
 Szikszay Gy[örgy] halálával a makói egyh[áz] 500 f[ő]r[es]t trtozá sa fennáll 1774 – 67.
 [p. 11.] Szőnyi Pál lelk[ész] lesz 1776 – 17.
 Szentmiklósi Sebők Sámuel szentesi lelk[ész] lesz 1777 – 18.
 Szilágyi József vadászi lelkész 1806 – 25.
 Tatai Mihály dobozi lelk[ész] 1711 – 8.
 Tatai Gy[örgy] vásárhelyi rekt[or] 1712 – 71.
 Tóth János vásárhelyi férj 1712 – 55.
 Téli Katalin szentesi nő 1714 – 55.
 Tornyai Andr[ás] gyulai lelk[ész] 1716 – 9.
 Tatai F. Ján[os] békési rekt[or] 1717 – 72.
 Tarcsai lelk[észi] díjlevél 1719 – 34.
 Tóth István és Sziógyártó Erzs[ébet] dobozi házastársak 1722 – 58.
 Tóth György és Kis Erzs[ébet] vásárhelyi házastársak 1724 – 59.
 Tanácsbíróvá választatik Vecsey György 1728 – 24.
 Tan[ács]bíróvá választatik Sukorói István 1728 – 24.
 Tanácsbíróvá választatik Páti Miklós 1728 – 24.

Tunyogi József lelkész lesz 1742 – 13.
 Tanítók változásának idejéül Szent György napja határoztatik 1742 – 62.
 Táblabíróknak [sic! tanácsbíróknak] választatnak: Balogi Gergely, Szikszay György, Erdei Sámuel, Dávidházi Mihály, Szikszay János, Berhidai János, Makai Dobsa Tamás 1742 – 61.
 Tarcsai lelk[ész]i díjlevél 1743 – 43.
 Tatai Tankó István vásárhelyi isk[ola] rekt[ora] 1743–1744 – 75.
 Tanácsbíróknak választatik Gyulai János 1743 – 63.
 T[anács]bíróknak választatik Gál István szentesi lelk[ész] – 63.
 Tatai Tankó István vásárhelyi professor 1747–1757 később k[örös]ladányi lelkész – 75.
 T[anács]bíróknak Gál István szentesi lelk[ész] kineveztetik 1758 – 63.
 T[anács]bíróknak Kulin Dem[eter] makói lelk[ész] kineveztetik 1758 – 63.
 Tunyogi József n[agy]zerindi lelkész és egyháza engedetlenségökért az egyh[áz] m[egyé]ből kirekesztetnek 1758 – 63.
 T[anács]bíróknak Szőnyi Benj[ámin] vásárhelyi lelk[ész] kineveztetik 1758 – 63.
 Tóth István borossebesi lelkész 1760 – 15.
 Takács András bélzerindi lelkész 1760 – 15.
 Török Ferencz feketegyarmati lelkész 1760 – 15.
 Tarcsai lelk[ész], Dobsa Tamás t[anács]bíró 1771 – 65.
 T[anács]bíró Gál Andr[ás] gyomai lelkész 1771 – 65.
 Tanácsbíró Pap Ferencz szentandrászi lelkész 1771 – 65.
 Templomépítésre 500 f[o]r[in]tot ad az egyházmegye kölcsön a makói egyháznak később 100 f[o]r[in]tot le is enged 1772 – 54.
 Tarcsai lelk[ész], Bartha Sándor 1778 – 17.
 Téglási Ján[os] lelkész lesz 1797 – 21.
 Teleki Sámuel lelkész lesz 1707 – 22.
 Tar János K[örös]tarcsai lelkész 1809 – 25.
 [p. 12.] Ujlaki János gellai lelkész 1713 – 8.
 Zsákai Mária szentesi nő nem választatik 1712 – 55.
 Zeréndi és gyarmati lelkész, Szathmári P. Sámuel 1713 – 8.
 Zeréndi lelkész, Debreczeni István 1715 – 9.
 Zilahi János f[ekete]gyarmati lelkész 1732 – 11.
 Jenei András vésztői lelkész 1714 – 9.
Jegyespárok elválasztása 1719–1758 – 55.
 Jegyzővé az e[gyház]m[egyé]re Pápai Ferenc választatik 1728 – 24.
 Jegyzővé – scriba – az e[gyház]m[egyé]re Szikszai Gy[örgy] választatik 1743 – 63.
 Jegyzővé az e[gyház]m[egyé]re Szőnyi Beniámin választatik 1771 – 65.
 Jancsó András borossebesi lelkész 1773 – 17.
 Jegyzőnek választatott Szappanos Mihály 1774 – 67.
 Juhász István gyulai lelk[ész] 1792 – 19.

Vásárhelyi lelk[ész], Margitai Istv[án] 1710 – 7.
 Vésztői lelkész Szentbenedeki István 1711 – 8.
 Varga István szentesi férj elvál[ik] 1712 – 55.
Válóperek 1712–1758 – 55.
 Vésztői lelk[észi] díjlevél 1712 – 31.
 Vásárhelyi lelk[észi] díjlevél 1712 – 28.
 Vásárhelyi menyasszony, Dékány Anna elvál[ik] 1712 – 55.
 Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Tatai Gy[örgy] 1712 – 71.
 Vásárhelyi férj, Tóth Ján[os] 1712 – 55.
 Vásárhelyi lelk[ész], Lenthly Pál 1713 – 7.
 Vésztői férj, Kis Miklós 1714 – 56.
 Vásárhelyi isk[ola] rektor[a], Losonczy Dániel 1714 – 71.
 Vésztői lelkész, B. Jenei Andr[ás] 1714 – 9.
 Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Mocsai Pál 1716–1717 – 72.
 Vas Sámuel dobozi lelk[ész] 1717 – 9.
 Várii lelk[ész], Püspöki Sám[uel] 1717 – 9.
 Várii férj, Csanádi István nejétől Nagy Erzsébettől elvál[ik] 1718 – 57.
 Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Kisfalvi János 1718 – 72.
 Várii lelk[észi] díjlevél 1719 – 33.
 Várii lelk[észi] díjlevél későbbi – 36.
 Vadászi lelk[észi] díjlevél 1719 – 33.
 Vadászi lelkészi díjlevél későbbi – 37.
 Vásárhelyi férj, Dóra Sebestyén elvál[ik] 1719 – 57.
 Vadászi férj, Szabó István ellenmond 1719 – 57.
 Vésztői lelk[ész], Liszkai S. Pál 1720 – 10.
 Vári Andr[ás] makói isk[ola] rekt[ora] 1720 – 72.
 Vadászi házastársak, Márkus István és Kocsis Erzsébet elvásztatnak 1721 – 58.
 Vadászi házastársak, Kis János és Kovács Erzs[ébet] elválnak 1722 – 58.
 [p. 13.] Vadászi jegyesek, Király Andr[ás] és Pályinkás Borbála elvásztatnak 1722 – 58.
 Vásárhelyi jegyesek, Balogh János és Szűcs Borbála elvásztatnak 1723 – 58.
 Vásárhelyi házastársak, Kodormány és Csókás Erzs[ébet] elválnak 1723 – 59.
 Vecsey György h[ód]m[ező]vásárhelyi lelkész 1724 – 10.
 Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Erdélyi Sámuel 1724–1725 – 73.
 Vásárhelyi jegyesek, Szilasi János és Takács Sám[uel] elválnak 1724 – 59.
 Vásárhelyi házastársak, Tóth Gy[örgy] és Kis Erzs[ébet] elválnak 1724 – 59.
 Veszprémi Ján[os] gyevi lelk[ész] 1725 – 10.
 Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Endrédi Sámuel 1726–1727 – 73.
 Vásárhelyi rekt[or], Endrédi Sámuel lelkész lesz 1728 – 11.
 Vadászi lakosok, Hajdu Mih[ály] és Keshey Anna elválnak 1728 – 59.
 Vecsey Gy[örgy] e[gyház]m[egyei] t[anács]bír[ó]vá választatik 1728 – 24.

Vásárhelyi isk[ola] rekt[ora], Putnoki János 1729 – 74.
 Vásárhelyi lelk[ész], Füredi Mih[ály] 1730 – 12.
 Várii lelk[ész], Martonfalvi György 1734 – 12.
 Vásárhelyi lakos, Durától neje ideiglenesen elválasztatik 1742 – 62.
 Vásárhelyi lelkész, Szőnyi Ben[jámin] 1742 – 14.
 Vásárhelyi rekt[or], Szatmári A. József 1742 – 75.
 Vecsey György esperes feleskettetik 1742 – 61.
 Vásárhelyi rekt[or], Tatai Tankó István 1743–1744 – 75.
 Vásárhelyi lelk[észi] díjlevél 1743 – 39.
 Vésztői lelk[észi] díjlevél 1743 – 44.
 Vetési Istv[án] nagyzeréndi lelk[ész] 1744 – 13.
 Vásárhelyi rekt[or], Ferenczi János 1745–1746 – 75.
 Vásárhelyi professor, Tatai Tankó István 1747–1757 – 75.
 Vásárhelyi lelk[ész], Szőnyi Ben[jámin] t[anács]bíróvá kineveztetik 1758 – 63.
 Vánai Márton makói lelk[ész] 1763 – 16.
 Vésztői lelkész, Bartha József 1765 – 16.
 Várii és b[oros]sebesi egyházak segélyezendőik 1771 – 65–66.
 Várii lelk[ész], Lázár Pál 1772 – 16.
 Vásárhelyi lelk[ész], Szőnyi Ben[jámin] esperesnek választatik 1774 – 67.
 Vásárhelyi lelk[ész], Kis András 1788 – 19.
 Vésztői lelk[ész], Kolláth Mih[ály] 1794 – 20.
 Vásárhelyi s[egéd]lelkész lesz Bereczk Péter 1796 – 21.
 Vásárhelyi lelk[ész], Lendvay János 1796 – 21.
 Vésztői lelk[ész], Császár József 1805 – 25.
 Vadászi lelk[ész], Szilágyi József 1806 – 25.

(Szeremlei Sámuel levéltárnok kivonatai után készítette Császár Péter vásárhelyi tanító s lajstromozó 1886. szept[ember].)

3.2. Az erdélyi fejedelmek által a református lelképásztorok nemességével kapcsolatban kiállított oklevelek jegyzéke

Az erdélyi fejedelmek okleveleiről, melyekben a reform[áta] lelkészeknek nemesség adományoztatik

Az erdélyi fejedelmek okleveleiről, melyekben a reform[átus] lelkészeknek nemesség adományoztatik.

Notata haec sunt a[nn]o 1729 die 5. Augusti

Pro memoria sequentium J[esu] Ch[risti] proelium!

Ante o[mn]ia in hac matricula annotata esse volumus diplomata principum Transylvaniae partiumque eidem annexarum, in quibus exhibentur privilegia ministrorum reformato[rum] ab infra notatis foelicis memoriae principis gratiose collata!

I. Steph[anus] Bocskai celsiss[imus] Transylvaniae princeps anno 1606 dat literas privilegiales seu exemptionales pastoribus reformatis in Transylvania et Partibus Regni Hungariae eidem annexit, usque ad Tibiscum omnem ut uxores eorundem cum liberis sint exempti ab o[mn]ibus censibus taxis servitiis ac usq[ue] quo n[ome]n maritorum suorum p[er] se tulerint.

II. Consimiles literae sunt datae a celsiss[imo] Gabriele Báthori principe, ubi Partes Hungariae ita describunt[ur] Cis et Ultra Tibiscum.

III. Eaedem literae confirmant[ur] a celsiss[imo] Transylvaniae principis I. et II. Rakocziis.

IV. Literas nobilitares sive armales donat gloriosae memoriae princeps Transylvaniae Gabriel Bethlen de Iktár pastoribus refor[matarum] tum in Transylvania tum in Partibus R[egni] H[ungariae] Cis et Ultra Tibiscum degentibus, in quibus liberi pastor[um] utriusq[ue] sexus consensu totius nobilitaris recipiuntur in numerum verae nobilitaris fidelium in o[mn]em posteritatem.

5. Has confirmant principes Rakoczy cum Mich[aele] Apafi. Et hae o[mn]es literae privilegiales seu donationales sunt munitae sigillis pendentibus.

Notandum est. In literis nobilitariis a Gabriele Bethlen[!] datis pro insigni pastorum pictum est clypeus caelestini coloris in cujus campo seu arca visitur Leo dimidius e nubibus tumultuantibus emergens.

6. Est in diploma palatini comitis Georg[ii] Turzó in inclyto co[m]itatu Szathmár in oppido Óvár editum de puniendis adulteris finibus, blasphemis etc.

3.3. A jegyzőkönyvben található esküminták

[fol. 1r] *A felszentelendő lelkészek eskümintái*

[p.3.] Formula juramenti ordinandorum

Az igaz Isten, ki az Atya, a Fiú, s Sz[ent]lélek Sz[ent]háromság egy bizony örök I[ste]n. A ti igaz hitedb[en] tégedet úgy segéllyen, hogy az próphéták, apostolok, evangelisták írásib[an] befoglaltatott igaz, mennyei tudományt tisztán és igazán prédikálod. *A bevett és boldog eleinktől unanimiter subscribált symbolicus könyvek ú[gy] m[int] az Helv[ét] confessioban és Palatinus catechesisben befoglalt reformata sz[ent] tudomány szerint tanítod.* Ezzel ellenkező vallásokat, tévedéseket a te tehetséged szerint megczáfolod és ellene mondasz. A bűnt minden kedvezés és félelem nélkül – az hol illik és módja vagyon – megfedded. A sz[ent] sacramentumokat igazán a Ch[ristus]b[an] sz[ent] szereztetési szerint kiszolgáltatód. Szorgalmatosan tanulsz és tanítasz. A praedikátorság[na]k tisztiben holtod napjáig megmaradsz, és ahoz illendő sz[ent] és fegyhetetlen[sic!] életet élsz. Superintendensed[ne]k és seniorod[na]k minden i[ste]nes és tisztességes dolgokb[an] engedelmes léssz. A generalis ecclesiától scissiót nem tész. A bevett rítusok ellen magadtól semmit nem újítasz. Isten téged úgy segéljen!

Ez így lévén hányan impediáltatunk tellyességgel a Synatlastul, hogy se g[ene]raliter se partialiter ne[m] compar[e]álhatunk post serium examen et adjuration[em] exmittendor[um] restabit sola formatarum redemptio qua mediante legitimabitur.

Minister m. coram plebe.

3.4. A békési egyházmegyében ordinált lelkészek névsora 1696–1809

[p. 3.] *A hivatalba lépő lelkészek aláírásai (elől Bökényi János önéletrajza)*

[p.5.] Series servorum Jesu Christi.

Plaut[us] dabo pugnam claram et commemorabilem.

Hierophantus ille divus apostolus Paulus condigne depromat ad Heb. 13. v. 5. 6. providentiam Dei de suis, dicens. Dixit enim ipse id est Deus nequaquam te deseram, neque unquam te derelinquam. Adeo ut confidenti animo dicamus. Dominus est mihi auxiliator nec timebo, quid faciat mihi homo. Ubi etiam exemplo et verbis Davidis ad fidueram providentiae divinae nos excitat, qui in periculo totus a Deo pendens contemtis hostium minis atque infidiis fidenti animo dicebat Psal. 27. 10. si pater meus et mater mea derelinquunt Jehova me ad se recipit. Sic Psal. 118. 6. Jehova mihi auxiliator, quid faciat mihi homo, pari fiduera inquit, si nos a Dei praesentia pendeamus, nihil erit in mundo, quod ab eo dimovere, vel ad diffidentiam impellere queat. Si enim Deus pro nobis quis contra nos Rom. 8. 31. Postumus hinc observare usum scripturae sacrae. Nam et dicta et exempla sanctorum descripta nostri consolationi servire debent, propter nos enim sunt scripta. Rom. 15. 4.

Ego igitur Johannes Bökényi hoc mihi applicui et consolationem inde innumerabiliter accepi, quoniam puer a parentibus sum orbatus, et gubernio omnipotentis impletus, ad sanctum ministerium vocatus. Primitus anno 1675. die 22. Aprilis ex divina dispensatione invitatus ad sanctum ministerium in sanctam reformatam ecclesiam Makaianam ex oppido NagyBajon, ubi officio meo rectoratus et diaceno i[d] e[st] (második papságomnak) per integros duos annos, ne probe ita et pie functioni meae satisfeci (juxta testimonium celeberrimi in Domino defuncti episcopi sanctimonia vitae praediti clarissimi ac doctissimi viri Dei d[omi]ni Mathiae Nógrádi, ubi i[d] e[st] Makaini post Csatárini candidaturem vitam degi inter multas tribulationes, et ab omnibus bonis a turcis et tartaris spoliatus (ut captivus) et in paupertatem positus. Qua propter refugium querendi causa proficiscebam versus Debrecinum [p. 6.] ubi cum cordis dolore, merore, lacrimarum effusione cum socia pientissima, filiis filiabus ad annum debui flere lugere: attamen in templis funerationibus quam pluries proponere, et a piis Debreceniensibus debui patrocinium sic accipere. O pro dolor, hei mei misero, quam debeo hoc die aliquorum immemoriā revocare in clementiam, nem in tali lamentatione divinam vocationem habui Báthorinum ter Fejertóinum quater, Bagamérinum ter et quater, sed domini seniores abnegarunt mihi dare consensum immiserabiliter. Attamen providentiam Dei ad oravi die et nocte

amarulenter, quam ob rem cum David merito possum decantare Psal. 116 versus priores fideliter, dicens. Sat habeo gratias, quod Jehova exaudivit vocem meam, deprecationes meas, quia inclinavit aurem suam mihi miserabiliter. Et elapso anno a patronibus pientissimis per divinam vocationem (et clarissimi domini senioris consensu) ad sanctum ministerium introductus sum patriam amabiliter, ibi gratias egi omnipotenti ad annos 14 fideliter etc. Amen.

Item anno 1701. die 29. Aprilis ex patria a fidelibus Makaiensibus per placitum Dei ad sanctum ministerium reductus.

Inde propter predicationem evangelii Szegedinum sum introcitatus o pro dolor coram magnatibus apologiam sancte propositus, attamen cum dico Paulo apostolo hac fui auditus Actor 22. v. 22. audiebant autem hucusque sermonem, tum vero sustulerunt vocem suam dicentes. Tolle e terra hominem istius modi, non enim convenit eum vivere. Ibid. v. 24. Jussit tribunus eum duci in castra, dixitque ut in eum verberibus inquireretur, ut resciret, quam ob causam sic clamarent contra eum. Post haec in societatem captivorum hungarorum, tracum etc., sum introductus unde post multas tribulationes lacrymarum effusiones et pientissimorum auditorum instantias 200 florenis germanicalibus, septenis vulpinis, septenis agnis, et quam plurimis donis sum eliberatus, cujus autor fuit omnipotens Deus. Cui sit laus, honor et gloria in secula seculorum, amen.

[p. 7.] Ego Johannes Bökényi *bei mei misero* (indignus) electus sum ad officium senioratus MezőVásárhelyini 1713.¹⁰⁹ die 10. Aprilis.

Anno 1696. die 10. Martii Nicolaus Pati minister ecclesiae Szentesiensis

Paulus Lenthí minister ecclesiae MezőVásárhely a[nn]o 1718. 15. [Novem-]bris. ms.

Andreas Abony rector¹¹⁰ minister Győviensis ~~1712~~ 1717. die 6. Aprilis

Daniel Kabay minister eccl[esi]ae Békésiensis a[nn]o 1711. 29. [Decem]bris

Stephanus S. Margitaj minister eccle[si]ae p[ro] t[empore] HódMezőVásárhellyiensis a[nn]o 1710

[p. 8.] Michael Tataj minister ecclesiae Doboziensis anno 1711. 25. Aprilis

109 A kéziratban javítva van a dátum ezért elképzelhető, hogy 1712 a helyes olvasat.

110 Áthúzva.

Stephanus SzentBenedeki minister eccl[esi]ae Vésztűens[is] anno 1711. die 21. Maji.

Gregorius Balogi minister refor[matae] eccl[esi]ae Sebesiensis anno D[omi]ni 1712. die 21. Maji.

Johannes Újlaki minister Gellaiensis r[eformatae] anno D[omi]ni 1713. 15. Novembr[is].

Samuel P. Szathmári minister ecclesiar[um] Gyarmath et Szerénd anno D[omi]ni 1713. die 15. mensis [novem]bris.

[p. 9.] Stephanus Kőszeghi minister ecclesiae Erdőhegyiensis r[eformatus] anno D[omini] 1713. die 15. [Novem]bris.

Andreas B. Jenei minister eccl[esi]ae Vésztűensis 1714. 24. [Octo]bris.

Gregorius Szendrei minister ecclesiae Gyulaiensis r[eformatus] anno D[omini] 1715. die 18. Januarii. Discessit et officio suo pastoratus valedixit.

Stephanus Debreczeni minister ecclesiae Szerindienses anno D[omini] 1715. die 24. Maii.

Johannes K. Debreczenj minister ecclesiae Békésiensis a[nn]o 1716. die 8. Julii.

Andreas Toronyai minister ecclesiae Gyulaiensis anno 1716. die 16. Aprilis.

Gregorius Bordány Szoboszlai minister eccl[esi]ae Doboziensis anno 1717. die 5. Maji.

Samuel Vas minister Doboziensis discessit 1717.

Samuel Püspöki minister Váriensis 1717. die 7. Aprilis.

Andreas Olcsai minister ecclesiae Makóviensis a[nn]o 1718. die 2. Aug[ust]i.

Johanes Győri [...] discesit[?] in pace Gyarmatini.

Stephanus Debreczeni minister ecclesiae Eöcsödiensis anno D[omi]ni 1718. die 20. Maji. mp.

[p. 10.] Steph[anus] Sukorói minister Szentesiensis 1719.

Paulus S. Liskai minister eccl[esi]ae Vésztűiensis 1720. 23. Januarii.

Stephanus N. Pathay minister ecclesiae Gellaiensis a[nn]o 1719. 23. Januarii mp.

Franciscus Pápai minister eccl[esi]ae Szentesiens[is] anno 1720. die 12. Martii mp.

Georgius Szoboszlai minister eccl[esi]ae F[ekete]Gyarmatiensis anno 1720. die 12. Martii ms.

Samuel Mocsay minister ecclesiae r[eformatae] Eöcsödiens[is] a[nn]o 1724. 15. Maii.

Thomas Koczj, minister Doboziensis anno 1721. die 22. Jan[uarii].
Malefactor.

Michael S. Maklári minister ErdőHegyiensis anno 1722.

Johannes Bősházi minister Ágyaiensis anno 1723. die 18. Aprilis.

Johannes Erdeődj minister eccl[esi]ae Gellérien[sis] 17. Junii 1723.

Michael Dávidházi minister eccl[esi]ae Sz[ent]Andrásiensis an[n]o 1724. 23. Januarii.

Georgius P. Vécsej minister eccl[esi]ae Vásárhellyens[is] 1724. 27. Aprilis.

Johannes Szikszai minister eccl[esi]ae Tarcsaiensis. 1725. die 28. Februarii.

Johannes Veszprémi minist[er] eccl[esi]ae Gyeviensis anno 1725. 14. Maji.

Joannes Berhidaj minister Gyomaiensis a[nn]o 1728.

[p. 11.] Sigismundus Lévai minister ecclesiae Doboziensis anno 1726. die 12. Aprilis.

Josephus Szen[t]Györgyi minister Belszerindiensis 1727. die 12. Februarii.

A[nn]o D[omi]ni 1728. Martii 19. HódMezőVásárhely p[ro] t[empore] rector scholae reformatae ad sacrum ministerium me coram clariss[im]is venerabilis tractus Békésiensis officialibus obligavi Sam[uel] Endrédi mp.

Ego Andreas Erdődj subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis, coram clarissimis et ordinariis ac honoratissimis dominis inspectoribus legitime exmissus anno 1732. die 5. Februarii.

Ego Johannes Zilahj subscribo legib[us] v[enerabilis] tractus Békésiensis minister eccl[esi]ae F[ekete]Gyarmatiensis a[nn]o 1732. 24. Apr[ilis].

Ego Martinus Kaposi subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis minister ecclesiae Eöcsödiensis anno 1735. 13. Martii.

Ego Stephanus Sallai subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis minister ecclesiae Fásiensis a[nn]o 1735. 16. Martii.

[p. 12.] Michael Füredi v[erbi] Dei minister in eccl[esi]a HódMezőVásárhelyiensi a[nn]o 1730. 19. Martii. N[ota] b[ene]: Hoc tempore collegatus in sancto ministerio in dicta HódMezőVásárhely[iensis] eccl[esi]a primu[m] est instituti.

Johannes Gyulai a[nn]o 1730 Öcsödiensis minister die 13. Aprilis.

Samuel Győri minister Békésiensis anno 1732. die 1. Maji.

Georgius Szikszai v[erbi] Dei minister in ecclesia Békésiensi anno 1732. die 30. Augusti.

Ego Georgius Martonfalvi subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis minister eccl[esi]ae Váriensis anno 1734. die 1. Martii.

Ego Steph[anu]s Szigheti v[erbi] Dei minister eccl[esi]ae Ágya[iensis] a[nn]o 1736. die 14. Febr[uarii].

Ego Michael Kaszai v[erbi] D[ei] m[inister] ecclesiae B[él]S[zerendiensis] anno 1736. 17. Novembris.

Ego Johannes Kállai minister ecclesiae B[él]Szerend subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis a[n]o 1737. die 14. Octobris.

[p. 13.] Ego Josephus[?] Keresztesi ecclesiae Doboziensis minister subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis a[nn]o 1741. die [...].

Ego Thomas Dobsa Makai subscribo legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis qui nunc [...] eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae Szentesiensis v[erbi] D[ei] minister. anno 1741. die 2. Maji ms.

Ego Johannes Hajdu v[erbi] D[ei] minister Gyomaiensis eccl[esi]ae subscribo canonis vener[abilis] districtus Békésiensis a[nn]o 1741. die 30. Maii.

Ego Josephus Tunyogi subscribo canonibus v[enerabilis] tractus Békésiensis a[nn]o 1742. die 26. Jan[uarii].

Ego Josephus Szatthmári subscribo canonibus v[enerabilis] tractus Békésiensis a[nn]o 1743. die 10. Junii.

Pariter sub[...] legib[us] Gregorius Balogi[?]

Ego Stephanus Vetésy subscribo legib[us] v[enerabilis] tra[ctus] Békésiensis, min[ister] ecclesiae N[agy]Szeréniensis a[nn]o 1744. 19. Febr[uarii].

Ego Johan[nes] Debreczeni subs[cribo] legibus v[enerabilis] tract[us] Békés[iensis], verbi Dei minister in ecclesia SzentAndrássiensis.

Ego Stephanus Gaal lubens subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis 16. Januarii 1746.

Ego Gregorius Szoboszlai lubens subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis 1748.

Ego Franciscus Sikó v[erbi] D[ei] m[inister] in eccl[esi]a Sebesiensi subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis 1748. 27. Julii.

[p. 14.] Ego Martinus Királlyi v[erbi] D[ei] minister Ötsödiensis subscripsi legib[us] venerabilis hujus tractus a[nn]o 1749. 26. Januarii.

Ego Benjamin Szőnyi sacrum ministerium Dei gratia suscepi et canonibus reformatarum ecclesiarum subscripsi, in ecclesia r[e]f[or]m[ata] HódM[ező] Vásárhelyiensi, anno 1742, mense Aprili.

Ego Michael Nagy v[erbi] D[ei] minister ecclesiae Szentesiensis subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis eo ipso die quo sacrum ministerium suscepi anno 1764 die 9-na Aprilis.

Ego Joannes Szilágyi coram Deo et in praesentia clarissi[mi] d[omi-]ni senioris alior[um]q[ue] v[erbi] D[ei] ministror[um] obstringo me ad sacro sanctum v[erbi] D[ei] ministeriu[m] bona fide per gratiam Dei exercendum in simul subscribo canonibus receptis ecclesiar[um] nostrar[um] receptar[um] anno D[omi]ni 1765 die 22. Febr[uarii].

[p.15.] Demetrius Kulin v[erbi] D[ei] minister Makóiensis legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis subscribit anno 1743 die 29-a Januarii.

Ego Stephanus Fagarasi v[erbi] D[ei] minister Sebessiensis r[e]f[or]m[atae] ecclesiae subscribo v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis canonib[us] anno 1762 die 21. Aprilis.

Ego Georgius Szikszai sacrum ministerium Deo volente suscepi, et canonib[us] ecclesiar[um] r[e]f[or]m[atar]um subscripsi, HódM[ező]Vásárhelyini, die 17-a Martii anno p[ost] C[hristum] n[at]um 1765.

Ego Alexander Füredi s[acrum] ministerium verbi Dei suscepi et canonibus ecclesiarum reformatarum subscripsi H[ód]M[ező]Vásárhelyini, d[ie] 17-a Martii a[n]no 1765.

Andreas Gál Oltsai v[erbi] D[ei] minister Gyomaiensis subscribit legibus et canonibus v[enerabilis] tractus Békésiensis 10. Junii 1748.

Joannes Paksi v[erbi] D[ei] minister K[is]Berényiensis legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis subscribit anno 1758 die 13-a Septembris.

Andreas Takáts v[erbi] D[ei] minister BélSzerindiensis legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis subscribit anno 1760. 19-na Martii mp.

Franciscus Török v[erbi] D[ei] minister FeketeGyarmatiensis legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis subscribit anno 1760 die 10-ma Maii.

Stephanus Tóth v[erbi] D[ei] minister BorosSebesiensis legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis subschribit[!] anno 1760. 16-ta Maji mp.

[p. 16.] Michael Szappanos v[erbi] D[ei] minister Békésiensis subscribit legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis anno 1767. 24. Junii.

Martinus Vánai[?] anno 1763. 1. Martii exmissus venit ad re[forma]tam eccle[si]am Makóviensem.

Ego Josephus Barta ministerium sacrum in ecclesia reformata Vésztúiensis in me suscepi simulque subscribo legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis anno 1765 die 24-ta Martii.

Ego Josephus Nagy Szödényi verbi Divini minister ecclesiae reformatae Doboziensis ministerium sacrum suscepi anno 1766. die 3. Maji, legibusq[ue] v[enerabilis] tractus subscripsi.

Samuel Szikszai ordinatus v[erbi] D[ei] minister subscribit legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis anno 1770. die 6-a Sept[em]b[ris].

Stephanus Szőke v[erbi] D[ei] minister ecclesiae r[e]f[orma]tae Gyulaiensis subscribit legibus v[enerabilis] tractus Békésiensis anno 1770. die 22. Februarii.

Ego Paulus Szenté v[erbi] D[ei] minister ecclesiae r[e]f[orma]tae Ágyaiensis ministerium sacrum suscepi a[nn]o 1771. die 25. Martii.

Ego Emericus Madarasi v[erbi] D[ei] minister eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae Ágyaiensis ministerium sacrum suscepi a[nn]o 1772. die 16. Martii.

Paulus Lázár v[erbi] D[ei] minister eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae Váriensis subscribit legibus v[enerabilis] t[ractus] Békésiensis anno 1772. die 17-a Martii.

Ego Josephus Losontzy v[erbi] D[ei] minister eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae B[é]l[Szerindiensis] subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis anno 1773. die 24-a Martii.

Ego Joannes Molnár v[erbi] D[ei] m[inister] eccl[esi]ae Berény[iensis] ministerium suscepi a[nn]o 1768.

[p. 17.] Ego Andreas Jantsó de K[ézdi]Vásárhely minister ecclesiae reformatae BorosSebesiensis subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis anno 1773. die 30-ma Junii.

Ego Daniel Márialaky minister ecclesiae reformatae Gyomaiensis subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis anno 1773. die 21. Sept[embris].

Ego Franciscus Dobsa coadjutor subscribo legibus venerabilis tractus Békésiensis sub spe ea, ut candidationem ordinariam brevi sum adsecuturus anno 1774. 14-a Januarii et hoc a[nn]o ordinaria censura v[enerabilis] tractui incorporatus.

Ego Alex[ander] Márton v[erbi] D[ei] minister eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae Doboziensis ministerium suscepi a[nn]o 1772. d[ie] 16. Mart[i].

Ego Michael Bottos a[nn]o 1776. die 20. Septembr[is] ex consensu venerabilis tractus Békésiensis pro ministro ordinario me contuli in eccl[esi]a Gyulaiensem.

Paulus Szőnyi minist[er] v[erbi] D[ei] suscepit et canonib[us] eccl[esi]ar[um] r[e]f[orma]tar[um] subscripsit ann[o] 1776.

Ego Alexander Barta anno 1778. die 24. Febr[uarii] ex consensu venerabilis tractus Békésiensis pro ministro ordinario me contuli in ecclesiam K[örös] Tartσαιensem mpr.

Ego Joannes Dömény ad ministerium sacrum in ecclesiam Békésiensem legitime vocatus et ordinatus a venerabilis tractus seniore et assessoribus, legibus ac constitutionibus ejusdem v[enerabilis] tractus sponte ac lubenter subscribo anno 1780. 5-a Maii.

Ego Andreas Leötsö ad ministerium sacrum in eccl[esi]am Békésiensem legitime vocatus ac ordinatus, a venerabilis tractus seniore et assessorib[us], canonibus ejusdem v[enerabilis] tractus sponte, et lubenti animo subscribo a[nn]o 1780. die 12. Martii.

[p. 18.] Ego Josephus Kállai post factam ad sacrosantam et legitimam exmissionem, subscribo eccl[esi]ar[um] nostrar[um] r[e]f[orma]tarum canonibus, speciatim polliceor me venerabilis huic tractui Békésiensi fidelem futurum minister F[ekete]Gyarmatiensis anno 1778. die 8-va Aprilis.

Ego Stephanus Boros post factam ad sacro sanctam et legitimam *ordinationem* subscribo eccl[esi]ar[um] nostrar[um] reformatarum canonibus et polliceor me v[enerabilis] huic tractui Békésiensi fidelem fore ministrum in Banatu Ittebeiensis a[nn]o 1776. die 2-a Junii sub senioratu clarissimi domini Beniaminis Szőnyi.

Ego Michael Fábíán post factam ad sacrum ministerium legitimam exmissionem subscribo eccl[esi]ar[um] r[e]f[orma]tar[um] canonibus et me v[enera]b[il]i huic tractui Békésiensi fidelem futurum polliceor, v[erbi] D[ei] minister eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae BélSzeréndiensi a[nn]o 1791. die 10. Apr[il]is.

Samuel Sebeők Sz[ent]Miklósi Püspökini v[enerabilis] tractus Bihariensis 25 Maii 1761 tempore sui rectoratus ad sacrum ministerium exmissus, tandem ex oris academicis redux anno 1766 mense Februarii TörökSz[ent]Miklósinum v[enerabilis] tractus Maioris Cumaniae legitime vocatus et inde post exactos ibidem 11 annos ab ecclesia r[e]f[orma]ta Szentesiensi invitatus, munus sancti ministerii ibidem inchoavit 2-a Febr[uarii] 1777.

[p. 19.] Ego Andreas Mészáros ad sacrum ministerium legitime exmissus et ordinatus subscribo eccl[esi]ar[um] nostrar[um] r[e]f[orma]tarum canonibus speciatim polliceor me v[enera]bilis hujus tractus Békésiensis fidelem futuram minister B[oros]Sebesiensis a[nn]o 1782. 10. Maji. *seniore cl[arissimo] Benjamine Szőnyi.*

Ego Franc[iscus] Gyarmathi subscribo legibus et constitutionibus v[enerabilis] tractus Békésiensis d[ie] 22-a Octobr[is] anni 1783.

Ego Stephanus Nagy, post factam ad sacrum ministerium legitimam exmissionem, subscribo ecclesiarum reformatarum canonibus, et me v[enera]b[il]i huic tractui Békésiensi fidelem futurum polliceor v[erbi] D[ei] minister ecclesiae r[e]f[orma]tae Gyulaiensis, anno 1784. die 3-a Maii, *seniore Benjamine Szőnyi.*

Ego Andreas Kiss, post factam ad sacrum ministerium legitimam exmissionem subscribo ecclesiarum reformatarum canonibus et me v[enera]b[il]i huic tractui Békésiensi fidelem futurum polliceor v[erbi] D[ei] minister ecclesiae r[e]f[orma]tae H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis, anno 1788. die 1-a Julii, *seniore Benjamine Szőnyi.*

Ego Stephanus Juhász legitime ab ecclesia Gyulaiensi vocatus, et a v[enerabili] tractu canonice examinatus et ordinatus promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum, idem qui supra, 1792. d[ie] 15. Apr[il]is.

[p. 20.] Ego Martinus SzentPéteri ab ecclesia reform[ata] Ittebeiensi vocatus et ab vener[abili] tractus primariis, seniore et assessoribus canonice examinatus et ordinatus, in functione ministeriali me ipsum fidelem fore promitto. Idem qui supra 1792. d[ie] 8-a Julii.

Ego Michael Kolláth ab eccl[esi]a r[e]f[orma]ta Wéstőiensis vocatus, et ab venerabilis tractus Békésiensis primariis, seniore et assessoribus, canonicè examinatus et ordinatus, in functione ministeriali me ipsum fidelem fore legisbusq[ue] omnibus obtemperaturum promitto. Idem qui supra 1794. die 12-a Februarii.

Ego Josephus Kutasi legitime ab ecclesia M[agyar]Itebeensi vocatus et a reverendissimo domino Francisco Hunyadi superintendente in casu necessitatis exmissus, et a v[enerabili] tractu Békésiensi receptus promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum. Idem qui supra d[ie] 14. Septembr[is] 1792.

[p. 21.] 1796. die 20-a April[is]

Ego Stephanus Mező posteaquam ad latus eccl[esi]ae r[e]f[orma]tae TiszaLökien[sis] v[erbi] D[ei] ministri rev[erendi] d[omi]ni Georgii Kaprontzai munerum eccl[esi]asticor[um] administra[tio]ne[m] valedixissem, ab eccl[esi]a r[e-]f[orma]ta FeketeGyarmathiensi i[n]clito com[itu] Arad ingremiata pro v[erbi] D[ei] ministro vocatus et ab admodum rev[erendo] d[omi]no seniore v[enerabilis] tractui Békés ingremiatus in mea ministeriali functione me fidelem compromitto. mp.

Ego Joannes Lendvai ab eccl[esi]a H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis pro supplente vocatus et ab v[enerabilis] tractus Békésiensis seniore et assessoribus loco publico examinatus et ordinatus, in functione ministeriali me ipsum fidelem promitto. Idem qui supra 1796. d[ie] 22-a Aprilis.

Ego Michael Saari a v[enerabili] tractu Békésiensi receptus promitto, me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum d[ie] 22-a Aprilis 1796.

Ego Petrus Beretzk ab eccl[esi]a H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis pro capellano vocatus, et a v[enerabilis] tractus Békésiensis seniore et assessoribus loco publico examinatus et ordinatus in functione ministeriali me fidelem promitto. Idem qui supra 1796. d[ie] 22-a Aprilis mp.

Ego Martinus Pákozdi a venerabili tractu Békésiensi receptus, promitto me fidelem in omnibus punctis meam functionem ministralem concernentibus futurum d[ie] 22-a Aprilis a[nn]o 1796. mpr.

Ego Joannes Téglási a venerabili tractu Békésiensi receptus, promitto me fidelem in omnibus punctis functionem meam ministerialem concernentibus futurum d[ie] 11-a Aprilis a[nn]o 1797.

Ego Joannes Dávidházi a venerabili tractu Békésiensi receptus, promitto me fidelem in omnibus punctis functionem meam ministerialem concernentibus futurum d[ie] 27. Maii 1800.

[p. 22.] Ego Samuel Teleki a v[enerabili] tractu Békésiensi receptus me in omnibus s[acrum] ministerii negotiis fidelem futurum compromitto d[ie] 13. Aug[usti] 1797.

Ego Michael Soltész a venerabili tractu Békésiensi legitime receptus, me in omnibus sancti ministerii negotiis fidelem futurum promitto d[ie] 13. Augusti 1797. mpr.

Ego Samuel Németi a v[enerabili] tractu Békésiensi receptus, promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum d[ie] 9-a Maii 1798. mp.

Ego Joannes Molnár a v[enerabili] tractu Békésiensi ad sacra ministerialia negotia peragenda receptus omnia officia bona fide me per agenda obligo die 9. Maii 1798. mp.

Ego Valentinus Kis, in gremium venerabilis tractus Békésiensis legitime receptus, fidelem me in omnibus meis officiis fore promitto, d[ie] 2-a Maii 1800.

Ego Stephanus Négyesi Nagy in gremium venerabilis tractus Békésiensis receptus fidelem me in omnibus functionibus ac officiis fore promitto, die 27-a Maii 1800.

[p. 23.] Ego Joannes Darótzsi in gremium venerabilis tractus Békésiensis receptus, fideliter me in omnibus functionibus ac officiis fore promitto, die 14. Julii 1801. mpr.

Ego Samuel Nagy in gremium v[enerabilis] tractus Békésiensis legitime receptus, exmissus, ordinatus omnibus superioribus meis me obedientem futurum omnibus legibus et constitutionibus ecclesiasticis, quibus eccl[esi]ae h[elveticae] confessioni addictae in Hungaria utuntur, obtemperatum bona fide promitto, seniore rev[erendo] domino Adamo Kuthy. Signat H[ód]M[ező]Vásárhelyi 10. Maii 1803.

Ego Michael Csáki in gremium venerabilis tractus Békésiensis legitime vocatus et receptus, fidelem me in omnibus meis officiis fore promitto seniore rev[erendo] domino Adamo Kuthi, die 10. Maii 1803.

Ego Johannes Kiss, in gremium venerabilis tractus Békésiensis legitime vocatus et receptus, fidelem me in omnibus meis officiis fore promitto seniore rev[erendo] d[omi]no Adamo Kuthi. Sig[nat] Ötsöd die 1-a Sept[embris] 1805.

[p. 24.] Anno 1728. die 10. Apr[ilis]

In officiales venerabilis tractus Békésiensis per clar[issimum] d[omi]num Nicolaum Pati communi prefati tractus rev[erendi] ac clar[issimi] fratrum suffragio declarati sunt:

1. In senioem v[enerabilis] t[ractus] clar[issimus] ac doctiss[imus] vir d[omi]nus Andreas Olcsai p[ro] t[empore] eccl[esi]ae Makavien[sis] ref[ormatus] minister.

2. In notarium Franciscus Pápai, ecclesiae Szentesiens[is] minister.

3. In assessores clar[issimus] atq[ue] doctiss[imus] d[omi]nus Nicolaus Pati, eccl[esi]ae p[ro] t[empore] Viztőviens[is] minister; clariss[imus] atq[ue] doctiss[imus] d[omi]nus Georg[ius] Vecsei eccl[esi]ae ref[ormatae] Vásárh[elyiensis] minister; reverendiss[imus] atq[ue] doctiss[imus] vir d[omi]nus Stephanus Sukorói, eccl[esi]ae ref[ormatae] Gyulaiens[is] minister.

[p. 25.] Ego Josephus Szilágyi, in gremium venerabilis tractus Békésiensis legitime vocatus, et receptus, fidelem me in omnibus meis officiis, fore sancte polliceor, seniore reverendo domino Adamo Kúthy. Signat[ur] Vadászini die 15-a Junii 1806.

Ego Josephus Császár a venerabili tractu Békésiensi receptus, me in omnibus ministerii s[acri] negotiis fidelem futurum polliceor. Sign[atur] Vésztőini 1805. die 1-ma Martii.

Ego Ludovicus Kuthy a venerabili tractu Békésiensi receptus fidelem me in omnibus meis officiis, fore sancte polliceor. Sign[atur] Ágyaini 1807. die 13-a Febr[uarii].

Ego Stephanus Berei a venerabili tractu Békésiensi receptus, fidelem me in omnibus meis officiis fore sancte polliceor. Sign[atur] M[ező]Berény die 1-a Novembris 1809.

Ego Johannes Tar a venerabili tractu Békésiensi receptus, me in omnibus ministerii sacro negotiis atque obedientia fidelem et paratum futurum polliceor, KörösTartsae 1-ma Nov[embris] 1809.

3.5. Az egyházmegyei jegyzőkönyvben szereplő díjlevelek

[fol. 1r.] *Lelkészi fizetéslevelek*

[p. 28.] *Két beti fejés tej.
Órlés elegendő.*

Wásárhelly

1. Pénz Summa flor[enus] 70 Ung[aricalis].
2. Búza 160. csetert = *modius*.
3. Algabona is 160 csetert.
4. Sertésre 12 tall[ér].
5. Két kő só.
6. Ecclesia szőleje *megmunkáltatásával*.
7. Vaj 16 icze.
8. Méz icze 12.
9. Hús 250 font.
10. Sajt túrónak való gömölyével 20.
11. Halottúl flor[enus] 1.
12. Eskövőtül folr[enus] 1.
13. Keresztelő egy kenyér, egy tyúk v[agy] den[arius] 12.
14. Fa, nád elegendő.
15. Viaticum pro parochialis flor[enus] 1.
16. Generalisra, partialisra ló, kocsi.
17. Széna 10 szekér.
18. Órlés elegendő.

Győv

1. Pénz folr[enus] 26 Germ[anicalis].
2. Búza 80 csetert.
3. Algabona ugyanannyi.
4. Szalonnára flor[enus] 3 Germ[anicalis].
5. Két icze méz.
6. Ugyanannyi vaj.
7. Fadgyúra font[?] 60.
8. Három szekér széna
9. Fa, nád elegendő.
10. Minden hordóbul egy icze bor.
11. Viaticum pro partialis flor[enus] 1.
12. Negyven oka só.
13. Egyheti fejés tej.

14. Őrlés elegendő.

[p. 29.] Szentés

1. Summa pénz flor[enus] 60 Germ[anicalis].
2. Búza minden ágytúl egy-egy véka.
3. Algabona is ugyanannyi.
4. Két hízott disznó.
5. Két kő só.
6. Hús 160 font.
7. Fadgyú 30 font.
8. Egyheti fejés tej.
9. Vaj 8 icze.
10. Méz ugyanannyi.
11. Esküvés flor[enus] 1.
12. Halott temetés ugyanannyi.
13. Keresztelőtül egy kenyér s egy tyúk.
14. Tizenkét kaszás.
15. Kóró, nád elegendő, fa 8 jó szekérrel.
16. Hat akó bort szabad kiárulni.
17. Minden hordóbúl egy-egy icze bor.
18. Őrlés elegendő.

1720.[?] Septe[mb]r[is] 18.

Eöcsöd

1. Summa pénz flor[enus] Ung[aricalis] nro 47.
2. Búza metr[eta] nro. 47.
3. Algabona metr[eta] nro. 47.
4. Széna boglya nro. 6.
5. Kősó nro. 1.
6. Sertés nro. 1. flor[enus] 5.
7. Tűz[i]fa currus nro. 3.
8. Nád vagy kóró minden gazda tíz kéve.
9. Fadgyú libr[a] nro. 15.
10. Méz qu[a]rtale nro. 7.
11. Vaj qu[a]rtale nro. 7.
12. A csordának egyszeri teje.
13. Őrlés, amennyi kívántatik.
14. Minden hordóbúl egy-egy icze bor.
15. Partiale funerat[iot]ul den[arius] nro. 24.
16. Generale funerat[iot]ul flor[enus] Ung[aricalis] 1, den[arius] 30[?].

17. Házások[na]k copulatijóktul folr[enus] 1.
18. Keresztelőtül den[arius] 24 vagy pedig egy tyúk s egy kenyér.

[p. 30.] Gyoma [üres]

Tarcsa [üres]

Békés

1. Pénz summa flor[enus] 90 Ung[aricalis] anno 1714 additi s[junt].
2. Búza 90 debreczeni véka.
3. Algabona 80 véka.
4. Egy jó kövér sertés.
5. Egy kő só.
6. Széna 16 szekér.
7. Méz két icze¹¹¹ pint.
8. Vaj két pint.
9. Egy veder túró.
10. Halott, esküvő, keresztelő ut alibi.
11. Fa elegendő.
12. Mikor a halászok ősszel megindulnak, két keczét amit foghat, annak harmada.
13. Partialisra kocsi és ló, azok[ho]z edgy emberséges ember.
14. Partialisra edgy forint.
15. Órlés elegendő.

[p. 31.] Proventus Gella már[iás] 90. Trit[ic]um cub[ulus] 20 Debrecziensis pristinus frumentum demum totidem pro sue már[iás] 9 formella urnae 1. butyr[a] just[a] 2 vel totidem, falcatio usque prandium. Piscina a mola usque terminum Ölyved, seminatus cub[ulus] trit[icum] 2 ligna perpetua prolatio modo eodem.

Doboz

1. Summa flor[enus] 32 Ung[aricalis]
2. Búza 10 köből
3. Algabona 10 köből
4. Sertésre flor[enus] 3. Mellé egy köből dara.
5. Az egész falu délig kaszál, fel is gyűjti, s behordja tűz boglya szénát.
6. Egy veder túró.

111 Áthúzza.

7. Esküvés, keresztelés. halot[t] ut alibi.
8. Fa elegendő.
9. Két icze vaj, s annyi méz.
10. Fadgyú tíz font.
11. Harmicz font só.
12. Őrlés elegendő.

Vésztő conventio ipsa[?] restitua occasione

1. Summa flor[enus] 35.
2. Búza 14 köből tisztítva.
3. Algabona 8 köből.
4. Sertésre flor[enus] 3.
5. Nyolcz kaszás egy napra, feltakarják s behordják.
6. Fa 10 szekérrel.
7. Tíz kéve nád minden ágytul.
8. Három köből alávaló szántás egészen elkészítik.
9. Esküvés, keresztelés, halott mint másutt.
10. Mikor halásznak falu számára, egy kezés amit foghat, [annak a] fele.
11. Két icze vaj.
12. Két icze méz.
13. A csordának egyszeri megfejeése.

Gyula

1. Flo[renus] 30.
2. Búza 12 cub[ulus] debreczeni. Algabona 8 cub[ulus] item.
3. Só hét máriásos.[?]
4. Disznóra 5 flo[renus]
5. Méz, vaj három-három icze.
6. Faggyú öt font.
7. Őszi vetés 4 köből. Ugarát szántanak, tavaszal bevetik köles-sel.
8. Őrlés
9. Öt boglya széna.¹¹²
10. Fa elegendő.
11. Dinye-, kukorica-, kenderföld szántás.

112 Az eredeti kéziratban eltévesztették a sorszámozást, ezért kilenc helyett nyolcat írtak.

[p. 32.] Gyarmat

1. Summa pénz flor[enus] 40 Ung[aricalis].
2. Tiszta búza 40 véka.
3. Algabona 40 véka.
4. Sertésre 5 vonás forint.
5. Egy veder túró.
6. Méz 5 itze.
7. Vaj 5 itze.
8. Egy kő só.
9. Tíz font fadgyú.
10. Két köből őszi vetés.
11. Minden ember egy-egy csillye széna, [vagy] akár polt[ura] 8.
12. A keresztelésen egy kenyér, egy tyúk, item den[arius] 12. Vagy ezek helyet 1 máriás.
13. Partiale halottul polt[ura] 8.
14. A generaletul folr[enus] 1. Éneklésért polt[ura] 16.
15. Viaticum ha távoly leszend a gyűlés flor[enus] 1. Ha közel polt[ura] 20.

Szerénd

1. Flo[renus] 45 vonás.
2. Debreczeni köből (magy[ar]) 12.
3. Algabona 10 cub[ulus].
4. Egy verő disznó flor[enus] 6.
5. Egy mázsa só 120 font.
6. Egy veder túró – 16 icze.
7. Öt icze vaj, öt icze méz.
8. 15 font fadgyú.
9. Két köből búzavetés feltakarásra, nyomtatása a falué.
10. Két bo[g]lya széna.
11. Fa elegendő.
12. Órlés az egyházfi tartozik.

[p. 33.] Vári

Váriensis solutio anno 1719 circumlineata sue modo extr[?] flor[enus] 32. Trit[ic]um cub[ulus] Debrecziensis 10. Totidem legumentu[m] cub[ulus] 10. Porcus flor[enus] 3. Sal. 50 con[ten]derit[?]. Sata cub[ulus] 1. mel.[?] just[a] 3 butyra just[a] 3. Floren[os] 3 cumulus[?] ligna perpetua. Órlés elegendő.

Vadász

1. Flo[renus] 40.
2. Búza 13 debreczeni köből.
3. Algabona köből 4.
4. Három köből vetés, háromszori szántásb[ól] annak feltakarása, nyomtatása.
5. Sóra 10 máriás.
6. Disznóra flo[renus] 5.
7. Faggyú 17 font.
8. Széna 4 boglya, harmicz hat-hat rudassával.
9. Vaj 4 icze, méz is 4 icze.
10. Egy véka lencse.
11. Két fejés tej.
12. Tengeri búza, kender s dinnye vetés.
13. Órlés elegendő.

ErdőHegy

1. Summa pénz flor[enus] 30 vonás.
2. Búza 13 köből a falu vékájával.
3. Algabona hetedfél köből.
4. Méz 10 icze.
5. Vaj 5 oka.
6. Fadgyú 9 font.
7. Sertésre 5 vonás forint.
8. Egy kő só 35 okás.
9. Praedikatiós halottul flor[enus] 1.
10. Partiálétul polt[ura] 8.
11. Keresztelőtül egy kenyér, egy tyúk. Item den[arius] 12. Vagy ezek helyéb[en] máriás 1.
12. [p. 34.] Partialisra den[arius] 50.
13. Széna két ember egy szekérral 4 ökrön.
14. Partialisra ló vagy kocsi és egy ember.
15. Órléssel az egyházfiú tartozik.

Ágya

1. Pénz flor[enus] 30.
2. 10 köből búza.
3. 5 köből algabona.
4. Fél mázsa só.
5. Három flor[enus] sertés.
6. 8 Boglya széna.

7. 6 font fagyú.
8. 3 köből vetés.
9. Kender, dinnye, tengeri szántás-vetés.
10. Őrlés elegendő.

Tarcsa

1. Pénzbeli fizetés minden ágytúl 2 már[iás], 1 véka búza, 1 véka árpa.
2. 4 köből vetés őszi, tavaszi. A nyomtatott élet[ne]k hazaszállítása,
3. 8 boglya széna vagy 8 cra[j]tzár behordással tartozik.
4. 1 pint méz, 1 pint vaj.
5. Fa 5 szekér.
6. Egyheti fejés tej
7. 12 kéve kóró minden ágytul vagy 4 polt[ura].
8. Őrlés elegendő.

[p. 35.] Doboz

1. Kézpénz flor[enus] tra[ctilis] 32.
2. Búza köből 10.
3. Árpa köből 10.
4. Sertésért flor[enus] tra[ctilis] 3.
5. Széna boglya 10.
6. Túró egy veder.
7. Vajj és méz két-két ittze.
8. Fadgyú font 10.
9. Soó font 30.
10. Őr[ölt]etés elegendő.
11. Fa elegendő.
12. Ordinarium stolare.
13. Gyűlésre alkalmatosság pro viatico 1 flor[enus] tra[ctilis].

Gyula

1. Kézpénz flor[enus] tra[ctilis] 50.
2. Búza köből 20.
3. Árpa is köből 20.
4. Széna boglya 15.
5. Sertésért flor[enus] tra[ctilis] 6.
6. Szép hús font 60.
7. Méz ittze 8.
8. Vajj ittze 8.

9. Soó máz[s]a 1.
10. Bors font 1.
11. Lencse véka 1.
12. Tűzifáért minden ágytul peták 1.
13. Ordinarium stolare.
14. Apprólékos szántás.
15. Gyűlésre alkalmatosság pro viatico flor[enus] tra[ctilis] 3.

[p. 36.] Vári

1. Kézpénz flor[enus] tra[ctilis] 32.
2. Búza köböll 10.
3. Árpa is köböll 10.
4. Sertésért már[iás] 9.
5. Soó más[z]a 1.
6. Fadgyú font 25.
7. Vaj és méz három-három ittze.
8. Széna boglya 4.
9. Tűzifát minden szekeres ember egy szekérral, minden hajós ember egy hajóval. Ha egy sem, az helyet, aki elmulaszttya egy-egy petákat.
10. Apprólékos szántás.
11. Őrl[e]tés elegendő.
12. A gyűlésre alkalmatosság[na]k subministratiója pro viatico flor[enus] tra[ctilis] 1.

FeketeGyarmath

1. Kézpénz flor[enus] tra[ctilis] 40.
2. Búza köböll 14.
3. Árpa is köböll 10.¹¹³ Minden ágytul edgy-edgy véka
4. Sertésért 9¹¹⁴ 6 for[ínt]. Sertés ölni való 1 esztendős.
5. Soó má[z]sa 1.
6. Fadgyú font 20.
7. Méz, vajj három-három ittze.
8. Széna boglya 4.
9. Tűzifa elegendő.
10. Egyszeri fejés tejj.
11. Széna szekér 6.
12. Őszi vettés a magáébul kéczeri szántásb[an] köböll 4.

113 Áthúzva.

114 Áthúzva.

13. Őr[ölt]etés.¹¹⁵
14. Aprólékos szántás.
15. Gyűlésre alkalmatosságnak subministratiója pro viatico flor[enus] tra[ctilis] 1.

[p. 37.] NagySzerénd

1. Pénz fizetés flor[enus] tra[ctilis] 40.
2. Búza köböll 12.
3. Árpa köböll 10.
4. Sertésért flor[enus] tra[ctilis] 4.
5. Soó má[z]sa 1.
6. Méz és vajj öt-öt ittze.
7. Fadgyú font 15.
8. Széna boglya 4.
9. Vetés köböll 2.
10. Tűzifa elegendő.
11. Őr[l]etés.
12. Aprólékos szántás.
13. Gyűlésre alkalmatosság pro viatico flor[enus] tra[ctilis] 1.

Vadász

1. Kézpénz 40.
2. Búza köböll 13.
3. Árpa is köböll 11.
4. Vetés magéibúl köböl 3.
5. Sertésért flor[enus] tra[ctilis] 4.
6. Soóra már[iás] 6.
7. Fadgyú olvasztott font 10.
8. Méz és vajj négy-négy ittze.
9. Széna szekér 8.
10. Egyszeri fejés tej.
11. Tűzifa elegendő.
12. Őr[l]etés.
13. Aprólékos szántás
14. Gyűlésre alkalmatosság pro viatico flor[enus] tra[ctilis] 1.

[p. 38.] BéllSzerénd

1. Kézpénz flor[enus] tra[ctilis] 20.
2. Búza minden ágytul véka 1.

115 Az eredeti kéziratban rossz a sorszámozás, mert 13 helyett 14-gyel folytatódik a számsor.

3. Algabona minden ágytúl fél véka.
4. Sertésért flor[enus] tract[ilis]3.
5. Soóért már[iás] 5.
6. Méz és vajj 4-4 ittze kettő.
7. Fadgyú font 6.
8. Vetés kéttzeri szántásb[ól] köböll 2.
9. Széna boglya 5.
10. Egy darab kaszálló.
11. Őr[í]etés.
12. Apprólékos szántás.
13. Gyűlésre alkalmatosság pro viaticu flor[enus] tract[ilis] 1.

Ágya

1. Késpénz flor[enus] tract[ilis] 40.
2. Búza köböll 11.
3. Árpa köböll 8.
4. Széna szekér 8.
5. Soó má[z]sa 1.
6. Sertésért flor[enus] tract[ilis] 3.
7. Olvasztott fadgyú font 6.
8. Vajj és méz kétt-kétt ittze.
9. Vetés a magáébul háromszori szántásb[ól] köböll 3.
10. Fa elegendő
11. Őr[ö]lte[tés].
12. Apprólékos szántás.
13. Gyűlésre alkalmatosság pro viatico flor[enus] tract[ilis] 1.

Jegyzet. Az ezután következő három levél eredetileg hátrább állott, s az 1884-diki újrakötetés alkalmával hoztatott ide.

Szeremlei S[ámuel] m[aga] k[ezével] e[gyház]megyei levéltárnok.

[p. 39.] Anno 1743

Tempore visitationis ecclesiasticae salarium ministrorum verbi Dei in hoc venerabilis tractu Békésiensi pro ratione ecclesiarum sequenti serie annotatum est.

H[ód]M[ező]Vásárhelyi refor[máta] prédikátor fizetése

1. Késpénz flor[enus] R[h]en[enses] 100.
2. Búza köből 40.
3. Árpa is köből 40.
4. Hús font 250.

5. Fadgyú font 50.
6. Sertésre tallér 12.
7. Vajj ittze 16.
8. Méz ittze 14.
9. Soó má[z]sa 2.
10. Sajt 11.
11. Gömölye 11.
12. Fa elegendő.
13. Őr[öl]te[té]s elegendő.
14. Széna szekér 12.
15. Bor akó 15 mellynek 12 akója cum lucro forma[?] pedig currenti precio administráltak.
16. Gyűlésre flor[enos] R[h]en[enses] 3.

[p. 40.] Szentés

1. Késpénz R[h]en[enses] fl[orenos] 100. Flor[enus] Hung[aric]alis.¹¹⁶
2. Búza véka 150.
3. Algabona 150.
4. Szekbeli hús font 200 60¹¹⁷
5. Fadgyú font 40 30.¹¹⁸
6. Soó font 200.
7. Sertés hízlalt 1.
8. Asztalra való bor akó 9.
9. Maga borából cum lucro kiárultatn[a]k akó 16.
10. Sajt 12.
11. Vajj ittze 12.
12. Méz ittze 4.
13. Széna szekér 6.
14. Fa szekér 6 *vagy kétt sápp[?]*.
15. Nád minden ágytul kéve 5.
16. Keresztelés, esküvés és halott temetésül mint ordinarium a venerab[ilis] tract[usnál].
17. Őr[ölt]etés elegendő.
18. Gyűlésre folr[enus] 3.
19. Bors font 2.

116 Áthúzva.

117 Áthúzva.

118 Áthúzva.

A[nno] 1743 Makó

1. Kézpénz flor[enus] Hung[aricalis] 80.
2. Búza köböll 50.
3. Árpa is köböll 50.
4. Hús minden marhábul font 1.
5. Bor minden hordóbul icze 1.
6. Soó má[z]sa 1.
7. Fadgyú font 40.
8. Tűzifa szekér 16.
9. Kaszás 12 fel is gyűjti, amit kaszál.
10. Sertésért flor[enos] R[h]en[enses] 8.
11. Vajj ittze 6.
12. Méz is ittze 6.
13. [p. 41.] Minden ágytúl nád vagy gyékén[y] kéve 10.
14. Tejj kéttzeri fejs.
15. Őr[ölt]etés elegendő.
16. Gyűlésre flor[enus] 3.

Eöcsöd

1. Kézpénz flor[enos] R[h]en[enses] 50.
2. Búza véka 100.
3. Algabona véka 100.
4. Sertés hizott 1.
5. Soó má[z]sa 1.
6. Három szekér fa 3.
7. Széna szekér 6.
8. Vajj pint 2.
9. Méz is pint 2.
10. Fadgyú font 40.
11. Szék hús font 80.
12. Kórott minden gazda kévét 10 vagy egy szekér szalmát.
13. Praebenda bor akó 3.
14. Egy hordó bornak lucrummal való kiárusítása.
15. A conventióbeli búzának megőrl[e]tése.
16. A tehenek[ne]k egyszeri fejések.
17. Gyűlésre való menéskor alkalmatosság[na]k subministratiója és pro viatico1 R[h]en[ensis] flor[enus].

SzentAndrás

1. Kézpénz flor[enus] tract[ilis] 30.
2. Búza köből 14.

3. Árpa köböll 14.
4. Vetés köből 3.
5. Széna boglya 3.
6. Tűzifa szekér 2.
7. Túró elegendő.
8. Sertésért flor[enus] tract[ilis] 4.
9. Sóért flor[enus] tract[ilis] 3.
10. Fadgyú font 16.
11. [p. 42.] Egy fejés tejj.
12. Vaj egy pint méz is egy pint.
13. Őr[ölt]etés
14. Aprólékos szántás.
15. Gyűlésre 1 flor[enus].

Gyoma

1. Késpénz flor[enos] R[h]en[enses] 80. 60.
2. Búza köböll 33. 20.
3. Árpa köböll 33. 20.
4. Hízott sertés egy vagy flor[enus] tract[ilis] 7. R[h]en[ensis] 10.
5. Szék hús má[zs]a 1.
6. Soó má[zs]a 1.
7. Vajj ittze 18.
8. Fadgyú font 40. 30.
9. Bornak lucrum[m]al való kiárultatása akó 8. 10. akó.
10. Fa szekér 6. *Két lapra 12 flor[enos] R[h]en[enses].*
11. Nád vagy kóró¹¹⁹ minden ágytul 8 kéve vagy 8 gar[as] 11 *gar[as][?].*
12. Őr[ölt]etés elegendő.
13. Négy falu által való őszi, tavaszi szántás. *N[ota] b[ene]: annum 30 köből gabonából elébünk[?] tartozik.*
14. Széna boglya 12. 10.
15. Minden marhák[na]k is esztvenydőbeli egyszeri fejések.
16. Aprólékos szántás.
17. Gyűlésre alkalmatosság és viaticumra flor[enus] 1.

KisBerény

1. Késpénz 30.
2. Búza köből 11.
3. Algabona 11.

119 Áthúzva.

4. Vetés köből 2.
5. Széna boglya 6.
6. Tűzifa szekér 6.
7. Kóró szekér 7.
8. Sertésért flor[enus] 3.
9. Sóra már[iás] 6.
10. Vajj és méz egy-egy pint.
11. Egyszer fejés tej.
12. Fadgyú font 10.
13. Őr[ölt]etés.
14. Aprólékos szántás.

[p. 43.] Tarcsa

1. Kézpénz minden ágytúl máriás 2.
2. Búza köből 15.
3. Árpa köből 12.
4. Vetés köből 3.
5. Kaszás 8 amit kaszálhat.
6. Tűzifa szekér 8.
7. Nád minden ágytúl kéve 5.
8. Sertésért már[iás] 9.
9. Soóra már[isás] 6.
10. Vajj és méz kétt-két icze.
11. Egyszeri fejés tej.
12. Fadgyú font 12.
13. Aprólékos szántás.
14. Őr[ölt]etés
15. Gyűlésre viaticum 1 flor[enus].

Faás

1. Kézpénz flor[enus] tract[ilis] 24.
2. Búza köből 10.
3. Árpa köből 10.
4. Vetés kétszeri szántásb[ól] köből 2.
5. Széna szekér 6.
6. Tűzifa szekér 6.
7. Nád minden ágytúl kéve 12.
8. Sertésért már[iás] 9.
9. Soó má[z]sa féll.
10. Vajj és méz egy-egy pint.
11. Fadgyú font 8.

12. Egyszeri fejés tej.
13. Őr[ölt]etés.
14. Apprólékos szántás.
15. Gyűléskor alkalmas viatic[um] 1 flor[enus].

[p. 44.] Vésztő

1. Késpénz flor[enus] tract[ilis] 31.
2. Búza köböll 15.
3. Árpa köböll 12.
4. Vetés köböll 3.
5. Nyolcz kaszás, amit kaszáhatt.
6. Tűzifa szekér 8.
7. Nád minden ágytúl kéve 5.
8. Sertésért már[iás] 9.
9. Soóra már[iás] 6.
10. Vajj és méz két-két icze.
11. Egy fejés tej.
12. Fadgyú font 12.
13. Őr[ölt]etés három köböl alá való szántás.
14. Apprólékos szántás.
15. Gyűlésre alkalmatosság viatic[um] 1 flor[enus].
16. Az egész csordának egyszeri fejetése.

Békés

1. Késpénz flor[enus] tract[ilis] 100.
2. Búza köböl *a régi debrecezni öreg vékával* 25.
3. Árpa köböl *ugyanannyi* 25.
4. Széna szekér *még egy egész boglyátúl való* 16.
5. Soó má[z]sa 1.
6. Sertés egy hízott vagy flor[enus] tract[ilis] 8.
7. Vajj és méz négy-négy pint.
8. Túró egy veder vagy már[iás] 7.
9. Fadgyú font 30.
10. Őr[ölt]etés vám nélkül a vízi malomb[an] elegendő.
11. Fa elegendő.
12. Három halász harmadgya.
13. Ordinarium stolare.
14. Apprólékos szántás.
15. Gyűlésre alkalmatosság és viaticum flor[enus] R[h]en[enses] 3.

[p. 45.] ErdőHegy

1. Késpénz flor[enus] tract[ilis] 20.
2. Búza köböll 9.
3. Árpa köböll 6.
4. Sertésért már[iás] 12.
5. Fadgyú olvasztatlan font 10.
6. Soó fél má[z]sa.
7. Vajj és méz két-két ittze.
8. Minden ágytúl két-két szekér fa.
9. Két szekér széna.
10. Egy fél búza vetés.
11. Apprólékos szántás.
12. Gyűlésre alkalmatosság subministratiója pro viatico fl[ore-nus] tract[ilis] 1.

AllGyőv

1. Késpénz flor[enos] R[h]en[enses] 40.
2. Búza köböll 20.
3. Árpa köböll 20.
4. Szántásért flor[enos] R[h]en[enses] 5.
5. Széna szekér 4.
6. Sertésért flor[enos] R[h]en[enses] 4.
7. Fa szekér 4.
8. Soó má[z]sa 1.
9. Vajj és méz négy-négy ittze.
10. Egyszeri fejés tej.
11. Fadgyú tallér 1.
12. Nád tíz-tíz kéve
13. Minden akó borbúl egy-egy itze.
14. Őr[ölt]etés elegendő.
15. Apprólékos szántás
16. Gyűlésre alkalmatosságnak subministratiója és a gyűlésre pro viatico 1 flor[enus].

E levél eredetileg előbb állott két^{A20} három levéllel s közvetlenül Ágya után következett. A két levél 1884-ben ragasztatott ide hátulról, hogy az egyneműek együvvé legyenek.

Szeremlei Sámuel e[gyház]megyei levéltárnok.

3.6. Az egyházmegye számadásai

[p. 46.] Personae summae in fundamentu[m] ponentes erant.

Anno 1744

Summa pecuniae venerab[ilis] tractus exerevit Rhen[enses] 73 cr[uciferos] 23.

Anno 1745. 17. Febr[uarii]

Summa pecuniae venerabilis tractus exerevit usque ad Rhen[enses] 106 cr[uciferos] 54.

Anno 1746

Exerevit usque ad Rh[enenses] 141 cr[uciferos] 49.

Anno 1747

Exerevit usque ad Rh[enenses] 182 cr[uciferos] 13.

Anno 1748

Summa Rh[enenses] 212 cr[uciferos] 45.

Anno 1749

Exerevit usque ad Rh[enenses] 239.

Exerevit anno 1750 Rh[enenses] 262 cr[uciferos] 59.

Pro anno 1751 exer[evit] Rh[enenses] 285.

Pro anno 1752 exerevit summa Rhen[enses] 302 cr[uciferos] 48.

Anno 1753 exerevit Rh[enenses] 322 cr[uciferos] 41.

Anno 1754 exerevit Rh[enenses] 340 cr[uciferos] 50.

[fol. 1r] *Egyházmegyei számadások*

[p. 47.] Expensa

Anno eodem factae:

Cl[arissimo] D[omino] Stephano Szódi administravi fl[orens] Rhen[enses]
8. (vide quietan[ti]am desuper eo) in usus communes Vene[rabili] Superintendentiae
n[ost]rae.

P[ro] anno 1755 exerevit Rhen[enses] 365 [cruciferos] 18.

P[ro] anno 1756 exerevit Rhen[enses] 375 [cruciferos] 18.

P[ro] anno 1757 exerevit usq[ue] ad Rhen[enses] 391 [cruciferos] 20.

P[ro] anno 1758 exerevit usq[ue] ad Rhen[enses] 401 [cruciferos] 2.

P[ro] anno 1759 exerevit usq[ue] ad Rhen[enses] 425 [cruciferos] 2.

P[ro] anno 1760 exerevit usq[ue] ad Rh[enenses] 432 [cruciferos] 32.

[Anno] 1761 29 Julii N[ota] B[ene] usus 418 [cruciferos] 11.

Cista V[enerabilis] Tractus aperta, revisa et sum[m]a p[ro]ximè scil[icet] 432 [cruciferos] 32. Inventa i[n] a[nn]o 1760. 5. Junii.

Coram nobis

Thoma Dobsa assessore m[anu] s[ua]

Demetrio Kulin assessore m[anu] p[ro]pria

Stephano Gaal m[anu] p[ro]pria

Benjamine Szõnyi m[anu] p[ro]pria

N[ota] b[ene]: Visita[t]ione et perceptione collectu p[er] hunc peractu nihil ad eam summa[m] accessit. Id quod cl[arissimo] sup[er]intendenti et duob[us] annis restabam[us] hos per sing[ulis] annis fl[orenos] Rhen[enses] 10 – vid[e] quietantia p[ro]ximam datam desuper. Tum quidem nihi q[uo]q[ue] ja[m] aliq[uan]-do ven[erabili] d[omini] assessores [pro] uno termino debuiss[ent] q[uod] e[st] [pro] ven[erabilis] t[ractu] [pro] itinere annuatim 12 Rhen[enses] deportaverint. Area [pro] futura cautela connotare placuit. M[ichael] F[üredi] Senior

Pro anno 1762 19. Martii exerevit summa in fl[orenos] Rhen[enses] 439 [cruciferos] 22.

Anno 1766 21. Januar[is]

Ex notata capitali sum[m]a extrahendis extractus manebunt fl[orenos] Rh[enenses] 339.

50

389

Georg[ius] Szikszai
v[enerabilis] s[enior] r[?] notarius m[anu] p[ro]pria

[p. 48] An[n]o 1766 19. Martii

Sum[m]a pecuniae venerabilis tractus exerevit Rhen[enses] 389.

Georgius Szikszai v[enerabilis] t[ractus] ord[inarius] notarius m[anu] p[ro]pria

A[n]no 1767 in congregatione Gyomae 25. Martii celebrata az Agentia számára való alamisna pénz találtatott fl[orenos]: 87 [cruciferos] 38. Mely summából az Agentia számára in eadem congregatione partiali[s] rendeltetett fl[orenos] Rh[enenses] 37.

Tiszteletes senior Ur[un]k a debretzeni egyszeri uti diurnumra fl[orenos] Rh[enenses] 6 et pono minden bemenetért annyi. Háromszor voltam pedig be azon esztendőb[en].

Confirmatiojára tiszteletes superintendens ura[m] számára 2 fl[orenos] Rh[enenses] arany.

Ezeken kívül még a V[enerabilis] Tractusnál marad fl[orenos] 20 és [krajcár]14. Haec sunt ita notata per V[enerabilis] Tractus ordinar[ium] notar[ium] Steph[anum] Gaal m[anu] p[ro]pria.

Eadem occasione p[rae]sentibus Clar[issimis] et Doctiss[im]is Seniore Georgio Szikszai, ass[ess]oribus Thoma Dopsa, Benjamine Szőnyi aliisq[ue] ecclesiare ministris Francisco Pap, Andrea Gaal Oltsai, Martino Királyi megszámláltatott lévén az a pénz, amelyet tiszt[elendő] emeritus Senior, Füredi Mihály uram kezünkhöz küldött, megszámláltatott lévén és az Ötsödön lévő pénzzel computáltatott lévén ment fl[orenos] Rh[enenses] 368. Melyet, ha subtrahálunk amaz in fronte specificált summával idest 389 fl[orenos] közöttök esik fl[orenos] 21 differentia, melyekkel tartozik fenn említett tiszt[elletes] Füredi Mihály ur[am] ók[e]gyelme. 195.

Anno 1768. 8. Martii. A Vener[abilis] Tractus az Agentiára determinált adattam 40 Rh[enenses] és megmaradott Rh[enenses] 47, 9 krajcár.

[p. 49] Anno 1771 die 5ta Junii. In congregatione Ven[erabilis] Tractus recensentes reliquias pecuniolearum V[enerabilis] Tractus ex genuina declaratione Clar[issimi] D[omi]ni Seniores D[omi]ni Georgii Szikszai comperimus apud eandem Cl[ar]issimum D[omi]num intractam huiusque conservari summulam ab antecessore suo Cl[ar]issimo D[omi]no pie defuncto Seniore Michaela Füredi residuam florenoru[m] 389.

Praeterea a tempore coepti senioratus an[no] 1766 idem cl[ar]iss[im]us d[omi]nus senior Georgius Szikszai de priori summulae accessoriis fl[orens] Rh[enenses] 108 rationem dedit.

Signat[um] per v[enerabilis] tr[actus] notar[ius] Benj[aminum] Szőnyi m[anu] p[ro]pria.

Praesentibus adessor[ibus] v[enerabilis] tract[us] Thoma Dobsa m[anu] p[ro]pria

Francisco Pap m[anu] p[ro]pria

Andrea G[aal] Oltsai m[anu] p[ro]pria

Martino Királyi m[anu] p[ro]pria

[p. 50.] Anno 1773 die 21. [Septem]bris az elmult esztendőről való agentia pénz Szentestről, adminisztráltatott 23 r[énes] f[orint] 23 [krajcár].

Nagy Mihály préd[ikátor] által.

Jegyz[et] Az ezután következő két levél eredetileg sokkal hátrább állott, az 1884-ki újra köttetéskor hozatott ide oly célból, hogy az egymeműek együtt legyenek.

Szeremlei m[aga] k[ézével] levéltárnok.

[p. 51.] Ez a levél és az utána következő az eredeti kötésben hátrább állott, s az 1884-ki rendezéskor tétettem ide.

Jegyz[et] H[ód]M[ező]V[ásárhely] 1884. júl[ius] 20.

Szeremlei m[aga] k[ézével] e[gyház]m[egyei] levéltárnok.

[p. 52.] Anno 1768

Tiszteletes Szappanos Mihály uram Békés városáb[a] coadjutornak hozatván fizetésért ő k[e]g[ye]lmé[ne]k ez rendeltetett az ekkléziátul.

1. Kész pénz szerént 100 flor[enos]
2. Buza 31 köből és 1 véka
3. Árpa is annyi
- Sertésért 8 vonás forint
4. Faggyu – 20 font
5. Méz 8 icze
6. Vaj is annyi
7. Széna 16 szekír széna
8. Más fél mázsa só
9. Egy veder túróért 7 már[iás]
10. Nyocz öl fa

Reverendus D[omi]nus Paulus Sente ex Tractu Venerabili Bihariensi, in tractus venerabilem Békésiensem, ab eccle[si]a Gyarmatiensi vocatus venit,

immunitus litteris testimonibus b[eatae] m[emoriae] Petri Lowasi. In hac ecclesia ut officio V[erbi] D[ivini] Minister funeretur, exmissus est per b[eatae] m[emoriae] minister Tractus Seniore[m] Georgi[um] Szikszai et Thomam Dobsa, assessorem venerabilis tractus consensum vero ut hunc eccle[sia] inserverit impetravit Gyulae, ubi ut ait eo tum p[rae]te[rea] b[eatae] m[emoriae] Seniore[m] Georgium Szikszai, alii quoque r[everen]di assessores adfuerunt.

[p. 53.] [Üres]

[p. 54.] Pro memoria

A[nn]o 1772. die 2° [Decem]b[ris] summula capitalis v[enerabilis] tractus Békésiensis inventa est constans fl[oreni] Rh[enenses] 500, quam summam ego infra scriptus, ex consensu Cl[arissimi] D[omini] Benjamini Szőnyi, ad promovendam Gloriam Dei in ecclesia ref[ormata] Makoviensi, levare, gratiosa hac conditione concessam, ut sine ullo interusurio apud praedictam ecclesiam maneat, donec Deus solvendi facultatem concesserit, et tunc Ven[er]abiles D[omi]ni Fratres Gloria Dei studiosi, si quam praenotatae summae partem praedictae ecclesiae condonare dignabuntur, Divinam pro hoc amore Benedictionem precabimur, reliquam v[er]o partem, sine ullo defectu solvemus.

Georgius Szikszai G[ratia] F[avente] Minister in eccl[esia] r[eformata] Makoviensi, totius ecclesiae nomine. M[anu] P[ropria]

Ezen tiszt[eletes] Szikszai György uramtól felvett summa egészen depuraltatott 1792. 3. Febr[uárban]

N[ota] b[ene] Ezen summából a depuralas előtt a v[enerabilis] tractus oda hagyott a makai ekklézsiának templom építésre 100 rh[ajnai] forintokat.

Recognosci v[enerabilis] tractus notarius Adamus Kuthi m[anu] p[ropria]

3.7. Egyházmegyei gyűlések határozatai 1712–1778

[fol. 1r] *Egyházmegyei gyűlési végzéseik 1712–1772*

[p. 55.] In sancta nostra synodo Szentesini anno 1712. 6.
April[i] celebrata, agitata causae hoc modo sequunt[ur].

Makai causans. Stephanus Farago uxorem suam absq[ue] o[mn]i ra[tio]ne repudians in sempiternam cogitate ligam mulier vero absolvit[ur] Elizabetha Salánki.

Johannes Vatai Makoviensis, cupit separa[tio]nem a conjuge sua Catharina Kis differtur.

Anna Banga Gyeviensis cupit separari a sponso suo absolvit[ur].

Catharina Dékány Vasárhellyiensis absoluta e[st].

Johannes Thot Wásárhellyiensis ab uxore manifesto adultera separat[ur].

Maria Sákai Szentesiensis cupit separa[tionem] dilata est.

Johannes Becsi Szentesiensis, separa[tionem] cupiens [n]o[n] obtinuit.

Stephanus Balogh Bekesiensis, [n]o[n] est separatus.

Anna Vecseri Szentesiensis comparuit ca[us]a ipsius dilata est.

Varga István Szentesiensis absolutus est.

Kis Miklós Vesztoiensis.

In sancta synodo n[ost]ra partiali Szentesini 1713. 15.
[Novem]br[is] celebrata causae agitatae.

Johannes Becsi iterato comparens, relegatus e[st] ad sanctam synodum generalem.

Johannes Nagy Doboziensis cupit separari a sponsa sua, relicta Alexandri Bartha obtinuit.

Anno 1714. 24. [Octo]br[is] Szentesini

Relicta Stephani Páhi Szentesiensis Catharina Teli instantiam primam habuit[ur].

[p. 56.] Johannes Becsi Szentesiensis tertium comparuit.

Davidis Keri filia comparuit, in sequentem synodum translata e[st] eius ca[us]a.

Nicolaus Kis Vesztoiensis ab uxore infideli desertrice et adultera, absolvitur.

Davidis Keri filiae causa in synodo partiali Szentesiensi agitata cum viro suo Gasp[arus] Bíró in pacificationum composita est et inita est. Gyarmatini die 17. Januar[i].

Szentesini a Martino Kolosi canonice tanquam ab infideli desertor et discessor absoluta est Catharina Teli anno 1717. die 25. Januarii.

Item Szentesini Johannes Becsi discedente infidèle illius desertrice absolutus est 1717. die 25. Januarii in congregatione nostra.

Anno 1717. die 18. Januarii Elizabeta Salánki a viro suo infideli (ut supr[a] videri est) Stephano Faragó separata est absolute in semi partiali Szerendini.

Item. Eodem loco et tempore Andreae Kocsis filia Anna separata est a sponso suo Johanne Molnár.

Georgius Ábrahá[m] Békésiensis, ab sponsa Elizabeta Égető absolvit[ur].

Makaini suffragiis clarissimor[um] d[omino]rum Pauli Huthi[Lenthi?] Joh[anni] Debreczini 1717. die 3. Maii.

Sponsale. Anna Csillag absoluta est a sponso Békésiensi Georgio Kováts ob amorem nunquam cordi instinctum ex consensu nostro 3 die a[n]no 1717 mense Junio.

Item. In ista congregatione nostra Makóviae celebrata absoluta est sponsal[e] Sarkadiensis Elizabetha Szabó a sponso Doboziensi Johanne Kis ob infidelit[a]tem et incorigibilit[a]tem sponsi sui et notatus ob inoboedientiam s[ancti] Fraternalitatis nostrae sigillo.

[p. 57.] Nikolaus Forgó Szentesiensis ab uxore Balai Kata infideli desertrice et adultera absolvitur. Makaini 1715. die 17. Octobris.

Eodem anno et die Michael Kulcsár Szentesiensis per eandem causa[m] absolvitur ab adultera uxore.

Stephanus Csanádi Variensis in congregatione nostra Nagyszeréndiensi absolutus est ab uxore sua Nagy Ersok propter infidelitatem et scortationem. 1718. die 15. Octobris.

Jacobus Szombati Ágyaiensis in eadem congregatione absolutus est ab uxore sua Elizabeta Varga propter scortationem [...] et infidelitatem.

Ágyaiensis causa. Stephanus Sútő contra dixit absolutioni sponsae suae, filiae Ladislai Kis. Helenae a[nn]o 1719. die 13. Febr[uaris].

Vadásziensis causa. Stephanus Szabó contra dixit absolutioni uxoris suae indigni cum ipsae accenset[u]r impotentia. 2. Uxorem suam obtulit juvenibus ut adulterent[u]r. 3. Ut producant testes exquisiverint ab ipso si adulteraret[u]r tua uxor: quid ens facturus cum uxore tua: Respondebat habeo tres florenos: ut morte plectetur. A[nn]o 1719. die 13. mensis Februarii.

Gellaiensis causa. Mich[ael] Nyikos absolutus est ab uxore sua postquam p[re]multas tribulationes pastus est ad ultimum a comitatu in captivata est perquem liberata fuisset iterum in fideliter reliquit. Die 13. Febr[uaris] a[nn]o 1719.

Ca[us]a Vásárhelyiensis. Sebastianus Dóra cupis absolutione plenaria ab uxore sua, quae multis, documentis p[ro]bata e rea adulterii. A[nn]o 1719. die 3. Martii.

Causa Öcsödiensis. Cum rectore d[omi]no Johanne Földváry, quem inter et Susannam virginem, filiam ejusdem pagi civis nomine Andr[ea]s Kérdő, absolutio facta est. A[nn]o 1720. d[ie] 20. Januarii.

[p. 58.] Causa Szentesiensis

Stephanus Thot sponsus existens, cum sua sponsa Catharina Varga manserunt in liga. Tempori visita[t]ionis 1720. die 21. Januarii. Juvenis absolutus est te[m]pore visitationis 1721. die 19. Januarii.

Elizabetha Kocsis¹²¹

Causa Vadásziensis. Elizabetha Kocsis separata est ab infideli marito Stephanus Marcus cujus duae uxores attestatae sunt pro uno et eodem tempore a[nn]o 1721. die 10 mensis Januarii. Actum in congregatione Gyarmathiensi.

121 Áthúzva.

Causa Vadásziensis. Adamus Kis Vadásziensis ab uxore vid[elic]et. Elizabeta Kovács moecha et penitus stulta separata est. Die 31. Januar[ü] a[nno] 1722. Actum in congregatione semipartiali N[agy]Szerendiensi.

Causa Vadásziensis. Absolutus est Andr[eas] Király a sua desponsata nondum. Conjugata sponsa Borbála Palyinkás.

Causa Doboziensis

1. Causa Doboziensis. Andreas Gulácsi desponsaverat filia Katharinam Michaelis Vida, sed ut malefactor And[reas] Gulácsi discessit, qua de causa, absoluta est Katharina Vida. 1722. die 6. Novembris in semi synodo Makaini.

2. Causa Doboziensis. Francisci Szíjgyártó filia desponsavit Stephani Tót, et etia[m] copulatus est 1722. sed propter impotentia[m] juvenis Elizabeta Szíjgyártó ad annum in virgine mansit. Quverit cupit absolutionem.

Causa Vásárhelyiensis. Johannis Balog separatis ab uxore sua Szűcs Borbála propter impotentia[m] juvenis. 1723. die 19. Augusti per multos testes et sua fassione.

Causa Doboziensis. Stephani Tót separatus propter impotentiam propriam a sua conjuge Elizabeta. Anno 1723. 7. [Octo]bris.

Sziártó.

[p. 59.] Causa Vásárhelyiensis sponsale.

Takács Sára absoluta est, ab infideli sponso Johanne Szilasi 1724. die 27. Januarii. Coram Clarissimo domino Francisco Pápai Szentessini.

Causa NagySzerendiensis.

Michael Nagy absolutus est ab infideli uxore Elizabeta Szúnyog, quae discessit Budam illine NándorFejérvárinum cum adversariis. Anno 1723. [et cetera]

Causa Vásárhelyiensis. Anno 1724. die 4. Aprilis. Makaini Georgius Thót absolutus ab infideli uxore Elizabeta Kis, quae discessit, primum Szegedinum, se

illinc Tömösvárinum, ubi ab infideli viro paruit filia[m], (ut tres testes retulerunt) inde discessit Nándorfejérvárinu[m] sub spacio decem annonu[m].

Causa Vásárhelyiensis.

Stephanus Kodormány absolutus ab infideli uxore Elizabeta Csókás. 1723. 19. Aprilis.

Causa Sebesiensis. Imre Eörsih absoluta est ab infideli. Adultero viro Stephano Bélási. 1724. 20. die Augusti Sebesini.

Causa Gyorokiensis. Stephanus Balsai libertatem habit Makaini post ligam. 1725. die 29. Novembris.

Causa NagySzeréndiensis. Johannes Sebőcz ob certas causas absolutus ab uxore Katarina Gyapai.

Causa Vadásziensis.

In Congregatione nostra Nagy-Szerendiensi est absolutus Michael Hajdu ab uxor Anna Keshey, die 31. Januarii 1728.

[p.60][üres]

[p. 61.] Acta ecclesiastica ab anno 1742 continuantur.

Ab anno 1728 ut supra 4ta retro pagina annotatum est, Fratres Ven[erabiles] hujus tractus non considabant, neq[ue] synodi ullae celebrabantur, cujus rei causam subicere magis, quam Albo hunc inscribere, consultum duxi.

Nunc igitur nos Fratres hujus aetatis, aetate superiore vix foelicioris, memores illius Cantici Davidis, quod legitur: Psal[mus]133 v[ersus] Ecce quam bonum et quam jucundum est Fratres considerare. In nomine Domini consedinum anno 1742. 25. Januarii, Szentesini. Volentes sanctum hoc opus in ecclesia, olim a Sanctitate ita denominata auspiciari. Cujus, ut foelix faustumque – Sit auspicium, sancte et inviolabiliter continuat[u]r exercitium, DEUM I[ESUM] O[PTIMUM] MAXIMUM suplicibus precibus oramus ac veneramur.

Acta in sessione Szentesiensis:

I. Nos officiales Venerabilis Tractus nuper electi (ut, pote: Cl[arissimus] D[ominus] Georg[ius] Vetsei senior, ego vero qui illu scribo, Michael Füredi scriba) mediam [p. 62.] te juramento, confirmamur.

II. R[everen]dus D[ominus] Gregorius Balogi, Cl[arissimus] D[ominus] Georg[ius] Szikszai, Cl[arissimus] D[ominus] Samuel Erdélyi, R[everendus] D[ominus] Michael Dávidházi, R[everendus] D[ominus] Joannes Szikszai, R[everendus] D[ominus] Joan[nes] Berhidai et Cl[arissimus] D[ominus] Thomas Dobsa Makai [et cetera] assessoribus denominemur.

III. Festum S[ancti] Georgii, pro tempore mutationis loci. Ministrorum atq[ue] rectoru[m], imposterum observandu[m] determinat[ur].

IV. Ut in toto Ven[erabili] Tractu aequalis obtineat solutio pro administratione Babtismi [sic!], scil[icet] 1. mar[tii] definit[ur].

V. Venerabilis Tractus pro suo commodo decernit, ut Venerandus senior cum suo scriba visitet.

VI. Cl[arissimus] D[ominus] Joannes Hajdu, ob indebitam vicinorum auditoru[m] taxam, atq[ue] exuctionem pro copula matrimoniali nimis superfluum, cum retribu[ti]one partis superfluae mulctatur.

VII. Juvenis quidam, nomine Dura Vásárhely[iensis] jam ab olim mense captus a conjuge sua, quae periculum mortis sibi metuebat, ad suos fratres consanguineos, usq[ue] ad tempus speratae restitu[ti]onis remittit[ur].

[p. 63.] Anno 1743. 1. Januarii Acta in sessione Makaiensi

I. Officiales Venerabilis Tractus ut pote Claris[simus] D[omi]nus Michael Füredi senior: Georgius Szikszai, *qui haec scribit*, scriba electi mediante juramentoq[ue] confirmati sunt.

II. Reverendus ac Doctissimus D[omi]nus Johannes Gyulai pro assessore Venerabilis Tractus electus est.

III. Sicuti praecedenti sessione Venerabilis Tractus pro suo comodo decrevit, ut Venerandus senior cum suo notario visitet, ita etiam ha[ec] sessione hinc decreto suo adspicere voluit, ut: proventus visitationis, duae partes, Venerando Seniori tertialitas autem cedat.

Injuria temporis hic iterum nobis silentiu[m] imposuit.

Anno 1758. 25. Januarii

Gyulae.

I. Pro assessoribus Venerabilis Tractus denominati sut C[larissimus] D[ominus] Demetrius Kulim, V[erbi] D[ivini] Minister Eccl[esiae] Makóviensis, C[larissimus] D[ominus] Stephanus Gáll, V[erbi] D[ivini] Minister Eccl[esiae] Szentesiensi, C[larissimus] D[ominus] Benjamin Szőnyi, V[erbi] D[ivini] Minister Eccl[esiae] H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis.

II. Sibi invicem desponsari: Andreas Bende Szabó, Sarkadiensi juvenis et Elizabeta filia Andreae Sás, civi NagySzeréndiensis, certis de causis a vinculo desponsationi absolvunt[u]r.

III. Ecclesia NagySzeréndiensis una cum pastore suo R[everendo] D[omino] Josepho Tunyogi, eo quod deliberatur in v[enerabili] t[ractu] se se opposuerat atq[ue] totius quotius factis inhibitionibus obniterint inhibitionibus non paruerint. E gremio v[enerabilis] t[ractus] excluduntur.

[p. 64.] [üres]

[p. 65.] Anno 1771 die 5. Jan[uar]ii

In congregatione Venerabilis Tractus Békésiensis celebrata, praesentibus Cl[arissimo] Domino seniore Ven[erabili] D[omi]no Georgio Szikszai, t[ractus] notario Benjamine Szőnyi Cl[arissimis] item Ven[erabilis] Tractus adessoribus, ut pote Thoma Dobsa, Tartsaiensis, Francisco Pap Sz[ent]Andrasiensis, Andrea Gál Gyomaiensis et Martino Királyi Otsodiensis ecclesiarum pastoribus sequentia conclusa sunt.

I. Kántorjánosiensis in c[omit]atu Szabolts: Radvátziensis item in co[m]i t[a]tu Ugotsa ecclesiae reformatae, intuitu neoaedificandorum oratorium a Ven[erabili] Superintendentia Ven[erabili] nostro tractui recom[m]endatae erga publicationem, quam Cl[arissimus] D[ominus] senior singulis ecclesiis probediem currentalibus suis insinuabit.

II. In tractu Békesiensi nostro, maximae paupertatis et parvitas ecclesiae, nimirum Sebesiensis et Variensis pro sustentatione annua V[erbi] D[ivini] Ministrorum et scholae rectorum [et cetera] per se ipsas incapaces e publicationibus suffulciendae.

[p. 66.] III. Ad congregationem superintendentialem ituro Cl[arissimo] D[omi]no seniori pro diurno e Cassa Tractus dari concludimus pro singulis itinerationibus 6. idest sex fl[oreni] rh[enenses] itineris socio, sive is tractus notarius, sive illius quoque consensu ad jungendus adessor futurus sit, 4 – quatuor fl[oreni] Rhen[enses]. Sed pro uno dum taxat per annum itinere. Si iisdem aliisquoque vicibus eodem ire necesse fuerit, de illius in hunc casum, viae subsidio nunc non decernimus.

IV. In charitativum superintendentiale pro currenti anno 1771. conferendos esse fl[oreni] Rhen[enses] 45 constituimus.

V. Sebes et Vari ecclesiae, haec pro campanalis, illa oratorii exstruendi oratorii subsidiis Ven[erabili] Tractui supplicantes, easdem fine hoc salutari publicationibus consolandas esse definivimus.

VI. Rector in scholas tractus nostri ecclesiarum introducendus sisti debet Ven[erabilis] Tractus seniori eiusque coadjutoribus erga omnimodam obligationes illisquoque praestandam.

Per atum v[enerabilis] t[ractum] notariu[m] Benjaminem Szőnyi m[anu] p[ropria]

[p. 67.] In congrega[ti]one Szentesiensi, quae facta est a[nn]o 1774. die 9. Augusti sequentia acta fiunt per senioribus [...] v[ene]r[a]bilis assessoribus.

1^a In futurum V[ene]r[a]bilis Tractus seniore electus est communi votorum suffragio admodum R[everen]dus D[omi]nus Benjamin Szőnyi.

2do In eiusdem tractus futurum notarium pluralitate votorum in [...] ipsa congrega[ti]one electus est. R[everen]dus D[ominus] Mich[ael] Szappanos.

3^a Eodem ipso tempore in pristinum adessoratum vero sumta Clariss[im]us D[omi]nus Andreas Oltsai.

4^a Post obitum b[eatae] m[emoriae] Clarissimi Georg[i] Szikszai ad summam 500 – quingentor[um] Rh[enensium] flor[enorum] V[ene]rabilis Tractus pecuniae, quae summa eorum cum supra memorata inscribebantur apud ecclesiam Makoviensem fuerat, accessit summa fl[oreni] Rh[enenses] 107.28 – centum et septem et viginti octo cruciferorum – qua summa [...] est statim atque memorata fuit admodum R[everen]do ac Clarissimo D[omi]no Benjam[ino] Szőnyi ordinatio seniori.

5us Ex hac ipsa summa resolvit[ur] dandos V[ene]r[a]bilis Tractus ecclesiae Gyomensis absque v[ero] [...] 100 – centum flor[eni] Rh[enenses] sto mutuo.

6to Quantam summam pecuniae conferat in ra[ti]onem agentiae V[ene]rabilis Tractus noster, in alius tempus transtulit.

7^a Cum b[eatae] m[emoriae] Ven[erabilis] D[ominus] senior Cl[arissimus] Georgius Szikszai tum propter certas quasdam causas, tum praesertim debilem senectutem, ecclesias v[enerabilis] quibus tractus visitare non potuit annis 1772 et 1773 hinc agentialium pecuniarum collectio praetermissa est, praeterquam quod Vásárhelyi et Ötsöd per duos istos annos suum obtingentem vener[abilis] superintendentiae administravit. Accedit, quod quaedam ecclesiae templis aedificandis vel occupata, ut, Makó, vel intenta ut Békés, Gyoma, Berény, charitativo

isti comparando factae sunt incapaces. Proinde conclusum est, d[ominum] neoseniorem restantiarum istarum collectione non teneri, quippe quae officium istius antegressa est.

[p. 68.] [üres]

[p. 69.] [üres]

[p. 70.] 1778. die 25. Febr[uarii]

In congrega[ti]one quae celebrata est in eccle[si]a K[örös]Tartsensi, deliberatum est, ut ex illa summa 500 fl[orenorum] Rhenensium, quam eccl[esi]a r[e]f[orma]ta Makóviensis levaverat, novum templum aedificatura, demittit concedit Reverendus senior et omnes tractus in memorata congrega[ti]one eo tum praesentes. 100 – centu[m]

In eadem ipsa congrega[ti]one tota illa summa 120 fl[oreni] Rh[enenses], quam eccl[esi]a r[e]f[orma]ta Gyomensis levaverat pari modo in aedifica[ti]onem novi templi demittitur conceditur.

3.8. Az egyházmegyében beiktatott rektorok névsora

[fol. 1r] *Hivatalba lépő iskola rektorok aláírásai.*

[p. 71.] Series rectorum scholar[um] hujus tractus.

Georgius Tatai rector scholae H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis Anno 1712. die 27. Aprilis.

Joh[annes] Szerényi rector scholae Szentesien[sis] A[nn]o 1712. die 6. Aprilis.

Stephanus Somlyai scholae Szent[esiensis] rector A[nn]o 1713. die 15. Nov[emb]ris].

Daniel Lossonczy scholae HódMezőVásárhelyiensis rector die 1. Augusti a[nn]o 1714.

Joh[annes] K. Polyári rector scholae Szentesiensis A[nn]o 1714. die 24. Octobr[is].

Joh[annes] Gönczi rector scholae Békésiensis Anno 1715. die 21. Jan[uarii].

Samuel Polgári rector scholae Makaianae 1714¹²² 1713.

[p. 72.] Gerogius SimonTornyai rector scholae Makó 1714.

Johannes Sz. Földvári rector scholae Makovianae 1715. die 30. Aprilis.

Mathias Almási rector scholae Ménesiensum 1715 die 27 Majji.

Paulus Mocsai scholae HoodMezőVásárhelyiensis rector Annis 1716 et 1717.

Johannes F. Tatai scholae Békésiensis rector A[nn]o 1717.

Laurentius Szőnyi discessit Szentesino.

Joh[annes] Szentesi rector Szentesiensis A[nn]o 1718.

Joh[annes] Kisfalvi rector scholae Vásárhelyiensis A[nn]o 1718.

122 Áthúzva.

Paulus Szab[ó] Nádudvari p[ro] tunc scholae rector suum nomen ins[cri]psit venerandi tractus Makóviensis¹²³ Békésiensis Anno 1719. die 18. Febr[urarii].

Mich[aelis] K. Diószegi p[ro] tunc scholae rector Szentesiens[is] 1720. Jan[uarium] 29.

Joh[annes] Debreczeni rector scholae NagySzeréndiensis subscripsit Anno Domini 1721. die 10. mensis Januarii.

Steph[anus] Mándoki pro tunc re[c]t[or] op[er]i Gyulaiensis 1721. die 12. Jan[uarium].

Andreas Vaári pro tunc scholae rector Makóviensis Anno 1720. 16. Aprill[is] subscripsit.

1722. Steph[anus] Pápai rector sch[olae] Szentesiens[is].

1723. Johannes Szikszai rector scholae Makóviensis m[anu] p[ro]pria. *Hinc ductus sum ad officium pastoratus Tarcsa[zienses].*

[p. 73.] A[nno] D[omi]ni 1721. die 15 Februar[is] subscribita[ur] in scholam p[er] Ch[ristum?] Békésiensis in¹²⁴ rectoram status Joh[annes] B. Komáromi.

A[nno] D[omi]ni 1723. die 1. Martii p[ro] t[unc] scholae rector suum nomen subjecit Michael Cs. Solthi venerabilis tractus Békésiensis.

Anno D[omi]ni 1725. die 15. Majii p[ro] t[unc] scholae rector suum nomen subjecit Andreas Szalacsi venerabilis tractus Makóviensis.

A[nno] 1724. die 25. interfuit directioni[?] r[ector] scholae H[ód]M[ező]Vásárhelyi Sam[uelis] Erdélyi.

A[nno] 1726. die 27. ego Sam[uelis] Endrédi p[er] Ch[ristum?] in rectoratu r. scholae H[ód]M[ező]Vásárhelyinae.

Anno 1727 Joannes Berhidai rector scholae p[er] Ch[ristum?] Makoviensis. *Jam pastor eccl[esi]ae Gyomaiensis.*

123 Áthúzva.

124 Áthúzva.

Anno 1728. Stephanus Ágh de Salló subscribit legibus venerabilis districtus Békésiensis rector scholae p[er] Ch[ristum] Makóviensis.

[p. 74.] Anno 1729. die 28. Maji Joannes Putnoki subscripsit legibus venerabilis districtus Békésiensis rector scholae HódMezőVásárhely.

Anno 1738. die 20-ma Martii Michael Szatthmári rector scholae Makkóviens[is] subscribit legibus venerabilis districtus Békésiensis m[anu] p[ro]pria].
Obdormivit in D[omi]no.

Anno 1740. die 27 Maji Joanne Szőnyi rector scholae H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis subscribit legibus venerabilis districtus Békésiensis m[anu] p[ro]pria].

Anno 1740. die 19. Maji Steph[anus] Szikszai rector scholae r[e]formatae? Makóviensis subscripsit legib[us] venerabilis districtus Békésiensis.

Anno 1740. die 6. Maji Paulus K. Czeglédi rector scholae p[er] Ch[ristum] Békésiensis subscripsit legibus venerabilis districtus Békésiensis.

Anno 1741. die 9. Maji[?] Nicolaus K. Földesi rector scholae p[er] Ch[ristum] Szentesiensis subscripsit legibus venerabilis districtus Békésiensis.

[p. 75.] Anno 1742 et¹²⁵ 1743¹²⁶ rector scholae Vásárhelyiensis Josephus A. Szatthmári in annum sequentem promotus ad s[an]ctum v[er]bi ministerium successitque qua interimalis r[e]vrendo Benjámini Szőnyi profecto ad academias anno elapsa ipse quoque eadem salutavit. Successit eidem in scholae rectoratu an[no] 1743 Stephanus Tankó Tatai per duos annos profectusque ad exterarum academiarum. Anno 1745 et 1746 scholae rector fuit Johannes Ferentzi. Salut[avit] academ[iam]. Anno 1747 redux ex academiis jam Cl[arissim]i D[omi]ni Stephanus Tatai titulo professoris praefuit scholae Vásárh[ely]iensis per 10 circiter annos, factus pastor in ecclesia Kenderes post in KörösLadány. Qui huic successerunt ordine ex protocollo scholae exscribi possunt.

125 Áthúzza.

126 Áthúzza.

3.9. A makói rektor díjlevele

[fol. 1r] *A makai isk[olai] rektor fizetéslevele*

[p. 77.] Proventus rectorum in tractu Békésiensis

Makó

1. Készpénz flo[renus] 40 hung[aricalis].
2. Perpetua coquia.
3. Minden gyermektől egy-egy véka búza.
4. Genelare halottól 1 már[iás], parcialistól 8 polt[ura].
5. Gyertyára 20 font faggyú.
6. Collecta bor szüreti alkalmatossággal.
7. Collecta búza.

Colla[ti]o venerabilis tractus Békésiensis flor[enos] 30, 2 már[iás], 1 peták.

A[...] Dobsa in v[i]a[ti]cum agentiae [...] 6 flor[enos].

Pro agenti 20 Rhenenses 1742. nonis[?] dieb[us] Aprilis.

A[lexander] Füredi 6 flor[enos].

E lappal a legrégebb jegyzőkönyv tartalma véget ér, s ezenkívül abban semmi egyéb följegyzés sem találtatott.

Jegy[e]z[te] H[ód]m[ező]v[ásárbely], 1884. július 21.

*Szerelemi S[ámuel] m[aga] k[e]zével
e[gyházi]megyei levéltárnok.*

4. Alesperesi napló 1787–1788

[p. 103.]

Esperesti magános protocollum de a[nno] 1787.

Itt található még ebben a kötetben némely superintendensi és seniori hivatalos kerülő levelek az oskolákról s másokról, néh[ai] II. József nagy császár idejében.

Consignatio et brevis extractus eor[um], quae in v[enerabili] tractu Békésiensi a 1-a Febr[uarii] 1787 sub inspectione Samuelis Sebeők Sz[ent]Miklósi prosenioris acta, commissa, decissa et executi sunt.

[p. 105.] Commissa per v[enerabili] superintendentiam

Brevis extractus comissorum	Eorundem executio
<p>12. Febr[uarii] 1787 a r[everen]do d[omi]no Francisco Hunyadi exaratar[um] litterar[um] contentum:</p> <p>1-o. A prosenironak és pronotariusnak lett választását főtitisz[eletű] superintendens úr addig is míg annak rendi szerént a v[enerabilis] superintendetián fog confirmáltatni vatum[?] beadja.</p> <p>2-o. Hogy t[iszteletes] Szőnyi Pál úr a szentesi papságról letett, jóvá hagyatik. A reversálisának béküldetése kívántatik.</p> <p>3-o. A t[iszteletes] Szalai úr éránt lejendő consensus a v[enerabilis] superintendend[t]ia gyűlésére halasztánk.</p> <p>4-o. Az ittebei újj ek[k]l[ési]a gondja committáltatik.</p> <p>5-o. A vásárhelyi caussanak revisója és orvoslása ígértetik.</p> <p>6-o. Az Arad v[árme]gyei t[ekin] t[ete]s viceispán úr[na]k afelől való informatiója, ha vagyon-é valamely coledának, merre az abban lévő ekl[é]zsi ákban committáltatik.</p>	<p>Ezen reversális béküldetett 24. Apr[ilis] 1787.</p> <p>Hogy semmi afélék ottan ne találtassanak azeránt t[iszteletes] Lázár Pál uram a titulált urat informálta in persona.</p>

<p>7-o. A 1-a. Febr[uarii] 1787. vá-sárhelyi gyűlésben lett actákban lett accuratio helyben hagyatik.</p> <p>8-o. A dolgok[na]k jó móddal le-jendő folytatása ajánltatik. Vide litteras has sub nro 1o.</p>	
<p>Die 5-ta Martii 1787.</p> <p>Tiszteletes superintendens uram a németh nyelvnek mindenütt ahol lehet, taníttatását parantsolja. Vid[e] lit[te-ras] sub nro 2.</p>	<p>Ez mindjárt currentáltatott. Vide currentales litteras sub nro 3o.</p>
<p>Die 3-o Martii 1797.</p> <p>Amely mesterek alkalmatosak[na]k ítéltetnek a prédikállásra, azok mennyenek bé Debreczenbe, és ott megcenseáltatván fognak concessát nyerni. Vide sub nro. 4.</p>	<p>Currentáltatott. Vid[e] currentales sub nro 5-o.</p>
<p>Die 17. Maii 1787.</p> <p>1-o. Commitáltatik, hogy a morvai szegény ekk[lézi]ák publicáltassanak, és az alamisna t[iszteletes] debreczeni prédikátor, Deák István uram kezéhez küldet[nek].</p> <p>2-o. Hogy a Tiszántúl való ekk[lézi]ákra templom vagy parochiális házak építésére kéregetőknek, ha tsak a prédikátor[na]k v[agy] [...] esperest-nek v[agy] ek[k][léz]sia curátorának subscriptioja vagy az instantiára, ne publicáltassanak, és semmit neki ne adjanak.</p> <p>3-o. A collegiumok publicatiojában p[e]d[ig] a prédikátorok hűségek legyenek. Vid[e] sub nro 6-to.</p>	<p>Currentáltatott 4-ta Junii 1787. vid[e] currentales no. 6-to.</p>
<p>[p. 106.] 20. Junii 1787.</p> <p>Érkezett hozzám mostani debreczeni senior, Juhász István uram</p>	<p>Ezt currentáltattam.</p>

<p>instantiája, melyben kéri a v[enerabilis] tractusbeli ekk[lézi]ákban lejendő publicáltatását. Főtitzt[elendő] superintendens uram[na]k és a több t[ekin] t[etes] professorok[na]k recommendatiojáról, mellyet közölvén t[iszteletes] senior urammal, hogy currentáltassék, committálja.</p>	
<p>14. Febr[uarii] 17.¹²⁷</p>	
<p>21. Jan[uarii] 1788. Gyulán tartott gyűlésünkben lett íme következő végzéseink: 1-o. Hogy a sátoros innepek[ne]k tsak 2 elsőbb napjai tartassanak. 2-o. Hogy a keresztelő stóla [ki]vetése[?], annak megszűnésétől fogva felszámlátatván. A megkereszteltetek bizonyos időben az ek[k][lézi]a a szerént fizessen, és hogy a t[iszteletes] prédikátor stóla neve alatt el ne vegyen semmit. 3-o. Amely házások elválást kérés[e]k végben vivén a prédikátor a maga¹²⁸ f[e]ls[é]g[e]s k[irály] parantolatának 51.552 § szerént, azok eránt a maga kötelességét, ha h[ogy] az egyben békéltessenek, semmire sem lehet. Akkor adjon néki afelől levelet, és h[ogy] enélkül senki a vármegyére ne mennyen. 4-o. Hogy a curátorok és egyházfiak számadások a kiadott norm[a] szerént folyon. 5-o. Hogy a curátor számadása hivatala kitelése után legfellyebb 2 héttel</p>	<p>9. Febr[urarii] 1788. mindezek currentáltattak.</p>

127 Áthúzva.

128 Áthúzva

<p>tovább ne haladjon, és adig marad, egyszeribe letegye.</p> <p>6-o. Hogy az ittebei és gyulai templom építtetések az ek[k][ézsi]ákba[n] publikáltattik, hogy ezek currentátatásának elvégeztetett.</p>	
<p>13. Febr[uarii].</p> <p>NagyVáradistrictusbeli oskolák inspectorainak a scholáink conscriptiója eránt lett kívánsága referáltatván általam a v[enerabilis] superintendentiára. Erre lett ezen válasz: nem kell oda beadni, h[ane]m conscribáltatván az oskolák, a superintendentiára küldessék be, és onnan fogja osztán azt representálni a superintendencia. Ugyanezen currensbe[n] megtiltatik, ha valamely ek[k][ézsi]a akar a f[el-séges] udvarhoz v[agy] consiliumhoz folyamodni, arra keljen leginkább vigyázni.</p>	<p>1-a Martii currentáltatott.</p>
<p>23. Martii.</p> <p>Érkeztvén hozzám a v[enerabilis] superintendencia végzése azon k[egyelmes] k[irályi] parantsolat eránt, melyben a templomokban való simultanea is[ten]i tisztelet proiectáltatik, és h[ogy] ez az t[iszteletes] assessorokkal közöltessék, erre a terminust tettem ad 2-dum Apr[ilis] ide Szentésre, és ezt 24 Martii currentáltattam is.</p>	<p>Hogy ez semmiképpen meg nem eshetik sine lectione conscientiae eze-ránt reflexióikat ad 14. Apr[ilis] a[nni] c[urrentis] a v[enerabilis] superintendentiára a v[enerabilis] tractus beadta.</p>
<p>[p. 107.] Anni 1788.</p> <p>16. Aprilis. Adott ki a v[enerabilis] superintendencia két rendbéli commissiót:</p> <p>1-o. Hogy a t[iszteletes] senior, Szőnyi Beniamin uram a vásárhelyi</p>	<p>Ezen commissiók erejével ad 28. Maii a[nni] c[urrentis] a tiszteletes atyafiakat convocáltam.</p> <p>29. Maii felvételödvén t[iszteletes] senior uram dolga, ebben egygyeztene-k meg a vásárhelyi ek[k][ézsi]a külső előljárói:</p>

ek[k]l[é]zsi]ával való dolgát v[agy] compo[sit]álja v[agy] terminálja.

2-o. Hogy a tiszt[eletes] Szőnyi Pál uram ellen a szentesiektől még az elmúlt esztendőben beadott vádak dissinteressáta deputatio által investigáltassa[na]k, decidáltassa[na]k, és a sententia a v[enerabilis] superintendentiának submittáltassék.

1-o. Hogy őkegyelme az 1789-dik-be megesső Sz[ent] György napjáig lakjék a parochiális házban. Tartson káplánt addig maga helyyet, annak engedvén fele fizetését és a mostani temetőházat, de a káplán maga tartsa magát.

2-o. Hogy tiszt[eletes] Szőnyi Pál úr az ek[k]l[é]zsi]ába semmi functiókat többé ne tegyen. Sőt! A parochiális házból is 7 nap alatt kiköltözödjön.

3-o. Az ek[k]l[é]zsi]ának mind a mostani hozandó káplánra, mind a jövőendőben az ord[inarius] prédikátor hozására a v[enerabilis] superintendentiából akár ki légyen is, a v[enerabilis] tractus consensust adjon, amint hogy t[iszteletes] Vásárhellyi Sámuel úr mindjárt ekkor adott is consensust a káplánaságra.

Tiszteletes Szőnyi Pál uram dolga p[e]d[ig] az ók[e]gy[e]lme ellen a szentesi ek[k]l[é]si]ának beadott vádak szerint t[iszteletes] Bartha József uram praesidiuma alatt t[ekin]t[etes] Lázár Pál és Nagy István uraimék által in facie loci investigáltatott. Ezen sententia hozatott: helyben hagyván a v[enerabilis] deputatio az őkegyelme [...]tiáját, emellett a reá bebizonyított [...] nézve két esztendőbéli depositiót ítelt úgymond azonáltal, hogy az idő számláltassék a vacantiától fogva a[nno] 24. Apr[ilis] 1787 usque ad 24. Apr[ilis] 1789.

<p>17. Junii hozzám érkezett fő[t[iszteletű] superintendens uram currense¹²⁹ 24. Junii Debreczenbe[n] tartandó extraord[ine] v[enerabilis] superintend[entális] gyűlésre, amelyben fojtattatott a normalis iskolák[na]k dolga, parantsolván őfelsége annak elmúlhatatlanul a bévételét.</p>	<p>Mínthogy házam[na]k akkori szoros circumstantiája szerint semmiképpen magam el nem mehettem, deputáltam t[iszteletes] Gyarmathi Ferentzur[a]t. Amint őkegyleme referált, determináltatott, hogy repraesentáltasák őfelségének okaink, amellyekért a normalis inspectiót semmiképpen be nem vehettyük, és benne megegyezvén önként soha be se[m] is vesszük.</p>
<p>In Novembri érkezett hozzám t[isztelendő] superintendens uram[na]k levele, emlyben arról tudósít, parantsoltatván őkegyelmének a m[é]lt[ó]s[á]gos gróff királyi comissarius úr által, hogy azon oskolákért való könyörgések[ne]k, amellyet a v[enerabilis] superintendencia kiadott, további mondását megtiltsa. Ezt én is currentáltassam.</p>	<p>Mínthogy se currens ezeránt, se a könyörgés hozzám el nem érkezett, nem volt szükség a t[iszteletes] ass[essor]okkal ezt közleni.</p>
<p>[p. 108.] 1788. 1. Decembr[is] érkezett hozzám t[iszteletes] superintendens uram levele, melyben 9. decembr[is] tartandó superintendentalis gyűlésre convocáltatván.</p>	<p>Erre sem mehetvén ugyan a házamon történt szomorúság miatt. Deputáltam t[isz]t[ele]tes Molnár János és Marjalaki Dániel uramiékat.</p>

[p. 109.] Consignatio rerum et causarum singulares ecclesias concernentium, ubi ecclesiae secundum ordinem alphabeticum signanter.

<p>Ágya</p>	
<p>Extractus relationum</p>	<p>Decisio, aut rescriptio</p>

129 Áthúzva.

<p>5-ta Junii 1787. datált levelében a t[iszteletes] prédikátor és az ekl[ézsi]a instálnak azeránt, hogy Vágó István nevű mesterek a prédikállásra facultassék</p>	<p>Minthogy az eféle facultatio egyenesen főt[iszteletű] superintendens uramat illeti, a rector oda inviáltott.</p>
<p>30. Octobris. Az ekl[ézsi]a jövedelmeiről és kimeneteleiről való számadás, minthogy hijjánosnak találtott, azomba az előljárók előnkbe beadott írásokbann panaszkodt[an]ak az ekl[ézsi]a javatskái rossz administratioja felől; tehát a t[iszteletes] prédikátornak megparantsoltattott, h[ogy] mentül hamarébb a számadást rendbeszedje, tiszt[eleles] nagyszeréndi prédikátor Bartha József uramnak committáltattott, hogy hivattatván annak idejében azon számadásban megjelenyen, és a prédikátor még karátsonig a számadást kezemhez küldje pro revisione.</p>	
<p>[p. 110.] Békés</p>	
<p>[p. 111.] Berény</p>	
<p>[p. 112.] Doboz</p>	
<p>[p. 113.] Erdőhegy</p>	
<p>1787. 28. Octobris. Panaszolkodván a vári ekl[ézsi]a előljárói afelől, h[ogy] tiszt[eleles] Lázár Pál mostani erdőhegyi prédikátor uram utolszor adott számadásában némely difficultások találtattanak, mellyeket levelekben specificáltak is, általadván ezen levelet t[iszteletes] Lázár Pál uramnak, meghagyatott, hogy elmenvén Váriba, a dolgot complanálja.</p>	

[p. 114.] FeketeGyarmat	
<p>28. Octobris 1787. Visitatio alkalmatosságával sürgetvén az eltöröltt keresztelésbeli stólának compensatioját, ekkor magokat meg nem határozhatták, h[ane]m h[ogy] levelek által fognak bennünket tudósítani, azt ígérték.</p>	<p>29. Octobris datált levelekben azt írják: az ekl[é]zsi]a mindaddig legkisebb salarium jobbítást sem térsen, míg őfelsége meg nem határozza, mit és mennyiben fogja elrendelni, vid[e] lit[eris] sub no. 7.</p>
[p. 115.] Gyoma	
[p. 116.] Gyula	
<p>De dato 18. Sept[embris]1788. t[iszteletes] Nagy István uram levelében arról tudakozódván, vagyon-e arról formalis parantsolattya őf[e]ls[é-]g[é]nk, hogy a lutheranusok a plebanusok parochiaihoz tartozzanak, in eo casu ha helyben nints magoknak papjok, nevezetesen mikor részünkről való személyt vészen feleségül, hogy akkor is az esketés a plebanusé legyen. Mert a házassági parantsolatnak 30. §. szerént úgy tettezik, h[ogy] bizonyosan szabad azáltal copulálatni, amellyik fél papja által akarják a házások, azonban a filialis ekl[é]zsi]ák[na]k adfiliatiojának is egyenesen e volt a tze]lja egygyik, h[ogy] ki-ki a maga vallású papj[na]k inspectioja alatt legyen, nem a plebanusoké alatt, mind ennek előtte. Ezt feleltem:</p>	<p>1-o. Az eféléket d[e] d[ato] 17. Jan[uarii] 1786. emanált k[egyel-]mes] k[irályi] régi parantsolat, i[ncli-]ta] res[olutio] Car[olina] punct[a] 8 et 7 a stólára nézve a plebanusok alá vetette, hogy ezek eránt a Tol[erantia]e] Decr[etum] v[agy] valamely más parantsolat dispensált volna, nem tudom. Sőt, h[ogy] nem dispensált legyen világosan megtettzik d[e] d[ato] 11. Jan[uarii] 1786., it[erum] 20. Febr[uarii] 1787. no. 1, amelyekben az efélék eránt a parantsolatik, h[ogy] amint eddig, úgy ezután is a plebanusoknak fizessék a stólat.</p> <p>2-o. Magok a plebanus urak még ma is élnek ezen jussokkal.</p> <p>3-o. A citált §. nem szól a különböző vallású házásokról, h[ane]m az olyan vőlegényekről, akik más ekl[é]zsi]ában házasodnak, és ez azt engedi meg, h[ogy] akár a vőlegény, akár a menyassz[ony] papja előtt legyen a megeggyezése, mindenik megállhat.</p> <p>4-o. Az affiliatio ereje tsak azokra terjed ki, akik az ekl[é]zsi]ához adfiliáltattak, ezekre nézve szabad functioikat</p>

	<p>tenni azon prédikátornak, akinek ekl[ézs]iájához adfilíáltattak. De a lutheranusok és más vallásúak a mi ekl[ézs]i-ánkhoz nem adfilíáltattak. Az sem térszen semmit, hogy sequiozem sexum sequitur copulatio, mert a leányra v[agy] asszonyra nézve, akinek nagyon maga vallású papja, nints semmi akadály, h[ane]m a más vallású férfi tartozik a dispensatiot exoperálni.</p>
[p. 117.] Ittebe	
<p>1787 – ez a mostan minden felől összeverekedő eklézsia prédikátort kívánván, elsőbe t[iszteletes] Gyarmathi uram a v[enerabilis] tractustól ennek megnézésére és rendbe szedésére a v[enerabilis] tractustól delegáltatott.</p>	<p>Circa 11. Maii prédikátorul küldetett t[iszteletes] Boros István uram, aki eddig az ötsödi káplánságot és l[e-ány]tanítóását ditséretesen fojtatta[!].</p>
[p. 118.] Makó	
[p. 119.] Ötsöd	
[p. 120.] Sebes	
<p>A borossebesi t[iszteletes] prédikátor, t[iszteletes] Mészáros András uram t[iszteletes] Nagy István uramhoz inviált levelében arról panaszkodik, már hét esztendeje, hogy abban az ekl[ézs]iában nyomorog, de sem maga t[iszteletes] senior ur[am], sem képe azon ekl[ézs]iát nem visitálta azidőtől fogva, sem valamely currens soha hozzá nem ment, holott nagyon szükség volna, minthogy:</p> <p>1-o. Abban az ekl[ézs]iában nints semmi rend, v[agy] egymástól való függés.</p>	

<p>2-o. A belső személyek[ne]k nem fizetnek, az I[ste]n parantsolativál semmit sem gondolnak, az I[ste]n tiszteletivel egészen felhagynak, azt merik mondani, hogy őnekiek csak akkor kell a pap, amikor keresztelője, v[agy] esketője, v[agy] halottya vagyon.</p> <p>3-o. Ha bért kell szedni, ezzel fizetik ki: szedje maga. Ha valaki fizet I[ste]n nevébe valamit, v[agy] embert kell fogadni, aki házához vigye, v[agy] p[e]d[ig] feleségének v[agy] magának kell hurtzolni végig a falun.</p> <p>4-o. Ezzel a resolutioval vagyon, h[ogy] ő ott többé nem marad.</p>	
<p>[p. 121.] Szentos</p>	
<p>[p. 122.] SzentAndrás</p>	
<p>Tiszteletes Kuthi uram tudósítván Sz[ent]Andrásról, hogy a rector békési, tanítványá[na]k megveréséből következett halála miatt Szegvárra vitetik, és így az iskola üressen marad, projectál mesternek egy Jakuts nevű téglási emeritus mestert</p>	<p>Ez általam confirmáltatott, és által is küldetett.</p>
<p>[p. 123.] Tartsa</p>	
<p>[p. 124.] NagyZerind</p>	
<p>[p. 125.] BélZerénd</p>	
<p>28. Octobris 1787. Visitatio alkalmatosságával panaszát írásban beadván az ekl[é]zsi]a a prédikátora ellen, ezen dolognak complanatioja bizattott t[iszteletes] nagyszeréni prédikátor Bartha József uramra.</p>	

[p. 126.] Vadász	
[p. 127.] Vári	
<p>Ezeknek panasszok afelől, h[ogy] t[iszteletes] Lázár Pál uram utolszor adott számadásában sok difficultasok találtatnának, a panasz t[iszteletes] Lázár uram[na]k által adattatott, és megparantsoltatott, h[ogy] a praetendált difficultasokat mentül hamarébb eligazította.</p>	
[p. 128.] Vásárhely	
<p>1787 – A vásárhelyi ekl[ézsi]a külső előljáói d[e] d[at]o] 19. [Decem]bris 1787. jelentették afelől tett determinatiojokat, hogy t[iszteletes] senior Szőnyi Beniamin uram helyébe actualis prédikátornak fogják hívni békési prédikátor t[iszteletes] Dömény János uramat.</p>	<p>Mínthogy ezen levelekben tsak jelentik a megírt áthatatos meghatározásokat, azt p[e]d[ig] miért jelentik, nem írják, v[agy] benne semmit sem kérnek, hogy ezt ebből megérttettem légyen, azeránt recognitiot adtam die 20. 1787.</p>
<p>1788 – Mínthogy t[iszteletes] Dömény János uram magát Vásárhelyre nem ajánlotta, die 9. Jan[uarii] 1788 datált levelekben azt kérik, hogy olly consensust adjunk, hogy annak erejével a tractuson kívül akárhonnan is, és akárkit is, aki magát ajánlja, minden akadály nélkül bévehessék.</p>	<p>Ezen levélre lett replicaban megírtam:</p> <p>1-o. Hogy amíg a t[iszteletes] senior uramnak adott contractussa in suo vigore megáll, v[agy] őkegyelmével nem transigálnak aránta, addig a v[enerabilis] tractus a dologba bele nem szólhat.</p> <p>2-o. Ollyanra, akit a v[enerabilis] tractus nem ismer, és még magok se tudják, ki fogna lenni, ilyen peremptorius consensust nem adhat.</p> <p>3-o. A Gyulán 22. Jan[uarii] a[n]ni c[urrentis] tartandó gyűlésre invitáltam az előljáókat.</p>

<p>2-a Aprilis a[nni] c[urrentis] megjelenvén nállam két expressussa az ekl[ézi]ának azt kívánták tőllem, h[ogy] tiszteletes Szőnyi uramat tiltsam el a cathedratól, és a parochialis háztól, mert ők többé oda nem botsátták, a parochiából p[e]d[ig] kihánnják.</p>	<p>Mínthogy t[iszteletes] Szőnyi Pál uram e mostani vacantiajában úgy lakik mint fiú az édesattya szárnyai alatt, az édesattját is p[e]d[ig] úgy segíti mostani erőtelenségében, mint fiú, tartozó szoros kötelessége szerint ez mind a kettőjökre nézve olly természeti correlatio, amelytől sem az atyát a fiú eránt, sem a fiút az édesattya eránt nem lehet prohibeálni, egyszerűsmind a violentiatól megtiltattak, és általam a v[enerabilis] superintendentiara igazítottak a t[iszteletes] senior uram dolgának folytatása végett.</p>
<p>18. Maii a[nni] c[urrentis] ismét küldvén hozzám két expressussait, ú[gy]m[int] Deső János uramat, és Nyéki notariust, azt kívánták, hogy a v[enerabilis] tractus a tiszteletes senior urammal való dolgokat vegye fel és már terminálja.</p>	<p>Mínth[ogy] a v[enerabilis] superintendentiától ezen dolognak terminálása 16. Apr[ilis] kiadattott commissioja szerint a v[enerabilis] tractusra mint prime instantiae forumra bizattott ezen caussanak v[agy] compositioja, v[agy] terminálása, évégre a t[iszteletes] atyafiakat pro 28. Maii a[nni] c[urrentis] convocáltam.</p>
<p><i>Itt véget ér ez az ígatókönyv, ezentúl még csak egy üres levél van, melyre semmi nincs írva. Ezt 1884-ben eltávolítottam. Szeremlei m[aga] k[e]zével e[gyház]m[egyei] levéltárnok 1787/G. III. 1.</i></p>	

5. A békési egyházmegyében ordinált lelkészek jegyzéke 1812–1839

[cl. r.] A békési tiszteletes egyházi vidék protocolluma, melyben fel vannak jegyezve azoknak a tiszteletes tudós prédikátor uraknak neveik, akik ezen egyházi vidékben a szent hivatalra törvényesen exmittáltattak. H[ód]M[ező]Vásárhelyen d[ie] 8-a Maii 1812-től kezdve. A régebbiekét lásd más diáriumban nr. I.

[p. 1.] 1812

Pro futura posteritatis memoria huic protocollo v[enerabilis] tractus Békésiensis in hac venerabili superintendentia Transtibiscana superintendente dignissimo, admodum reverendissimi ac celeberrimo viro Michaelae Bendek et notario generali reverendissimi ac doctissimo viro Samuele Diószegi sequentia inferenda esse duxi[?].

Ego infrascriptus ecclesiarum Helveticae confessioni addictarum in tractu venerabili Békésiensi existentium communi suffragio electus sum pro seniore tractuali P[üspök]Makóviae d[ie] 13-a Aprilis 1812 et confirmatus die 20-a eiusdem mensis in synodo generali Debreczini celebrata. Successi admodum reverendo viro Francisco Gyarmati, anno ministerii mei in ecclesia H[ód]M[ező-]Vásárhelyiensi vigesimo quarto aetatis vero quinquagesimo nono. Sig[nat] H[ód-]M[ező]Vásárhelyini die 9-a Maii 1812.

Andreas Kiss m[anu] p[ropria]

Hoc tempore v[enerabilis] tractus huius Békésiensis officiales ministri gregarii et ekklesiae fuerunt sequentes nempe.

1-o. Coadjutor curator spectabilis ac generosus dominus Johannes Saator co[m]m[un]it[at]us Csanádiensis ordinarius perceptor.

2-o. Notarius tractualis reverendus dominus Stephanus Juhász v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Ötsödiensis, electus et adiuratus in tractualem notarium in synodo partiali die 25-o Maii H[ód]M[ező]Vásárhelyini celebrata.

3-o. Assesores: r[eve]r[endi] domini Franciscus Dobsa v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Sz[ent]Andrásiensis, Johannes Dömjén v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Békésiensis, Johannes Dávidházi v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Ágyaiensis, Michael Kollát v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Gyomaiensis, Johannes Lendvai v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis,

Johannes Zilahi v[erbi] d[ivini] minister eccl[esi]ae Békésiensis, Benjamin Szikszai et Josephus Szilágyi v[erbi] d[ivini] minister uterque eccl[esi]ae P[üspök]Makóviensis.

4-o Ecclesiae gremiales:

1. H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis co[m]t[ati] Csongrádiensi adiacens, animas numerat 16.895. Ministri eius ecclesiae r[everendus] Andreas Kiss, Johannes Lendvai, Samuel Nagy et Michael Polgár.
2. Szentes co[m]t[ati] Csongrádiensi adiacens, animas numerat 10.751. Ministri eius ecclesiae r[everendus] Valentinus Kiss et Stephanus Jóbi capellanus.
3. P[üspök]Makó co[m]t[ati] Csanádiensi adiacens, animas numerat 6.327. Ministri eius eccl[esi]ae r[everendus] Beniamin Szikszai et Josephus Szilágyi.
4. KisPereg co[m]t[ati] Arad adiacens, animas numerat 756. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Samuel Németi.
5. Kovátsháza co[m]t[ati] Aradiensi¹³⁰ Csanádiensi adiacens, animas numerat 412. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Michael Bíró.
6. Gyarak co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 126. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Josephus Komáromi.
7. B[oros]Sebes co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 376. Minister eius ecclesiae r[everendus] Stephanus¹³¹ Johannes Vég.
8. Erdőhegy co[m]t[ati] Aradiensi animas numerat 716. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Johannes Kiss.
9. Ágya co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 1220. Minister eius ecclesiae r[everendus] Johannes Dávidházi.
10. Vadász co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 1120. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Michael Szilágyi.
11. [p. 2.] B[é]Zerénd co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 238. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Georgius Szilva.
12. N[agy]Zerénd co[m]t[ati] Aradiensi adiacens, animas numerat 1.444. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Johannes Molnár.

130 Áthúzva.

131 Áthúzva.

13. F[ekete]Gyarmat co[m]i[t]a[tui] Aradiensis adiacens, animas numerat 1207. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Nicolaus Sirbik.
14. Gy[ula]Vári co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 1.248. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Josephus Kállai.
15. Gyula co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 2.412. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Ludovicus Kúti.
16. Doboz co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 1.200. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Gábriel Etsedi.
17. Békés co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 11.645. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Johannes Dömény et Johannes Zilai.
18. Vésztő co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 2.838. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Ludovicus Szondi.
19. M[ező]Berény co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 1.559. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Stephanus Berei.
20. K[őrös]Tarcsa co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 2.184. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Johannes Tar.
21. Gyoma co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 5.005. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Michael Kolláth.
22. Sz[ent]András co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 782. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Franciscus Dobsa.
23. Ötsöd co[m]i[t]a[tui] Békésiensi adiacens, animas numerat 3736. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Stephanus Juhász.
24. Rithberg co[m]i[t]a[tui] Tömösiensi adiacens, animas numerat 1146. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Michael¹³² Csáki¹³³ Josephus Kutasi.
25. M[agyar]Ittebe co[m]i[t]a[tui] Torontáliensi adiacens, animas numerat 1.598. Minister eius eccl[esi]ae r[everendus] Michel Csáki.
26. Liebling eccl[eis]a Germanica co[m]i[t]a[tui] Tömösváriensi adiacens, animas numerat
27. Debelláts districtui militari Pantsovaiensi adiacens, animas numerat 1.536. Minister eius eccl[esi]ae Alexander Úri.

132 Áthúzva.

133 Áthúzva.

[p. 3.] Tractualis notarius esküvése formája

Az igaz Isten, ki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy örök-ké való Isten, tégedet úgy segélyen a te igaz hitedben, hogy ezen békési venerabilis tractusban a notariusi hivatalra annak rendi szerént előállítván, a szent gyűléseknek idején az ekklézsiái dolgokat és caussánsoknak ügyöket feigyelmesen meghalgatod, és feljegyzed. A tiszteletes tractusnak azokról tett végezéseit minden változtatás nélkül leírod, és inprotocollárod, melyet osztán a venerabilis tractus gyűlése előtt valamikor kívántatik, felolvasol. A tractus protocollumát hűségesen conservárod, senkinek senior híre nélkül kezébe nem adod. Deutri punctumokat senior engedelmé nélkül senkinek ki nem adsz, és telyes tehetséged szerént tisztetre néző minden dolgokban ezen v[enerabilis] tractusnak hűségesen szolgálsz. Isten téged úgy segélyen!

Tractualis assessor esküvése

Én N. N. a békési v[enerabilis] tractus székihez assesornak választván esküszöm az egy élő Istenre, ki Atya, Fiú és Szentlélek, egy bizony örök Isten, hogy valamelyek az én assessorri hivatalomra tartoznak, mindazokban híven és szorgalmatosan el fogok járni. Úgymint a partialis egyházi gyűlésekben, melyekre ezen venerabilis tractusban akárhol celebráltatni fognak, telyes tehetségem szerént igyekezem megjelenni. A tiszteletes egyházi vidéknek dolgait és actáit titokban tartom, az ügyeket jól meghalgatom, voxolok jó lelkiemérettel a canonok szerént, és ha valahol, valamit veszek észre, ami káros lehetne ezen ven[erabilis] tractusnak vagy ebben lévő ekk[lézsi]áknak, afelől senior uramnak vagy ezen szent széknak jó idején hírt adok. Vigyázok ezen tiszteletes egyházi vidéknek tisztességére, betsülletére, és azt mindenekelőtt oltalmazom. Vigyázok ezen venerabilis tractusban lévő belső embereknek magok viselésére, és minden hivatalomra tartozó dolgokban híven, és jó lelkiemérettel eljárók. Isten engem úgy segélyen!

Az exmissus tiszteletes férfinak esküvése

Én N. N. minekutánna a tiszteletes békési tractus gyűlésén megvizsgáltván az ekklézsiái szent szolgálatra kibotsáttattam volna, esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiú és Szentlélek, hogy ezen szent szolgálatban Isten kegyelméből telyes tehetségem szerént hűségesen forgolódom. Életemet és szolgálatomat az Isten beszéde és a bevett ekklézsiái canonok szerént alkalmaztatom, szorgalmatosan tanulok, és tanítok. A helvetiai confessioba befoglalt tudományban és a bevett ritusokban magamtól semmit nem ujítok. Senior uramnak és ezen venerabilis

tractusban lévő tiszteletes atyafiaknak minden szolgatársaimnak tisztességet tesztek, és az Úrban engedelmeskedem. Az ő idejében pedig ezen prédikátori tisztemben való megerősítésemre, amikor kívántatik, a főtiszteletű superintendentián előállok. Isten engem úgy segélyen!

Formula litterarum testimonialium in rationem r.r. exmissorum exhibendarum
Lecturis salutem omnibus!

Infrascriptus praesentibus fidem facio indubiam reverendum dominum Michaelem Polgár neo-academicum moribus optimis praedicam et honestis testimoniis ornatum, postquam ab ecclesia H[ód]M[ező]Vásárhelyiensi [p. 4.] legitimam habuisset vocationem in synodo nostra partiali die 25-o Maii 1812. H[ód]M[ező]Vásárhelyiensi celebrata secundum tenorem instructionis a v[enerabili] superintendencia 1811 emanatae ex summis theologiae capitibus lingvis item orientalibus, Hebraica aequae Graeca et historia ecclesiastica diligenter a nobis examinatum et approbatum. Jurmentoque adstrictum reservatis ad confirmationem publicam superintendentialem reservandis, sacro ordini legitimorum verbi divini ministrorum adnumeratum fuisse, et ad verbum Dei docendum, sacramentaque administrande communi reverendorum d[ominorum] assessorum suffragio solemniter emissum esse. Super cuius rei veritate pro congrua, quorum interest notitia praesentes exhibet sub authentico venerabilis tractus nostri Békésiensis sigillo usuali roboratas litteras testimoniales. H[ód]M[ező]Vásárhelyiensi die 26-a Maii 1812.

L. S. Andreas Kiss v[erbi] d[ivini] minister H[ód]M[ező]Vásárhelyiensis et senior

[p. 5.] Ego infrascriptus legitime ab ecclesia HódMezőVásárhelyiensi vocatus et a venerabili tractus Békésiensi seniore adm[odum] reverendo d[omi]no Andrea Kiss publice examinatus et ordinatus promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum. H[ód]M[ező]Vásárhelyiensi die 25-a Maii 1812.

Michael Polgár m[anu] pr[opria] v[erbi] d[ivini] minister.

Ego infrascriptus legitime ab ecclesia Szentesiensi vocatus tunc temporis venerabili tractus Békésiensi seniore adm[odum] reverendo d[omi]no Andrea Kiss antea vero publice ordinatus a ven[erabili] superintendencia Cis-Danubiana

promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum. Szentesi d[ie] 1-a Mart[i]i 1814.

Michael Dobosy m[anu] p[ropria] v[erbi] d[ivini] minister.

Ego infrascriptus legitime ab ecclesia FeketeGyarmathiensi a[nn]o 1810 vocatus et a v[enerabili] tractus Békésiensi seniore admodum reverendo d[omi]no Francisco Gyarmathi Vésztőini examinatus et ordinatus promitto me fidelem in omnibus punctis in mea functione ministeriali futurum. H[ód]M[ező]Vásárhelyi d[ie] 12. Octobris 1814. Seniore Andrea Kiss.

Nicolaus Szirbik m[anu] p[ropria] p[ro] t[empore] v[erbi] d[ivini] minister Ecclesiae Doboziensis.

Ego Josephus Szentesi Nagy ad ministerium sacrum legitime ab ecclesia Ötsödiensi tamquam capellanus vocatus et mox a venerabili consistoria tractuali examinatus et ordinatus, hisce testatum facio me legibus et constitutionibus ecclesiasticis fideliter obtemperatum et superioribus tractus huius Békésiensi debitam obedientiam semper et ubique praestitutum. In cuius fidem et certitudinem nomen meum ut superius videre est manu mea descripsi et exposui d[ie] 15-a Julii 1817.

Josephus Szentesi Nagy m[anu] p[ropria] p[ro] t[empore] capellanus Ötsödiensis.

[p. 6.] Ego Stephanus Asztalos ad ministerium sacrum legitime ab ecclesia Békésiensi vocatus et mox a venerabili consistorio tractuali examinatus et ordinatus, hisce testatum facio me legibus et constitutionibus ecclesiasticis fideliter obtemperatum et superioribus tractus huius Békésiensi debitam obedientiam semper et ubique praestitutum. In cuius fidem et certitudinem nomen meum ut superius videre est, manu mea descripsi et exposui d[ie] 15-a Julii 1817.

Stephanus Asztalos m[anu] p[ropria] v[erbi] d[ivini] m[in]ister Békésiensis.

Ego Franciscus Tóth ad ministerium sacrum legitima ab ecclesia H[ód]M[ező]Vásárhelyiensi vocatus et mox a venerabili consistorio tractuali examinatus

et ordinatus hisce testatum facio, me legibus et constitutionibus ecclesiasticis fideliter obtemperaturum et superioribus tractus huius Békésiensis debitam obedientiam semper et ubique praestitutum. In cuius fidem et certitudinem nomen meum ut superius videre est, manu mea descripsi et exposui die 15-a Julii 1817.

Franciscus Tóth m[anu] p[ropria] v[erbi] d[ivini] minister
H[ód]M[ező]Vásárhelyien[sis].

Ego Johannes Czafalvi ad minsiterium sacrum legitima ab ecclesia M[énes]Gyarakiensi vocatus et mox a venerabili consistorio tractuali examinatus et ordinatus hisce testatum facio me legibus et constitutionibus ecclesiasticis fideliter obtemperaturum et superioribus tractus huius Békésiensis debitam obedientiam semper et ubique praestitutum. In cuius fidem et certitudinem nomen meum ut superius videre est, manu mea descripsi et exposui die 14-a Aprilis 1819.

Johannes Czafalvi m[anu] pr[opri]a v[erbi] d[ivini] minister
M[énes]Gyarakiensis.

[p. 7.] Én, alább kinevezett, meghívattatván, és be is állíttatván a gyomai ekklezsiába rendes prédikátornak, minekután ezen prédikátorságra való választásom és meghívattatásom a gyomai ekklezsiába a vidékbeli ven[erabilis] consistorium által a szokott megvizsgáltatás után a mai napon helyben hagyódott, és megerősített volt. Fogadom, hogy ezen vidékbeli sz[ent] társaságnak rendtartásaihoz és intézeteihez magamat alkalmaztatni kötelességemnek esmérem. A vidék esperestje és consistoriuma eránt illendő tisztelettel és engedelmességgel leszek, és hivatalom minden részeinek illendően megfelelni telyes tehetségem szerint igyekezem.

Vésztőnn d[ie] 2. Aug[ust]i 1820.

Dávidházi Sámuel m[aga] k[ezével] gyomai prédikátor.

Én, alább kinevezett, meghívattatván, és be is állíttatván a h[ód]m[ező]-vásárhelyi szent ekklezsiába rendes prédikátornak, minekután ezen rendes prédikátorságra való választásom és meghívattatásom a h[ód]m[ező]vásárhelyi szent ekklezsiába a vidékbeli venerabile consistorium által a szokott megvizsgáltatás után a mai napon helyben hagyódott, és megerősített volt. Fogadom, hogy ezen vidékbeli szent társaságnak rendtartásaihoz és intézeteihez magamat alkalmaztatni kötelességemnek esmérem. A vidék esperestje és consistoriuma eránt illendő

tisztelettel és engedelmességgel leszek, és hivatalom minden részeinek illendően megfelelni telyes tehetségem szerint igyekezem.

Vésztőn augusztus hónapnak 2-dik napján 1820.

Dorka Illyés m[aga] k[ezével] h[ód]m[ező]vásárhelyi prédikátor.

Én, alább megnevezett, a canonok értelméhez képest meghívattatván, és be is állíttatván a militaris debellatsai ref[ormáta] ekkléziába rendes prédikátornak, minekutánna ezen meghívattatásom és beállítatásom a vidékbeli consistorium által hejbehagyatott, és megerősített, rendes megválasztásom után fogadom, hogy ezen vidékbeli sz[ent] társaságnak felsősége eránt mindenkor illendő tisztelettel és engedelmességgel leszek, és felvett hivatalomnak megfelelni [p. 8.] az egyházi törvények szerint teljes tehetségem szerint igyekezem.

Írtam K[örös]Tarcán 1821. augustus 2-kán.

Keczeli Sándor militaris debellátsai préd[ikátor] m[anu] pr[opria].

Én, alább megnevezett, a cónonok értelmekhez képest meghívattatván, és be is állíttatván a köröstarcsai r[e]f[ormá]ta ekkléziába rendes prédikátornak, minekutánna ezen meghívattatásom és beállítatásom vidékbeli consistorium által helybe hagyatott, és megerősített, rendes megvizsgáltságom után, fogadom, hogy ezen vidékbeli szent társaságnak felsősége eránt mindenkor illendő tisztelettel és engedelmességgel leszek, és felvett hivatalomnak megfelelni az egyházi törvények szerént teljes tehetségem szerént igyekezem.

Írtam K[örös]Tartsán 1821. Aug[ust]i 2-kán.

Szabó Mihály k[örös]tarcsai pr[édi]kátos m[anu] pr[opria].

Én, alább megnevezett, a cónonok értelmekhez képest meghívattatván, és be is állíttatván az ötsödi r[e]f[ormá]ta ekkléziába káplánnak, minekutánna ezen meghívattatásom és beállítatásom a vidékbeli consistorium által helybe hagyatott, és megerősített, rendes megvizsgáltságom után, fogadom, hogy ezen vidékbeli szent társaságnak felsősége eránt mindenkor illendő tisztelettel és engedelmességgel leszek, és felvett hivatalomnak megfelelni az egyházi törvények szerént teljes tehetségem szerént igyekezem.

Írtam K[örös]Tartsán 1821. auguszt[us] 2-án.

Segesvári Mihály m[aga] k[ezével] ötsödi káplán.

Én, alább megnevezett, a cónonok értelméhez képest meghívattatván, és be is állíttatván a lieblingi r[e]f[ormá]ta ekklezsiába rendes prédikátornak, minekutánna ezen meghívattatásom és beállíttatásom a vidékbeli consistorium által helybe hagyattatott, és megerősített, rendes megvisgáltatásom után, fogadom, hogy ezen vidékbeli sz[ent] társaságnak felsősége eránt mindenkor illendő tisztelettel és engedelmességgel leszek, és felvett hivatalomnak [p. 9.] megfelelni az egyházi törvények szerént tellyes tehetségem szerént igyekezem.

Írtam K[örös]Tartsán 1821. augusztus 2-dikán.

Glöckner Jakab m[anu] pr[opria] lieblingi pr[édi]k[á]t[o]r.

Én, alább megnevezett, a debreczeni ref[ormáta] collégiumban elébb poesis tanítóságát, majd az encyclopaedians chursus latt a 2 esztendő s deákok praesességét, végre 1816-ban seniorságot viselvén, ezeknek végeztével a göttingai academiában (Georgia Augusta) egy esztendőt töltvén 1818-ban a füzesgyarmati ekklezsiábann (hová még académiára lett menetelem előtt hazámfjainak közös kívánsága által meghívattattam) prédikátorságomat elkezdtem 1817-ben a Madarason tartott tractualis gyűlésen, mikor még a nagy tiszteletű nagykunsági egyházi vidékhez tartozott ez az ekklezsia. Megvisgáltattam, s a prédikatori szent hivatalra kibocsáttattam. 1818-ban fő tisz[teletű] superintendens, Benedek Mihály úr által fel is szenteltetem, s azolta 22-dik éve mióta itt helyben viselem ezen szent hivatalt. Emlékezetnek okáért ide jegyztem fel e kevés sorokat.

Füzesgyarmaton, szeptember 16-dikán 1839.

Gacsári István m[aga] k[ezével] füzesgyarmati prédikátor.

Én, alólír[o]tt iskolai pályámat végeztem a debreczeni collegiumban, honnan 1814-dik esztendőben a veresmarti iskola rektorságra Baranyába mentem. Itt 3 esztendő múlva végezvén 1817-dik esztendő tavaszán Pesten a superintendentalis consistorium előtt – vagyis az e[r]re rendeltetett deputatio előtt – papi censurát adtam, melyről való bizonyáslevelet magamhoz vévén mentem Bétsbe, innen karátsonra visszajövé, és annak módja szerént conferáltatván a mányi ekklezsiába – hol a pap azelőtt meghalt – káplánnak alkalmaztattam. Szüleim látogatása végett Ötsödre jövé, itt káplánnak marasztottam, hol 3 esztendőt töltve 1821-dik esztendő tavaszán virágvasárnapkor a szentandrásai ekklezsiába kaptam hivatalt, hol mai nap is szolgálom mint prédikátor. Ezeket ide emlékezet okáért jegyztem.

Nagy Sándor m[aga] k[ezével] szentandrásai prédikátor.

[p. 10.] Én, alább megnevezett, végeztvén 1822-ben a debr[eceni] collegiumban iskolai pályámat, s majd Bécsbe, s Olaszországba tett utazásomból (meglévén ekkor tiltva a németországi egyetemekbe menetel) visszaérkezvén, 1824-ben a békési ref[ormáta] ekkleziába a prédikátori hivatal folytatására kibocsáttattam, majd azután ugyanazon évben, ugyanazon ekkleziá által rendes prédikátorrá elválasztatván miután 1825-ben elébb a békési n[agy]t[iszteletű] egyházvidék gyűlésén K[örös]Ladányban, később a főtiszteletű tiszántúli kerületi gyűlésen, Debreczenben a prédikátorságra szükséges tudományokból megvizsgáltattam volna, az említett szent hivatal viselésére feleskettetem, s szenteltetem. Mit is emlékezet okáért ide feljegyeztem Békésen szept[ember] 13-án [1]839.

Elekes András m[aga] k[ezével].

Én alább megnevezett, elébb ugyan a nagytiszteletű egyházmegyének 1828-ik évben Körösladányban, később pedig a tiszántúli főtiszteletű egyházi kerületnek Debreczenben 1828-ik évben tartott gyűlésiben minden papi hivatalhoz megkívántató tudományokból – ó- és új testamentomi s más élő nyelvekből – megvizsgáltatván, s a papi szent hivatalnak folytatására egész ünnepélyességgel fölhatalmaztattak, s felszentelvén minden e szent hivatalnak a p[üspök]makai reformáta keresztyén gyülekezetben, mellybe 1828-ik évben hívtam meg, s állítottam be rendes lelkipásztornak tizenkettődik évét folytatnám. Nevemet emlékezet okáért a könyvbe bejegyeztem.

P[üspök]Makón 7-a Sept[embris] 1839.

Juhász Antal m[aga] k[ezével] p[üspök]makai lelkipásztor.

Alól megnevezett, a túl a tiszai főtiszteletű superintendentia consistoriuma által az 1828-k év augusztusa 10-n a papi hivatal folytatására szükséges tudományokból megvizsgáltatván, s annak viselésére annak rendi szerént felhatalmaztatván a dobozi ref[ormáta] ekkleziá lelkipásztorává meghívattattam 1832-ben ápr[ilis] 22-a, mely hivatalt az ekkleziái nagytiszteletű felsőbbség kegyes engedelmével elfogadván, azt felszentelésemkor adott esküm hív megőrzése mellett jelenleg is viselem.

Dobozon szept[ember] 11. 1839.

Tatár Ferencz m[aga] k[ezével] ref[ormáta] lelkipásztor.

Én lejjebb névvel nevezett, miután a hevesi és nagykunsági nagy[tiszteletű] e[gyház]vidék keblében jelesen a kisújszállási és mezőtúri ekk[ézsi]ákban segéd prédikátori állapotban több éveket eltöltöttem volna, az 1836-dik évi nov[ember] 1-én a békés-bánáti n[agy]t[iszteletű] e[gyház]vidék keblébe – név szerént a m[ező] sámsoni kisded gyarmat[?] ekk[ézsi]ába – az ekk[ézsi]ai fennálló canonok értelméül következtéb[en] rendes lelkipásztornak meghívattattam. Miután a nevezett ekk[ézsi]ában két és fél évet eltöltenék, az időben a Gy[ula]Vári ekk[ézsi]ába hívattattván rendes prédikátornak, a n[agy]t[iszteletű] e[gyház]vidéktől el is rendeltettem 4-dik ápril[is] 1839 H[ód]M[ező]Vásárhelyen, és azóta mint minden törvények alá ajánlott, azokat engedelmességgel lelkiozméretesen betöltendő prédikátori hivatalomat folytatom.

Gyulaváriban 10-dik szept[ember] 1839.

Tóth Dániel m[aga] k[ezével].

[p. 11.] Hogy ki voltam, és ki vagyok, erről több rendbeli írások tesznek tanúbizonyosságot.

Makai István prédikátor M[ező]Berényben.

Alól ír[o]tt, a debreczeni anyaoskolában végezvén tanulásomat 1827-ben tavasszal Szentesre mentem iskolai rektornak, mely hivatalban 3 esztendő eltöltvén, német szó[t] tanulni, s tapasztalás végett Bétsbe mentem. Onnan lett hazajövetelem után ötsödi káplán voltam 3 esztendeig, mely hivatalba 1835-ben lett kibotsáttatásom után állottam be. 1836-ban tavasszal az ötsödi ref[ormáta] ekk[ézsi]a rendes prédikátornak hívtott, mely hivatalt elvállalván, ugyanazon évben aug[usztus] 10-dikén rendes prédikátorságra felszentelttettem Debreczenben.

Írtam Ötsödön szept[ember] 12-ke [1]839.

Juhász Benjámin m[aga] k[ezével] lelkipásztor.

6. Idegen szavak és kifejezések jegyzéke

accuratio = pontosság
assessor = tanácsbíró
bugyor, butyor = batyu
c. r. = címlap recto
canonica visitatio = egyházlátogatás
causa = per, ügy
censál = megvizsgál, vizsgáztat
circumstantia = körülmény, helyzet
coleda = önkéntes egyházadó
collecta = adomány
committál = megbíz, meghatalmaz
compareál = megjelenik, előáll
complanál = megbékéltet, kiegyezik
computál = kiszámít
concessa = engedély
congregatio = kisgyűlés, csökkentett létszámú egyházmegyei gyűlés
compositál = kibékül
conscriptio = összeírás
conservál = megőriz
consilium = helytartótanács rövid megnevezése
consistorium = egyházmegyei/egyházkerületi tanács
conventio = megegyezés
convocál = összehív
copulatio = házasság, esketés
cubulus = köböl
cum lucro = haszonszerzés céljából, nyereséggel
cumulus = kazal, boglya
curator = gondnok
currens = körlevél
currentál = körbead, köröztet (levelet)
currus = szekér
decidál = ügyet lezár
denarius = dénár
depositio = büntetés, papi hivataltól való megfosztás
deputatio = küldöttség, bizottság
deutri punctum = vallatási pontok, kérdőpontok itt: jegyzőkönyv, jegyzőkönyvi kivonat
diarium = napló, jegyzőkönyv
difficultás = nehézség, bajosság

dispensatio = felmentés
dissensio = viszály, nézeteltérés
diurnum = napidíj
expressus = küldött, követ
exoperál = kieszközöl, kieszel
facultál = lehetőséget ad
falcatus = kaszás
floreus Germanicalis = német forint
floreus Rhenensis = rajnai forint
floreus tractilis = vonás forint
floreus Ungaricalis = magyar forint
fol. = folio
frumentum = búza
funeratio = temetés
generalis = generális zsinat, egyházkerületi gyűlés
impediál = megakadályoz
in facie loci = helyszínen, helyben
inprotocollál = jegyzőkönyvez, jegyzőkönyvbe vesz
inspectio = ellenőrzés
inspector = felügyelő, tankerületi felügyelő
instantia = kérvény, beadvány
investigál = megvizsgál
káplán = beosztott lelkész, segédlelkész
kecze = fenékháló
legumentum = bab
libra = font (súlymértékegység)
ligna perpetua = tűzifa szükség szerint
lucrummal = haszonnal
máriás = pénznem
metreta = véka
modius = gabonamérték
nobilital = nemességet adományoz
oka = űr- és súlymérték
ordinarium stolare = szertartásokért járó jövedelem
ordinarius prédikátor = megválasztott lelkész
papi censura = lelkészi vizsga
partiale halott = egyszerű temetés
partialis = parciális zsinat, egyházmegyei gyűlés
partialis synodus = egyházmegyei gyűlés
perpetua coquia = rendszeres koszt
piscina = halastó

porcus = disznó, sertés
praebenda = illeték, javadalom
praesidium = elnökség, elnöklés
prandium = étkezés
pretio = felbecsül, megállapít
pretium = ár, bér, díj
pristinus = előző
prohibeál = tilt, megtilt
projectál, proiectál = tervez, tervbe vesz
pronotarius = aljegyző
prosenior = alesperes
proventus = jövedelem
poltura = váltópénz fajta
quartale = fertály (űrmérték)
recognitio = elismervény
rector = tanító, elsőtanító
salarium = fizetés, díjlevél
sata = vetés
scissio = szakadás
senior = esperes
sententia = ítélet, végzés
solutio = fizetés, kereset
subministratio = segítség, beszolgáltatás
submittál = beküld, elküld
subscribál = aláír
subscriptio = aláírás
subtrahál = kivon
superintendens = református püspök
superintendentia = református püspöki hivatal
synatlás = zsinat tartása
synodus = zsinat, gyűlés
tractus = egyházmegye
transigál = dönt, végez, végrehajt
triticum = búza
unanimiter = egyhangúlag
ut alibi = úgy mint másutt
vacantia = hiány, üresedés
venerabile = tiszteletreméltó
viaticum = útiköltség
violentia = hatalmaskodás

7. Felhasznált szakirodalom

BAK, 2000

BAK Borbála, *A XVI–XVIII. századi magyar nyelvű források kiadásának kérdései*, Fons, VII(2000/1), 91–137.

BARÁTH, 2016

BARÁTH Béla Levente, *Az I. Carolina Resolútiótól a türelmi rendelethez* = GÁBORJÁNI SZABÓ Botond (szerk.), *Egyházak és egyházpolitika Magyarországon és Erdélyben a 18–19. században*, Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények, 2016 (A Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények kiadványai), 11–16.

BARCSA, 1908

BARCSA János, *A Tiszántúli Ev. Ref. Egyházkerület története*, 2. köt. 1711–1822, Debrecen, Debrecen szabad kir. város Könyvnyomda Vállalata, 1908.

BARTH, 2017

BÁRTH János, *Bácskai magyar reformátusok a XIX. század elején*, Topolya, Vajdasági Magyar Helytörténeti Egyesület, 2017.

BENDA, 1974

BENDA Kálmán, *A Magyar Országgyűlési Emlékek sorozat 1607–1790 közötti részének szerkesztési és forrásközlési szabályzata*, Századok, 108(1974), 436–475.

BOROVSKY, 1896

BOROVSKY Samu, *Csanád vármegye története 1715-ig*, I. kötet *A vármegye általános története*, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1896.

BUZOGÁNY, 2001

BUZOGÁNY Dezső, *Erdélyi református zsinatok iratai*, Kolozsvár, Erdélyi Református Egyházkerület, 2001 (Erdélyi református egyháztörténeti adatok, 1.)

BUZOGÁNY – ŐSZ, 2017

BUZOGÁNY Dezső – ŐSZ Sándor Előd, *A bunyad-zarándi református egyházközösségek történeti katasztere 3. Marosnémeti-Zejkfalva*, Kolozsvár, Erdélyi Református Egyházkerület, 2017 (Erdélyi Református Egyháztörténeti Adatok 2-3.).

DÁNÉ, 2014

DÁNÉ Veronka, *„Hogy összes örökösüket... mindenki becsülje.” Bethlen Gábor protestáns(?) lelkészutód nemesítéséről* = DÁNÉ Veronka, SZABADI István (szerk.), *„Eklézsiáknak,*

egyházi szolgálóknak egyetlenegy dajkája” *Tanulmányok Bethlen Gábor egyházpolitikájáról*, Debrecen, Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, 2014, 59–74.

DEBRECENI EMBER, 2009

DEBRECENI EMBER Pál, *A magyarországi és erdélyi református egyház története*, ford. Botos Péter, Sárospatak, Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye, 2009.

DUSNOKI-DRASKOVICH, 2000

DUSNOKI-DRASKOVICH József, *Bél Mátyás és Békés vármegye felfedezése* = DUSNOKI-DRASKOVICH József, *Nyitott múlt. Tanulmányok, történetek Gyuláról Békés vármegyéről és a fordított világról*, Gyula, Békés Megyei Levéltár, 2000 (Gyulai füzetek, 12.), 138–185.

ERDMANN, 2002

ERDMANN Gyula (szerk.), *Doboz*, Budapest, Száz Magyar Falu Könyvesháza, 2002.

GILICZE – PÁL, 2002

GILICZE János – PÁL Lászlóné Szabó Zsuzsanna, *Város a Maros mentén: Makó története a források tükrében*, Szeged, Csongrád Megyei Levéltár, 2002 (Tanulmányok Csongrád megye történetéből, 32.).

HEGYI, 2019a

HEGYI Ádám, *Esperesek műveltsége és életmódja a Békési Református Egyházmegyében (1686)1712 és 1774 között* = KISS Réka – LÁNYI Gábor (szerk.), *Hagyomány, identitás, történelem 2019*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye, 2020, 103–118.

HEGYI, 2019b

HEGYI Ádám, *A Körös-Maros Közi Szent Társaság egyházigazgatása 1731 és 1821 között*, Délvidéki Szemle, VI(2019/1), 5–19.

HOLL, 2004

HOLL Béla, *A váci püspöki egyházlátogatási jegyzőkönyvek protestáns vonatkozású bejegyzései a 18. században*, Budapest, METEM, 2004 (METEM-könyvek, 48.)

HÖRK, 1892

HÖRK József, *A reformátusok konventje*, Protestáns Egyházi és Iskolai Lapok, 35(1892/26), 376.

IMRE, 1984

IMRE Mihály, *A város művelődéstörténete a XVIII. századig = Hódmezővásárhely története*, főszerk. SZABÓ Ferenc, I. *A legrégebb időkől a polgári forradalomig*, Hódmezővásárhely, Hódmezővásárhely tanácsa, 1984, 623–678.

IMRE, 2012

IMRE Mihály, *Küzdelem a fiziko-teologizmus örökségével – Szőnyi Benjámint elfeledett öregkori műve (Istennek Trombitája..., 1790–91)* = IMRE Mihály, *Az isteni és emberi szó párbeszéde*, Sárospatak, Hernád, 2012 (Nemzet, egyház, művelődés, 7.), 339–432.

IVANYOS, 1982

IVANYOS Lajos, *A magyarországi református egyház levéltárügye a reformációtól 1715-ig*, Levéltári Szemle, 32(1982/1), 141–168.

KÁLVIN, 2010

KÁLVIN János, *A Zsidókhoz írt levél magyarázata*, Budapest, Kálvin, 2010 (Református egyházi könyvtár. Új folyam, 3.)

KIS, 1992

KIS Bálint, *A belvéciai vallástételt követő Békés-bánati egyházi vidék vallási, polgári, tudomány és földleírás történeteinek emléke* = GILICZE László – KORMOS László (közread.), *A Békési-Bánati Református Egyházmegye története (1836)*, Békéscsaba – Szeged, Csongrád Megyei Levéltár – Békés Megyei Levéltár, 1992 (Dél-alföldi évszázadok, 5.), 51–292.

KISS, 1878

KISS Kálmán, *A szatmári reform. egyházmegye története*, Kecskemét, Tóth László, 1878.

KISÉRY – SZABADI, 2002

KISÉRY Zsuzsanna – SZABADI István, *A beregi református egyházmegye jegyzőkönyvei 1593–1753*, Debrecen, tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltár, 2002 (Editiones Archivi Districtus Reformatorum Transibiscani, XII.)

KÓSA, 2008

KÓSA László, *A gyulai református egyház története*, Gyula, Békés Megyei Levéltár, 2008 (Gyulai füzetek, 17.)

KOVÁCS, 2011

KOVÁCS József, *Visitatio canonica a gyulai plébánián (1715–1993)*, Szeged, Gerhardus, 2011 (Szeged-csanád megyei egyházi könyvtár, 1.)

KÖBLÖS, 2016

KÖBLÖS József, *Exmisszió, ordináció, konszekráció. A lelkészi hivatal elnyerésének lépései a Dunántúli Református Egyházkerületben a XVII–XVIII. században*, Acta Papensia, XVI(2016/1-2), 63–156.

LABÁDI, 2014

LABÁDI Lajos, *Kiss Bálint élete és munkássága (1772-1853) = Kiss Bálint református lelképásztor élete és munkássága (1772 – 1853). A Kiss Bálint Tudományos Emléknap előadásai, Szentes, 2014. március 21.*, szerk. LABÁDI Lajos, Szentes, Kiss Bálint Református Általános Iskola, 2014, 7–22.

MOLNÁR, 1989

MOLNÁR Ambrus, *A tiszántúli református falusi társadalom forrásairól* = ERDMANN Gyula (szerk.), *Kutatás, módszertan. Konferencia, Gyula, 1987. augusztus 27-28.*, Gyula, Békés Megyei Levéltár, 1989, 328–333.

MOLNÁR, 1995

MOLNÁR Ambrus, *A református egyházszervezet és önkormányzat áttekintése*, Theológiai Szemle, 38(1995/5), 269–274.

NAGY – Cs. SZABÓ, 2000

NAGY László – Cs. SZABÓ István, *A Békési Református Egyházmegye múltja és jelene* = HAVASSY Péter (szerk.), *Világnak világa. Egyházak a Körösök vidékén*, Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 2000, 42–65.

OBORNI, 2000

OBORNI Teréz, *A kora újkori latin nyelvű forrásszövegek kiadásáról*, Fons, VII(2000/1), 67–75.

ŐSZ, 2014

ŐSZ Sándor Előd, *Bibliotheca Calviniana Transylvanica*, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület – Erdélyi Református Egyházkerület, 2014 (Erdélyi református egyháztörténeti füzetek, 21.).

RÁCZ, 1875

RÁCZ Károly, *Értesítvény a reformátusok ménes-gyoroki gyülekezetéről az 1874/5-ik évre*, Sárospatak, Steinfeld Béla, 1875.

RÁCZ, 1880

RÁCZ Károly, *A zarándi egyházmegye története*, Arad, Réthy nyomda, 1880.

RAVASZ, 1991

RAVASZ László, *Az Újszövetség magyarázata*, II. kötet *Pál apostol levelei, A Zsidókhoz írt levél, A "közönséges" levelek, Jelenések könyve*, Budapest, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1991.

REIZNER, 1892

REIZNER János, *Makó város története*, Szeged, Makó város, 1892.

RÉVÉSZ, 1860

RÉVÉSZ Kálmán, *Az 1791. évben Budán tartott nemzeti zsinatban hozott egyházi kánonok*, Sárospataki Füzetek, (1860/4), 58–97.

RMNY

Régi magyarországi nyomtatványok 1473 –, összeáll. BORSA Gedeon, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971–

SIPOS, 2014

SIPOS Gábor, *Jobbágy papok? Tűnődések az erdélyi református lelkészcsaládok 17. századi jogállásáról* = DÁNÉ Veronka, SZABADI István (szerk.), „Eklézsiáknak, egyházi szolgálóknak egyetlenegy dajkájá” *Tanulmányok Bethlen Gábor egyházpolitikájáról*, Debrecen, Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, 2014, 75–84.

SPRENGER – WALLON, 1971

SPRENGER Mária – WALLON Emma (sajtó alá rend.), *Acta Cassae Parochorum. Egyházmegyék szerint besorolt iratok. 3. füzet. Székesfehérvári, kalocsai, csanádi és győri egyházmegye 1733 – 1779, Művészettörténeti adatok*, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatócsoport, 1971 (A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának forráskiadványai, VII.)

SOÓS, 2000

SOÓS István, *Javaslatok az újkori magyarországi latin és német nyelvű források kiadására*, Fons, VII(2000/1), 81–89.

STEWART, 2012

Roberta STEWART, *Plautus and Roman Slavery*, Oxford–Malden, Wiley-Blackwell, 2012.

SZABADI, 2013

SZABADI István, *A szilágyi (kerasznai) egyházmegye és az erdélyi egyházkerület kapcsolata a 18. században*, Egyháztörténeti Szemle 14(2013/4), 31–37.

SZAKÁLY, 1993

SZAKÁLY Ferenc, *A török kiűzésétől a Rákóczi-szabadságharc végéig = Makó monográfiája, 4. köt. Makó története a kezdetektől 1849-ig*, szerk. BLAZOVICH László, Makó, Makó város, 1993, 270–295.

SZATMÁRI, 2004

SZATMÁRI Judit, *Református egyházkerületi protokollumok a Dunamelléken – az 1700-as évek kevéssé ismert forrásai*, Népi vallásosság a Kárpát-medencében, 6(2004/1), 83–98.

SZÁZADOK, 1920

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT, Részletes utasítás az újkori történeti források kiadására, Századok, 53(1919/1920), melléklet, 12–22.

SZEKERNYÉS, 2013

SZEKERNYÉS János, *A magyarság emlékjelei a Bánságban*, Temesvár, HangArt, 2013.

SZENTPÉTERI KUN, 1948

SZENTPÉTERI KUN Béla, *A magyarországi református egyház külső rendje*, Budapest, Magyar Református Egyház, 1948.

SZEREMLEY, 1890

SZEREMLEY Samu, *Szőnyi Bénéámin és a hódmezővásárhelyiek 1717–1794*, Budapest, Hornyánszky Viktor, 1890.

SZIRBIK, 1979

SZIRBIK Miklós, *Makó városának leírása 1835–1826*, Makó, Makó Város Tanácsa, 1979.

SZÖLLŐSI, 2000

SZÖLLŐSI Antal, *A makói református egyház története*, Makó, Szirbik Miklós Társaság, 2000.

TAKÁCS, 2001

A szentesi református eklezsia története 1700–1825, közread. TAKÁCS Edit, Szentes, NKA, 2001, [elektronikus dokumentum], <http://www.szentesinfo.hu/cd/eklezsia/>

TÓTH, 1894

TÓTH Sámuel, *Adalékok a Tiszántúli Ev. Reformált Egyházkerület történetéhez, 1. füzet. A Tiszántúli Ev. Ref. Egyházkerület legrégebbi jegyzőkönyvéből 1568–1765-ig*, Debreczen, Városi Nyomda, 1894.

TÓTH, 1964

TÓTH Endre, *A tiszántúli egyházkerület igazgatásának és az esperesi egyházlátogatásának rendje 1762-ből*, Debrecen, Debreceni Református Theológiai akadémia, 1964.

TÓTH, 2015

TÓTH Levente, *Református egyháztörténeti kutatások Erdélyben 2003–2013 között* = PÉNTEK János, SALAT Levente, SZIKSZAI Mária (szerk.), *Magyar tudományosság Romániában 2003–2013 között*, 1. köt. Kolozsvár, MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság, 2015, 201–221.

UGRAI, 2004

UGRAI János, „Kis világnak világos kis tüköre.” *Északkelet-magyarországi református lelkészek önéletrajzi nyilatkozatai 1807–1808-ból*, Debrecen, Hernád, 2004 (Nemzet, egyház, művelődés, 2.).

ZOVÁNYI, 1904

ZOVÁNYI Jenő, *Adatok a 18. század első felében tartott református konventek történetéhez*, Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár, III(1904), 24–39.

ZOVÁNYI, 1939

ZOVÁNYI Jenő, *A Tiszántúli Református Egyházkerület története*, 1. köt. Debrecen, Nagy Károly, 1939.

8. Levéltári források

HÓRE

Hódmezővásárhely-Ótemplomi Református Egyházközség

I.180.b.

Jegyzőkönyvek

2. kötet Presbiteri jegyzőkönyv 1757–1795 (1831)

MBRE

Makó-Belvárosi Református Egyházközség

I.250.b.

Jegyzőkönyvek.

1. kötet Presbiteri jegyzőkönyv omniáriummal (1675) 1787–1812

MNL OL

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár

Helytartótanácsi Levéltár

C 76 Departamentum religionare Augustanae et Helveticae confessionis 1783–1848

TLN

Történelmi Levéltár Nagybecskerek (Istorijski Arhiv Zrenjanin)

Zbirka crkventh matičnih knjiga reformatska crkvena opština Novi Itebej

1. kötet Házassági, halotti és keresztelési anyakönyv omniáriummal 1787–1812

TRKEL

Temesvári Római Katolikus Egyházmegye Levéltára

Csanádi püspökség iratai

Conscriptio ecclesiarum et parochiarum Romano-Catholicarum Diocesis Csana-diensis in cottu Aradiensi 1778.

TtREL

Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára (Debrecen)

I.1.

Püspöki Hivatal iratai

- a) Egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek.
- 2. kötet Egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyv 1567–1765
- 3. kötet Egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyv 1736–1759

- s) Egyházlátogatási iratok

- 8. Iratok, jegyzőkönyvek 1733–1865

I.29.

Békés-bánáti egyházmegyei iratai

- a) Jegyzőkönyvek

- 1. kötet Közgyűlési jegyzőkönyv (1712–1778) omniáriummal 1696–1809
- 2. kötet közgyűlési jegyzőkönyv 1787–1829

- c) Esperes által külön kezelt iratok

- 14. doboz Esperesi hivatal, teendő, jogkör 1787–1884
- 15. doboz Tiszántúli egyházkerület: szervezet, tisztikar 1794–1904

- f) Felsőbbhatósági körlevelek

- 1. kötet Felsőbbhatósági rendeletek 1606–1768

- h) Egyházlátogatási jegyzőkönyvek

- 1. doboz Egyházlátogatási iratok 1786–1843

- k) Özvegy, árva és lelkészi nyugdíjintézet iratai

- 1. kötet Özvegy, árva és lelkészi nyugdíjintézet jegyzőkönyve (alapszabály) 1790–1908

- m) Számadási iratok

- 2. doboz Egyházmegyei pénztár számadási könyvei 1798–1927
- 4. doboz Egyházmegyei pénztár számadási mellékletei 1793–1856

- o) Igazgatási iratokhoz segédletek

- 1. dosszié Esperesi napló 1816–1862.

9. Név- és helymutató¹³⁴

- Abonyi András 34, 37, 50
Ábrahám György 34, 84
Adea lásd Ágya
Ágya 6, 17, 28, 29, 34, 39, 40, 41, 42, 43, 52, 53, 56, 61, 67, 71, 77, 85, 101, 108, 109
Algyó 6, 15, 17, 21, 25, 32, 34, 37, 45, 50, 52, 62, 77, 83
Almási Mátyás 26, 34, 39, 92
Apafi Mihály 47
Asztalos István 113
Bagamér 49
Balai Kata 42, 84
Bálint Gergely 35
Balogh István 21, 34, 83
Balog János 35, 45, 86
Balogi Gergely 23, 34, 44, 51, 54, 88
Balogi György 35
Balogi Márton 34
Balsai István 26, 87
Banga Anna 21, 34, 37, 83
Barta Sándor 35, 44, 57, 83
Bartha József 35, 46, 56, 100, 102, 105
Báthori Gábor 47
Bécs 19, 117
Bécsi János lásd Becsi János
Becsi János 21, 34, 83, 84
Békés 17, 20, 21, 25, 26, 28, 34–39, 42, 43, 50, 51, 53, 56, 57, 64, 76, 81, 83, 84, 90, 92, 93, 95, 102, 105, 106, 108, 109, 110, 113, 117
Békéssámson 118
Békésszentandrás 6, 17, 28, 29, 33, 36, 41, 42, 43, 44, 52, 54, 73, 89, 105, 108, 110, 116
Bélási István 87
Belgrád 22, 86, 87
Bélzerénd 6, 17, 28, 35, 37, 38, 39, 42, 44, 51, 52, 55, 56, 105
Bende Szabó András 24, 35, 42, 89
Benedek Mihály 116
Beograd lásd Belgrád
Bethlen Gábor 47
Beretzk Péter 59
Berei István 35, 40, 61, 110
Berhidai János 23, 35, 37, 40, 44, 88, 93
Bíró Gáspár 84
Bíró Mihály 109
Bocskai István 34, 47
Boros István 16, 35, 38, 57, 104
Borossebes 6, 24, 28, 29, 34, 35, 40, 41, 42, 44, 46, 51, 54, 55, 56, 58, 87, 89, 90, 104, 109
Borovszky Samu 15
Bottos Mihály 35, 38, 57
Bökényi János 13, 14, 15, 21, 32, 33, 36, 39, 49, 50
Bósházi János 34, 52
Buda 8, 22, 86
Cetariu lásd Hegyközcsatár
Chişineu-Criş lásd Erdőhegy
Csanádi István 35, 45, 84
Csatár lásd Hegyközcsatár
Czapfalvi János 114
Czeplédi K. Pál 35, 94
Csáki Mihály 35, 60, 110
Császár József 25, 46, 61
Császár Péter 5, 9, 10, 46
Csillag Anna 34, 38, 84
Csókás Erzsébet 38, 45, 87

¹³⁴ Az egységes névalakok megállapításánál a forrásokban használatos névalakot vettük figyelembe, de gyakran előfordult, hogy egy személy többféleképpen is használta a nevét (például: Kuthy – Kut-hi). Ilyen esetekben csak az egyik névalakot vettük fel a mutatóba.

Darótzai János 60
 Daróczy Sándor 36
 Dávid, Szent 49, 50, 87
 Dávidházi János 36, 60, 108, 109
 Dávidházi Mihály 23, 36, 42, 44, 52, 88
 Dávidházi Sámuel 114
 Deák István 97
 Debeljácsa 110, 115
 Debrecen 13, 14, 20, 49, 97, 116, 118
 Debreczeni István 35, 36, 40, 41, 44, 51
 Debreczeni János (rektor) 36, 43, 93
 Debreczeni János (lelkész) 54
 Dékány Anna 35, 45
 Dékány Katalin 83
 Deutsch-Jula lásd Gyula
 Dezső János 107
 Diószegi K. Mihály 36, 42, 93
 Diószegi Sámuel 108
 Dobosy Mihály 113
 Doboz 6, 16, 17, 35, 36, 38, 39, 40, 42,
 43, 45, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 64, 68,
 83, 84, 86, 102, 110, 113, 117
 Dobsa Ferenc 15, 16, 36, 57, 108, 110
 Dobsa Tamás lásd Makai Dobsa Tamás
 Dóra Sebestyén 36, 45, 85
 Dorka Illés 115
 Dömény János 35, 36, 57, 106, 110
 Dömjén János 108
 Dura 36, 46, 88
 Ecsedy Gábor 110
 Égető Erzsébet 34, 84
 Elekes András 117
 Endrédi Sámuel 36, 45, 53, 93
 Erdélyi Sámuel 23, 36, 45, 88, 93
 Erdődi András 53
 Erdődi János 37
 Erdőhegy 6, 17, 26, 36, 38, 40, 51, 52,
 67, 77, 102, 109
 Fábrián Mihály 35, 37, 58
 Fagarasi István 37, 42, 55
 Faragó István 37, 39, 83, 84
 Fás 6, 15, 17, 37, 41, 53
 Fehértó 49
 Feketegyarmat 6, 15, 17, 28, 29, 37, 39,
 40, 42, 44, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 66,
 69, 81, 84, 85, 103, 110, 113
 Ferentzi János 94
 Forgó Miklós 37, 42, 84
 Földesi K. Miklós 37, 42, 94
 Földvári Sz. János 37, 39, 41, 85, 92
 Füredi Mihály 19, 20, 23, 24, 33, 37, 46,
 53, 80, 88
 Füredi Sándor 55, 95
 Füzegyarmat 19, 30, 116
 Gacsári István 30, 116
 Gál András 24, 38, 44, 89
 Gaál István 54, 79, 80
 Geleji Katona István 12
 Gella lásd Gerla
 Gerla 15, 17, 22, 37, 40, 41, 44, 51, 52,
 64, 85
 Ghioroc lásd Gyorok
 Gilicze János 15
 Glöckner Jakab 116
 Gönczi János 34, 37, 92
 Göttingen 116
 Gulácsi András 86
 Gyapai Katalin 40, 41, 87
 Gyarmathi Ferenc 30, 33, 58, 101, 104,
 113
 Gyoma 6, 17, 20, 24, 25, 33, 35, 37, 38,
 40, 41, 44, 52, 54, 55, 57, 64, 74, 80,
 89, 90, 93, 103, 108, 110, 114
 Gyorok 6, 26, 37, 42, 87
 György, Szent 23, 39, 44, 100
 Győri János 37, 51
 Győri Sámuel 35, 37, 53
 Gyula 6, 10, 17, 23, 24, 26, 28, 29, 35,
 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 51, 56, 57,
 58, 61, 65, 68, 82, 89, 93, 98, 99, 103,
 106, 110, 118,

Gyulavári 6, 17, 24, 28, 29, 35, 39, 40, 41, 45, 46, 51, 53, 56, 66, 69, 84, 89, 90, 102, 106, 110, 118
 Gyulai János 24, 37, 38, 41, 44, 53, 88
 Hajdu János 23, 38, 54, 88
 Hajdu Mihály 38, 45, 87
 Hegyközcsatár 16, 49
 Hódmezővásárhely 6, 9, 16, 17, 18, 21, 22, 25–29, 31, 32, 33, 35–39, 41–46, 50, 52–55, 58, 59, 60, 71, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 96, 97, 99, 106, 108, 109, 112–115, 118
 Hunyadi Ferenc 59, 96
 Huthi Pál 84
 Iermata Neagră lásd Feketegyarmat
 Jakuts 105
 Jenei András, B. 44, 45, 51
 Jézus 49
 Jóbi István 109
 József (Magyarország : király), II. 18, 28
 Juhász Antal 117
 Juhász Benjámín 118
 Juhász István 10, 15, 33, 38, 44, 58, 97, 108, 110
 Jula lásd Gyula
 Kabay Dániel 16, 34, 38, 50
 Kállai János 35, 38, 53
 Kállai József 37, 39, 57, 110
 Kálvin János 14
 Kántorjánosi 24, 39, 41, 89
 Kaposi Márton 38, 53
 Kaprontzai György 59
 Kaszai Mihály 35, 38, 53
 Keceli Sándor 115
 Kenderes 94
 Kérdő András 85
 Kérdő Zsuzsanna 37, 41
 Keresztesi József 38, 54
 Kerí/Kéri Dávid 38, 83, 84
 Keshey Anna 45, 87
 Kézdivásárhelyi Jantsó András 35, 44, 56
 Király András 38, 45, 86
 Királyi Márton 24, 39, 41, 51, 80
 Kis Ádám 86
 Kis Bálint 6, 15, 16, 18, 21, 22, 39, 60, 109
 Kis Erzsébet 22, 43, 45, 86
 Kis János (dobozi lakos) 35, 84
 Kis János (sarkadi lakos) 38
 Kis János (vadász lakos) 38, 45
 Kis László 85
 Kis Katalin 83
 Kis Miklós 38, 45, 83
 Kispereg 109
 Kisújszállás 118
 Kiss András 19, 30, 33, 46, 58, 108, 109, 112, 113
 Kiss János (lelkész) 39, 61, 109
 Kisfalvi János 38, 45, 92
 Kocsi Tamás 16, 36, 38
 Kocsis András 84
 Kocsis Anna 39, 84
 Kocsis Erzsébet 39, 45, 85
 Kodormány István 38, 45, 87
 Kolosi Márton 84
 Kolláth Mihály 39, 46, 59, 108, 110
 Komáromi B. János 34, 38, 93
 Komáromi József 109
 Kovács Erzsébet 38, 45, 86
 Kováts György 34, 38, 84
 Körösladány 44, 94, 117
 Köröstarcsa 6, 17, 25, 35, 36, 42, 43, 44, 52, 57, 61, 64, 68, 75, 89, 93, 105, 110, 115, 116
 Kőszegi István 36, 38, 51
 Kulcsár Mihály 38, 42, 84
 Kulin Demeter 24, 39, 40, 44, 55, 79
 Kunmadaras 116
 Kutasi József 39, 59, 110
 Kuthy Ádám 19, 33, 60, 61, 82, 105
 Kuthy Lajos 34, 39, 61, 110
 Lázár Pál 39, 46, 56, 96, 100, 102, 106

- Lendvai János 39, 46, 59, 109
 Lenthly Pál 16, 39, 45, 50
 Lévai Zsigmond 36, 39, 52
 Liebling 110, 116
 Liszkai S. Pál 39, 45, 52
 Lossonczi Dániel 39, 45, 92
 Losontzy József 35, 39, 56
 Leötső András 57
 Lovasi Péter 19, 82
 Madarasi Imre 34, 40, 56
 Magyarittebe 7, 16, 28, 35, 38, 39, 57, 58, 96, 99, 104, 110
 Maisbrünn lásd Mezőberény
 Maklári S. Mihály 36, 40, 52
 Makai Dobsa Tamás 19, 23, 24, 36, 40, 42, 44, 54, 79, 81, 82, 88, 89
 Makai István 30, 118
 Makó 6, 9, 13, 14, 15, 17, 19, 21–28, 32, 33, 36, 37, 39–51, 55, 56, 61, 73, 82, 83, 84, 89–95, 104, 108, 109, 117
 Mándoki István 37, 39, 93
 Margitai István 39, 45, 50
 Marjalaki Dániel 101
 Márkus István 39, 45, 85
 Márton Sándor 36, 40, 57
 Martonfalvi György 40, 46, 53
 Ménes 26, 34, 39, 92
 Ménesgyorok lásd Gyorok
 Mészáros András 29, 35, 40, 58, 104
 Mezőberény 17, 25, 28, 35, 39, 40, 41, 55, 56, 61, 74, 90, 102, 110, 118
 Mező István 15, 37, 40, 59
 Mezősámson lásd Békéssámson
 Mezőtúr 118
 Mocsai Pál 39, 45, 92
 Mocsay Sámuel 40, 41, 52
 Molnár János (nagyzeréendi[?] lakos) 39, 84
 Molnár János (mezőberényi lelkész) 35, 40, 56
 Molnár János (nagyzeréendi lelkész) 40, 60, 101, 109
 Nádudvari Szabó Pál 39, 40, 93
 Nagy Erzsébet 35, 45, 84
 Nagy István 38, 40, 58, 100, 103, 104
 Nagy János 40, 83
 Nagy Mihály 19, 22, 40, 43, 55, 81, 86
 Nagy Sámuel 41, 60, 109
 Nagy Sándor 116
 Nagyvárad 18, 99
 Nagyzeréend 6, 17, 24, 26, 40, 41, 46, 70, 84, 86, 87, 89, 93, 102, 105
 Nándorfehérvár lásd Belgrád
 Négyesi Nagy István 40, 60
 Németi Sámuel 40, 60, 109
 Nógrádi Mátyás 49
 Novi Itebej lásd Magyarittebe
 Nyéki István 27, 107
 Nyikos Mihály 37, 40, 85
 Oar lásd Óvári
 Olcsai András 10, 16, 33, 36, 39, 41, 51, 61, 90
 Oltsai Gál András 38, 41, 55, 80, 81
 Oradea lásd Nagyvárad
 Óvári 47
 Öcsöd 6, 17, 20, 25, 30, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 51, 52, 53, 54, 61, 63, 73, 80, 85, 89, 90, 104, 108, 110, 113, 115, 116, 118
 Ölyved 64
 Páhi István 83
 Pákozdi Márton 41, 59
 Paksi János 39, 41, 55
 Pál, Szent 49, 50
 Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna 15
 Pályinkás Borbála 38, 45, 86
 Pap Ferenc 24, 41, 43, 44, 80, 81, 89
 Pápai Ferenc 10, 16, 41, 42, 44, 52, 61, 86
 Pápai István 41, 42, 93
 Pathay N. István 37, 41, 52

Páti Miklós 16, 41, 42, 43, 50, 61
 Peregu Mic lásd Kispeleg
 Pest 116
 Plautus, Titus Maccius 13, 49
 Polgár Mihály 109, 112
 Polgári K. János 41, 42, 92
 Polgári Sámuel 39, 41, 92
 Pol'ňý Berinčok lásd Mezőberény
 Polyári K. János 41, 42, 92
 Püspökmakó lásd Makó
 Püspöki Sámuel 41, 45, 51
 Putnoki János 41, 46, 94
 Radvác 24, 39, 41, 89
 Rákóczi György, I. 47
 Rákóczi György, II. 47
 Reformátuskovácsháza 109
 Reizner János 15
 Rittberg 110
 Salánki Erzsébet 37, 39, 83, 84
 Salló Ágh István 40, 41, 94
 Sallai István 37, 41, 53
 Saári Mihály 59
 Saator János 30, 108
 Sákai Mária lásd Zsákai Mária
 Sarkad 24, 35, 38, 42, 84, 89
 Sás András 24, 89
 Sebiş lásd Borossebes
 Sebőcz János 41, 87
 Segesvári Mihály 115
 Sikó Ferenc 41, 54
 Simontornyi György 41, 92
 Soltész Mihály 42, 60
 Solthi Mihály 42, 93
 Somlyai István 41, 42, 92
 Sukorói István 16, 41, 42, 43, 52, 61
 Sütő István 34, 41, 85
 Szabó Erzsébet 38, 84
 Szabó István 42, 45, 85
 Szabó Mihály 115
 Szakály Ferenc 15
 Szalacsi András 42, 93
 Szalai Pál 96
 Szalasi István 37, 41, 42
 Szappanos Mihály 15, 16, 19, 20, 24,
 35, 43, 44, 56, 81, 90
 Szathmári P. Sámuel 42, 44, 51
 Szathmári A. József 94
 Szatthmári Mihály 25, 94
 Szatthmári József 54
 Szeged 14, 22, 50, 86
 Szegvár 105
 Szendrei Gergely 37, 42, 51
 Szentbenedeki István 42, 45, 51
 Szente Pál 19, 34, 43, 81
 Szentes 6, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 24, 26,
 32, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43,
 44, 45, 50, 52, 54, 55, 56, 58, 61, 63,
 72, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90,
 92, 93, 94, 99, 100, 105, 109, 112, 118
 Szentesi János 42, 92
 Szentesi Nagy József 22, 30, 113
 Szentgyörgyi József 35, 42, 52
 Szentmiklósi Sebők Sámuel 6, 15, 27,
 28, 29, 33, 43, 58
 Szentpéteri Márton 38, 58
 Szeremlei Sámuel 5, 8, 9, 10, 11, 12, 16,
 17, 19, 21, 22, 27, 33, 34, 46, 71, 77,
 81, 95, 107
 Szerényi János 42, 92
 Szighetli István 42, 53
 Szíjgyártó Erzsébet 36, 43, 86
 Szíjgyártó Ferenc 86
 Szikszai Benjámín 109
 Szikszai György 18, 19, 20, 23, 24, 33,
 35, 40, 42, 43, 44, 53, 55, 80, 81, 82,
 88, 89, 90
 Szikszai István 40, 42, 94
 Szikszai János 23, 39, 42, 44, 52, 88, 93
 Szikszai Sámuel 43, 56
 Szilágyi János 43, 55
 Szilágyi József 43, 46, 61, 109
 Szilágyi Mihály 109

Szilasi János 42, 45, 86
 Szilva Gergely 109
 Szirbik Miklós 14, 113
 Szoboszlai Bordány Gergely 36, 42, 51
 Szoboszlai Gergely 43, 54
 Szoboszlai György 37, 42, 52
 Szombati Jakab 42, 85
 Szondi Lajos 110
 Szödényi Nagy József 36, 43, 56
 Sződi István 19, 78
 Szőke István 38, 43, 56
 Szőnyi Benjámín 19, 23, 24, 26, 27, 28,
 29, 33, 43, 44, 46, 54, 57, 58, 79, 80,
 81, 82, 89, 90, 94, 99, 106
 Szőnyi Lőrinc 42, 92
 Szőnyi János 42, 94
 Szőnyi Pál 43, 57, 96, 100, 107
 Szúnyog Erzsébet 22, 40, 86
 Szűcs Borbála 35, 45, 86
 Takács Sára 42, 45, 86
 Takáts András 35, 44, 55
 Tar János 44, 61
 Tatai György 43, 45, 92
 Tatai F. János 34, 43, 92
 Tatai Mihály 35, 43, 50
 Tatai Tankó István 44, 46, 94
 Tatár Ferenc 117
 Téglási János 44, 59
 Teleki Sámuel 44, 60
 Téli/Teli Katalin 34, 43, 83, 84
 Temesvár 22, 86
 Thurzó György 47
 Timișoara lásd Temesvár
 Tiszalök 15, 59
 Tormac lásd Rittberg
 Torontálvásárhely lásd Debeljácsa
 Toronyai András 37, 51
 Tóth Dániel 118
 Tóth Ferenc 113, 114
 Tóth György 43, 45, 86
 Tóth János 43, 45, 83
 Tóth István 35, 36, 42, 43, 44, 55
 Török Ferenc 44, 55
 Törökszentmiklós 58
 Tunyogi József 24, 40, 44, 54, 89
 Ujlaki János 37, 44, 51
 Úri Sándor 110
 Vadász 6, 17, 22, 38, 39, 42, 43, 45, 46,
 61, 67, 70, 85, 86, 87, 106, 109
 Vágó István 102
 Vánai Márton 40, 46, 56
 Vánatori lásd Vadász
 Vaári András 93
 Varga Erzsébet 34, 42, 85
 Varga István 45, 83
 Varga Katalin 85
 Vas Sámuel 36, 45, 51
 Vatai János 21, 83
 Vecsei P. György 16, 23, 33, 43, 45, 46,
 52, 61, 88
 Vecseri Anna 83
 Vég János 109
 Végvár lásd Rittberg
 Veszprémi János 37, 45, 52
 Vésztfő 6, 17, 35, 38, 39, 42, 44, 45, 46,
 61, 65, 76, 83, 110, 113, 114, 115
 Vetésy István 40, 46, 54
 Vida Katalin 86
 Vida Mihály 86
 Vörösmart 116
 Wien lásd Bécs
 Zerind lásd Nagyzerénd
 Zerindu Mic lásd Bélzerénd
 Zilahi János 37, 44, 53, 109
 Zmajevac lásd Vörösmart
 Zsákai Mária 44, 83
 Zsákai Mária

10. Tartalom

1. Bevezető tanulmány: jegyzőkönyvvezetés	
a Békési Református Egyházmegyében a 18. században	5
1.1. A békési egyházmegye első jegyzőkönyve és mellékletei	5
1.2. A békési egyházmegye a 18. században	6
1.3. Jegyzőkönyvvezetés a békési egyházmegyében	7
1.4. Paratextusok	9
1.5. Az erdélyi fejedelmek oklevelei	11
1.6. Esküminták	12
1.7. Az első ordinációs lista	12
1.8. Díjlevelek	16
1.9. Számadások	19
1.10. Egyházmegyei gyűlések	20
1.11. Rektori névsor	25
1.12. A makói rektor iratai az egyházmegyei iratok között	26
1.13. Alesperesi napló	27
1.14. A második ordinációs lista	29
2. A források közlésének módja	31
3. A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyve 1696–1809	32
3.1 A jegyzőkönyv paratextusai	32
3.1.1. A jegyzőkönyv címlapja és 1729-ben készült mutatója	32
3.1.2. Szeremlei Sámuel által készített mutató	34
3.2. Az erdélyi fejedelmek által a református lelképásztorok nemességével kapcsolatban kiállított oklevelek jegyzéke	47
3.3. A jegyzőkönyvben található esküminták	48
3.4. A békési egyházmegyében ordinált lelkészek névsora 1696–1809	49
3.5. Az egyházmegyei jegyzőkönyvben szereplő díjlevelek	62
3.6. Az egyházmegye számadásai	78
3.7. Egyházmegyei gyűlések határozatai 1712–1778	83
3.8. Az egyházmegyében beiktatott rektorok névsora	92
3.9. A makói rektor díjlevele	95
4. Alesperesi napló 1787–1788	96
5. A békési egyházmegyében ordinált lelkészek jegyzéke 1812–1839	108
6. Idegen szavak és kifejezések jegyzéke	119
7. Felhasznált szakirodalom	122
8. Levéltári források	129
9. Név- és helymutató	131
10. Tartalom	137

